

## Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Enstitümüz öğrencisi Cihat YAŞAROĞLU tarafından hazırlanan “AB Ülkeleri İle Türkiye’deki İlköğretim Eğitim Programlarındaki Ders Yüklerinin Karşılaştırılması” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : .....

Üye : .....

Üye : .....

---

### ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Enstitü Müdürü

## **Onur Sözü:**

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “AB Ülkeleri ile Türkiye’deki İlköğretim Okulları Eğitim Programlarındaki Ders Yüklerinin Karşılaştırılması” başlıklı bu çalışmanın, tarafımdan yazıldığını ve de bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yapıldığını, yararlandığım bütün kaynakların da hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Cihat YAŞAROĞLU

## ÖNSÖZ

Bu araştırma, AB ülkeleri ile Türkiye ilköğretim okulları eğitim programları ders yüklerini karşılaştırmak amacı ile hazırlanmıştır.

Hazırlanan bu çalışmanın, eğitim ile ilgilenen kesimlere, özellikle lisans ve lisansüstü düzey öğrencileri ve öğretmenler için, AB ülkeleri ile Türkiye ilköğretim okullarının genel yapısı ve ders yükleri hakkında kaynak olması beklenmektedir.

Bu araştırmanın yapılmasında beni yönlendiren ve gerekli yardımlarda bulunan danışmanım Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ'a, desteklerini esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa AKDAĞ'a teşekkür ederim.

Çalışma boyunca maddi ve manevi desteklerini sürdüren aileme teşekkür ederim.

Saygılarımla....

Cihat YAŞAROĞLU

## **“AB Ülkeleri ile Türkiye’deki İlköğretim Okulları Eğitim Programlarındaki Ders Yüklerinin Karşılaştırılması”**

**Yüksek Lisans Tezi, Cihat YAŞAROĞLU, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2006.**

### **ÖZET**

Eğitim, bir ülke için olmazsa olmaz değerlerden birisidir. Bir ülkenin kalkınması, ilerlemesi, toplum hayatında bireylerin olması gereken yerde olmaları için eğitim şarttır. Kalkınmış dünya ülkelerine baktığımız zaman, eğitime aktarılan bütçenin diğer alanlardan çok daha fazla olduğunu görmekteyiz.

Cumhuriyet’in ilanından sonra Türkiye Cumhuriyetinde topyekûn bir okuma yazma seferberliği ile beraber eğitim faaliyetlerini yurdun bütün sathına yayma çabaları başlamıştır. Her geçen sene eğitime verilen önem artmış, yurtdışından getirilen uzmanlara eğitim sisteminin daha da iyileştirilmesi için raporlar hazırlattırılmıştır. Eğitim sisteminde zaman zaman program değişiklikleri de olmuştur. Bu programlar geliştirilirken eğitim göstergeleri çok iyi gösteren ülkelerin de eğitim sistemleri incelenmiş ve benzerleri ülkemizde uygulamaya konulmuştur.

Türkiye için yaklaşık yarım asırlık olan bir hedef daha vardır ki, o da Avrupa Birliği’ne girmektir. Avrupa Birliği ile müzakerelere başlamış olan Türkiye, şu an tarama sürecine girmiştir. Müzakere başlıklarından birisi de eğitim olduğu için, eğitim alanındaki uyum Birliğe girmek için önem arz etmektedir. İncelendiği zaman, eğitim sahasında, üye ülkeler ile Türkiye arasında çok fazla bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Bu çalışma, AB üye ülkeleri ile Türkiye’de ilköğretim okulları ders yüklerinin bir karşılaştırmasını yapmak, Avrupa Birliği’nin eğitim projeleri ve politikaları, özellikle temel eğitimi içine alan Comenius programı hakkında detaylı bilgi vermek amacı ile hazırlanmıştır. Üye ülkelerden İngiltere, İtalya, Macaristan, Norveç ve Yunanistan seçildi. Bu ülkelerde ilköğretimin yapısal özellikleri ve ders yükleri

incelendi. Kaynaklar, her ülkenin eğitim bakanlıklarından, yine ülkelerin eğitim ile ilgili resmi sitelerinden ve kaynak kitaplardan derlendi.

**Anahtar sözcükler: Zorunlu eğitim, ilköğretim, ders yükü**

# **“Comparison of the Curricular Content in Primary Education Between EU Countries and Turkey”**

**Post Graduate Thesis, Cihat YAŞAROĞLU, Inonu University, Institute Of Social Sciences, May 2006.**

## **ABSTRACT**

Education is necessarily one of the most important values for a country's development, advancement and its people whom ought to be in a good position in their social lives. When we look at the developed countries, we see that the budget saved for education is more than the other areas.

After the declaration of republic, in Turkey efforts to spread educational activities to all country has started together with the collective reading-writing organization. Every other year, importance given to the education increases and to put educational system in good manner reports prepared by the experts who brought from the abroad. From time to time there have been some program changes in educational system. When these programs are being developed, countries that have good educational systems are carefully examined and same of these programs are put into effect in our country.

Turkey has a target that goes on half a century: To get into the European Union. Negotiations have started between Turkey and EU and now Turkey have gone into the scanning process. So the education is one of the headlines of the negotiations, adaptation in the areas of education is very important to go into EU. When carefully examined, there have been little differences between the EU members and the Turkey in educational areas.

This research is prepared to give more information about EU's projects and policies about education, especially about Comenius that including primary education, and to make comparisons about primary school lessons between the EU members and Turkey. From the members of EU England, Italy, Hungary, Norway and Greece selected. In these countries structural characteristics and contents in the primary school

are examined. Written resources are collected from every country's ministers of the education, official sites about education and resources books.

**Key words: Compulsory education, primary school, curricular content.**

## İÇİNDEKİLER

### İÇİNDEKİLER

|                                |      |
|--------------------------------|------|
| Onay Sayfası                   | I    |
| Onur Sözü                      | II   |
| Önsöz                          | III  |
| Özet                           | IV   |
| Abstract                       | VI   |
| İçindekiler                    | IX   |
| Şekiller Ve Tablolar Çizelgesi | XII  |
| Kısaltmalar                    | XIII |

## BÖLÜM I

### 1. GİRİŞ

|                                  |   |
|----------------------------------|---|
| 1.1. Problem Durumu              | 1 |
| 1.2. Araştırmanın Amacı          | 2 |
| 1.3. Araştırmanın Önemi          | 3 |
| 1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları | 3 |
| 1.5. Tanımlar                    | 4 |
| 1.6. Alt Problemler              | 4 |
| 1.7. İlgili Araştırmalar         | 5 |

## BÖLÜM II

### 2. KURAMSAL ÇERÇEVE

|                                             |   |
|---------------------------------------------|---|
| 2.1. AVRUPA BİRLİĞİNİN TARİHÇESİ            | 6 |
| 2.1.1. Avrupa Birliği'nin Doğuşu            | 6 |
| 2.1.2. Avrupa Birliğinde Genişlemeler       | 7 |
| 2.2. TÜRKİYE – AB İLİŞKİLERİ                |   |
| 2.2.1. Türkiye Avrupa Birliğine Girmeli mi? | 9 |

|                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------|----|
| 2.2.2 Tam Üyelik Başvurusunun Şartları                              | 11 |
| 2.2.3. Türkiye – AB İlişkileri                                      | 12 |
| 2.2.4. Ankara Antlaşması ve Son Dönem                               | 13 |
| 2.2.5. Türkiye- AB İlişkilerinde Kesilmeler                         | 14 |
| 2.2.6. Helsinki Zirvesi ve Türkiye’nin Resmi Aday İlan Edilmesi     | 15 |
| <b>2.3. AVRUPA BİRLİĞİNİN EĞİTİM POLİTİKALARI VE PROJELERİ</b>      |    |
| 2.3.1. Avrupa Birliğinin Eğitime Bakışı                             | 16 |
| 2.3.2. Ortak Eğitim Politikaları Çerçevesinde Yürütülen Faaliyetler | 17 |
| 2.3.3. Lizbon Stratejisi ve Hedefler                                | 18 |
| 2.3.4. Avrupa Birliği Eğitim Programları                            | 20 |
| 2.3.4.1. Sokrates Programı                                          | 20 |
| 2.3.4.1.1. Comenius                                                 | 21 |
| 2.3.4.1.2. Erasmus                                                  | 23 |
| 2.3.4.1.3. Grundtving                                               | 23 |
| 2.3.4.1.4 Lingua                                                    | 24 |
| 2.3.4.1.5. Minerva                                                  | 24 |
| 2.3.4.1.6. Gözlem ve Yenilik                                        | 24 |
| 2.3.4.1.7. Ortak Faaliyetler                                        | 25 |
| 2.3.4.1.8. Destek Faaliyetleri                                      | 25 |
| 2.3.4. Leonardo da Vinci Programı                                   | 26 |
| 2.3.5. Gençlik (Youth)                                              | 26 |
| <b>2.4. İNGİLETERE EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM</b>                 |    |
| 2.4.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı                               | 26 |
| 2.4.2. İlköğretimin Genel Amaçları                                  | 27 |
| 2.4.3. Okula Kabul Şartları ve Okul Seçimi                          | 27 |
| 2.4.4. Okulda Zaman Ayarlamaları                                    | 29 |
| 2.4.5. Eğitim Programları ve Ders Yükleri                           | 29 |
| 2.4.6. Öğretim Materyalleri ve Yöntemleri                           | 31 |
| 2.4.7. Hedef Davranışlar                                            | 32 |
| 2.4.8. Ölçme ve Değerlendirme                                       | 33 |

## **2.5. İTALYA EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| 2.5.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı     | 34 |
| 2.5.2. İlköğretimin Genel Amaçları        | 36 |
| 2.5.3. Okulda Zaman Ayarlamaları          | 37 |
| 2.5.4. Dersler, Konular ve Ders Saatleri  | 38 |
| 2.5.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri | 40 |
| 2.5.6. Ölçme ve Değerlendirme             | 42 |

## **2.6. MACARİSTAN EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| 2.6.1. Eğitimin Genel Yapısı                            | 43 |
| 2.6.2. İlköğretimin Genel Amaçları                      | 45 |
| 2.6.3. Okulda Zaman Ayarlamaları                        | 45 |
| 2.6.4. Eğitim Programı ve İlköğretimde Okutulan Dersler | 46 |
| 2.6.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri               | 49 |
| 2.6.6. Ölçme ve Değerlendirme                           | 50 |

## **2.7. NORVEÇ EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| 2.7.1. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler        | 51 |
| 2.7.2 İlköğretimin Genel Amaçları            | 52 |
| 2.7.3. Okulda Zaman Ayarlamaları             | 54 |
| 2.7.4. İlköğretimde Okutulan Başlıca Dersler | 55 |
| 2.7.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri    | 56 |
| 2.7.6. Ölçme ve Değerlendirme                | 58 |

## **2.8. YUNANİSTAN EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| 2.8.1. Eğitimin Genel Yapısı                     | 59 |
| 2.8.2. İlköğretimin Genel Amaçları               | 59 |
| 2.8.3. Okulda Zaman Ayarlamaları                 | 60 |
| 2.8.4. Öğretim Yöntemleri ve Ders Araç-Gereçleri | 62 |
| 2.8.5. Ölçme ve Değerlendirme                    | 62 |

## **2.9. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ VE MİLLİ EĞİTİM**

## **SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

|                                                                                                                                                                                   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.9.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı                                                                                                                                             | 64 |
| 2.9.2 Milli Eğitim Sisteminde Belli Başlı Değişiklikler                                                                                                                           | 65 |
| 2.9.3. Okulda Zaman Ayarlamaları                                                                                                                                                  | 65 |
| 2.9.4. İlköğretimin Genel Amaçları                                                                                                                                                | 66 |
| 2.9.5. İlköğretimde Okutulan Dersler ve Ders Saatleri                                                                                                                             | 67 |
| 2.9.6. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri                                                                                                                                         | 68 |
| 2.9.7. Ölçme ve Değerlendirme                                                                                                                                                     | 69 |
| 2.9.8 Yeni Eğitim Sistemi                                                                                                                                                         | 70 |
| 2.10. İNGİLTERE, İTALYA, NORVEÇ, MACARİSTAN VE YUNANİSTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDE İLKÖĞRETİM DERS YÜKLERİ İLE TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM DERS YÜKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI | 73 |
| 2.11. İNGİLTERE İLKÖĞRETİM OKULLARINDA MATEMATİK DERSİ                                                                                                                            | 77 |
| 2.12. TÜRKİYE'DE MATEMATİK DERSİNİN AMAÇLARI                                                                                                                                      | 79 |

## **BÖLÜM III**

### **3. SONUÇ ve ÖNERİLER**

|               |    |
|---------------|----|
| 3.1 Sonuç     | 80 |
| 3.2. Öneriler | 80 |

|             |    |
|-------------|----|
| 4. Kaynakça | 82 |
|-------------|----|

### **Ekler**

|                      |    |
|----------------------|----|
| 1. ANAHTAR KELİMELER | 85 |
|----------------------|----|

## ŞEKİLLER VE TABLOLAR ÇİZELGESİ

| Şekiller                                                                                                                                                       | Sayfa |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Şekil 2.1: İngiltere’de yaş grupları ve sınıflara dağılımı                                                                                                     | 26    |
| Şekil 2.2: İngiltere’de ilköğretim okulları günlük ders saatleri                                                                                               | 29    |
| Şekil 2.3: İngiltere ilköğretim okullarında matematik, İngilizce ve bilim derslerinin amaçları                                                                 | 33    |
| Şekil 2.4: Macaristan eğitim sisteminde zorunlu eğitimin kademeleri                                                                                            | 44    |
| Şekil 2.5: Ulusal Temel Program’ın temel kültür alanları ve bu alanların toplam ders saatleri arasında % olarak oranı                                          | 48    |
| Şekil 2.6: Norveç eğitim sisteminde 2003–2004 yılı öğrenci, öğretmen ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları                                                 | 51    |
| Şekil 2.7: Norveç’te ilköğretimde okutulan dersler; yıllık ders saatleri                                                                                       | 56    |
| Şekil 2.8: Yunanistan ilköğretim okullarında haftalık derslerin sınıflara dağılımı.                                                                            | 61    |
| Şekil 2.9: Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yaygın eğitim ve yüksek öğretimdeki öğrenci sayılarının 1923–24 yılları ile 2003–04 yılları karşılaştırılması. | 64    |
| Şekil 2.10: İlköğretim birinci kademedeki okutulan dersler ve ders saatleri                                                                                    | 68    |
| Şekil 2.11: İlköğretim okullarında başarıları değerlendirmede kullanılan not ve puanlar                                                                        | 70    |
| Şekil 2.12: Eğitimin genel görünüşü bakımından altı ülkenin karşılaştırılması.                                                                                 | 73    |
| Şekil 2.13: Ülkelerin Ders Yükleri                                                                                                                             | 74    |

## KISALTMALAR

|         |                                                                                                                             |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| AB      | : Avrupa Birliği                                                                                                            |
| AKÇT    | : Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu                                                                                           |
| AT      | : Avrupa Topluluğu                                                                                                          |
| AUÖ     | : Açık ve Uzaktan Öğrenim                                                                                                   |
| DfES    | : Eğitim ve Beceriler Dairesi (Department for Education and Skills)                                                         |
| EEC     | : Avrupa Ekonomik Topluluğu                                                                                                 |
| EURATOM | : Avrupa Atom ve Enerji Topluluğu                                                                                           |
| FC      | : Çerçeve Program (Frame Curriculum)                                                                                        |
| ICT     | : Bilgi ve İletişim Teknolojisi (Information and Communication Technology)                                                  |
| INVALSI | : Eğitim Sistemini ve Eğitimi Değerlendirme Ulusal Kurumu (National Institute for the Evaluation of the Educational System) |
| KS      | : Temel Aşama (Key Stage)                                                                                                   |
| LEA     | : Yerel Eğitim İdareleri (Local Education Authorities)                                                                      |
| NC      | : Ulusal Eğitim Programı (National Curriculum)                                                                              |
| QCA     | : Yeterlikler ve Programlar Dairesi (Qualifications and Curriculum Authorities)                                             |
| NCC     | : Ulusal Temel Program (National Core Curriculum)                                                                           |
| PI      | : Pedagoji Enstitüsü                                                                                                        |
| TBMM    | : Türkiye Büyük Millet Meclisi                                                                                              |
| TTKB    | : Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı                                                                                        |

## BÖLÜM I

### 1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu ve alt problemler yer almaktadır.

#### 1.1. Problem Durumu

Eğitim, bireylerden oluşan toplumun kalkınması, bilim ve teknikte ileri düzeylere ulaşması noktasında önemli katkılar sağlamaktadır. Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadelerinde belirtilmiş olan hedeflerimizden birisi de muasır medeniyetler seviyesine ulaşmaktır. Bu temel hedef, Türkiye'nin ilerleme konusundaki nihai hedeflerinden birisini de bize göstermektedir. Bu hedefe varabilmemiz, toplumun tamamını hedef alan bir kalkınma projesi ile mümkün olabilecektir.

Türkiye, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarından itibaren, ilerlemenin sağlanmasını Batı'ya olan yakınlaşma ile olabileceğini düşünmüş, bu gaye ile Avrupa'ya alanlarında uzman olan kişiler gönderilerek Osmanlı'da bir yenileşme hareketi başlatılmıştır. Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte, birçok konuda yurt dışından uzmanlar çağırılmak suretiyle çeşitli sistemlerde yenileşmeye gidilmiştir. Cumhuriyet ilan edildikten sonra 1924 yılında Amerika'dan ünlü eğitimci ve felsefeci John Dewey Türkiye'ye davet edildi. Türkiye'de eğitimi genel olarak inceleyen ve değerlendiren Dewey, incelemelerini rapor haline getirerek ilgili mercilere sunmuştur. Modernleşme çabaları bununla sınırlı kalmamış, Cumhuriyet tarihinin değişik zamanlarında yabancı eğitimciler çağrılarak, yerli eğitimciler ile birlikte eğitimde modernleşme için çabalar harcanmıştır (Kaya, 1977:84).

Ülkede bütün sahalarda görülen yenilikler eğitim sahasında da görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti, yenileşme hareketleri ile Avrupa'ya yakınlaşma hareketini eşit tutmuş ve Avrupa ile birleşmeyi devletin resmi politikası haline getirmiştir.

Türkiye, Roma Antlaşması'nın 1958 yılında yürürlüğe girmesinin ardından 31 Temmuz 1959 tarihinde Avrupa Topluluğu'na girmek için başvuruda bulunmuştur. 12

Eylül 1963 tarihinde imzalanan ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmanın amacı tam üyeliktir. Bunun için de öncelikle Gümrük Birliği oluşturulması öngörülmektedir.

Türkiye, 1976 yılında erteleme, 12 Eylül 1980 yılında ilişkilerin kesilmesi kararlarını, 1986 yılında da ilişkileri tekrar başlatma kararı almıştır. 14 Nisan 1987 yılında tam üyelik için başvurulmuştur. 1 Ocak 1996 Gümrük Birliği Kararları imzalanmış ve 1 Ocak 1996 yılından itibaren yürürlüğe girmiştir. Nihayet Helsinki Zirvesi'nde Türkiye resmi aday statüsüne alınmıştır (Gülcan, 2005). 17 Aralık 2004 tarihinde alınan bir kararla müzakerelerin 3 Ekim 2005 yılında başlaması kararlaştırılmıştır. Müzakere sonuçları yıllarca sürebilir, Türkiye'nin AB üyeliği tam üyelikle sonuçlanabileceği gibi, özel statü ya da üye olamama ile de sonuçlanabilir. Sonuç tam belli olmasa bile, birçok alanda tarama süreci başlamış bulunmaktadır. Eğitim alanında da uyum çalışmalarına başlanmıştır.

Farklı bir kültür olması açısından Türkiye, AB ile uyumlarda biraz sıkıntı çekebilir. Birlik üyeleri arasındaki sorunları ortadan kaldırmak ve ileriye dönük önlemler almak birliğin eğitim politikalarının başında gelmektedir. Ortak eğitim politikaları çerçevesinde; öğretmen ve öğrenci değişimi, birlik mevzuatında eğitim, yabancı dil öğretimi, okul hayatından iş hayatına geçiş, eğitimde fırsat eşitliği, yeni bilgi teknolojisi, her yeni yıl yaklaşırken eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülmektedir (Gülcan, 2005).

## **1.2. Araştırmanın Amacı**

Bu araştırma, Türk Eğitim Sisteminin en son değişikliğe uğramış hali ile AB ülkeleri ilköğretim okullarında verilen ders yüklerini karşılaştırmak amacı ile hazırlanmıştır.

## **1.3. Araştırmanın Önemi**

Son zamanlarda yapılan uluslar arası değerlendirme ölçeklerine bakıldığı zaman, Türkiye'nin son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Türk Milli Eğitim Sistemi, sadece

teorik anlamda değil, aynı zamanda pratikte de dünya standartlarına ulaşmalıdır. Uluslar arası değerlendirme sistemlerinde olması gereken yerde olmalıdır. Bu araştırma, Türk Milli Eğitim Sistemi'nde ilköğretim ders yüklerinin, hedef ve davranışların AB ülkeleri ile olan uyum veya uyumsuzluğun ortaya konması açısından önem arz etmektedir.

#### 1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada;

1. Bütün AB ülkeleri yerine, coğrafi açıdan farklı bölgelerde olan ülkelere İngiltere, İtalya, Macaristan ve Norveç; Türkiye'ye komşu olması dolayısıyla da Yunanistan seçildiği için sadece bu ülkeler ile sınırlıdır.
2. Eğitim Sistemleri yalnızca ilköğretim okulları ile sınırlıdır.

#### 1.5. Tanımlar

**Eğitim Sistemi:** Sistem, birbiri ile ilişkili olan parçalar bütünüdür (Bursalıoğlu, 2002:3). Eğitim sistemi, eğitim ile ilgili olan yapılanmadır.

**Zorunlu Eğitim (Compulsory Education):** Bugün hemen hemen her ülkede, bazı ülkeler sorumluluğu anne babaya yüklemişlerse de, yürürlükte olan yaslar gereği uygulanmakta olan eğitim durumlarıdır. Tarih açısından okula gitme zorunluluğu olmadan belli bir yaşa gelinceye kadar her çocuğun okuryazar duruma gelme zorunluluğudur. Ya da başka bir ifade ile hükümetin okul çağı çocuklarına eğitim sağlaması zorunluluğudur (Öncül, 2000:1220).

**İlköğretim (Primary Education):** Çocukluk çağında, genellikle 5–7 yaşlarından başlayarak yaklaşık olarak ergenlik dönemine kadar süren örgün eğitim türü. İlkokul sıralarında verilen eğitim olarak ta tanımlayabileceğimiz ilköğretim, çoğu ülkede zorunludur (Öncül, 2000:606).

**Eğitim Programı:** En geniş anlamı ile eğitim programı, bir eğitim kurumunda çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağlanan milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine yönelik tüm faaliyetleri kapsar (Varış, 1978).

**Öğretim Programı:** Eğitim programı içinde yer alan, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerilerin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik, eğitim ve öğretim ile ilgili bütün faaliyetlerin yer aldığı programdır (Varış, 1978).

**Ders Yüğü:** Öğretim programının öğrenciler tarafından öğrenilmesini önerdiği bilgiler, beceriler, kurallar, kuramlar, kavramlar ve yaratıcı süreçlerdir. İçerik ya da konu olarak ta adlandırılır (Gözütok, 2004:37).

**Yapılandırmacılık (Constructivism):** Bireylerin öğrendikleri bilgileri nasıl yapılandırdıklarını ortaya koyan ve bilgiyi temelden kurmaya dayanan yaklaşım (Demirel, 2004:345).

### 1.6. Alt Problemler

Hazırlanan bu çalışmada

- I. Üye ülkeler ile Türkiye arasında ilköğretim okullarında zaman ayarlamaları arasında benzerlikler veya farklılıklar var mıdır? Varsa nelerdir?
- II. İlköğretimin genel amaçları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar var mıdır?
- III. İlköğretim okullarında zorunlu olarak okutulan dersler ve haftalık ders saatleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
- IV. İlköğretim okullarında içeriğe esas teşkil eden eğitim müfredatlarının kıyaslandığında nasıl bir benzerlik ya da farklılık görülmektedir?
- V. İlköğretim okullarında uygulanmakta olan ölçme ve değerlendirme esasları nasıldır?
- VI. İlköğretim okullarında okutulan matematik dersinin içeriği, hedef davranışları arasında farklılıklar var mıdır?
- VII. İlköğretim okullarında kullanılan eğitim araç-gereçleri aynı mıdır?
- VIII. İlköğretimde kullanılan öğretim yöntemleri arasında tutarlılık var mıdır?

### 1.7. İlgili Araştırmalar

**1- Gülcan (2005), “AB ve Eğitim Süreci”** isimli eserinde, AB sürecinde Türkiye’nin eğitim sisteminin mevcut yapısı ve Birliğe girmek için yapması gerekenleri anlatmaktadır. Bunun yanı sıra, AB ülkelerinin eğitim politikaları ve eğitim sistemlerini, AB’nin ortaya çıkma sürecini ele almaktadır. Temel olarak on bölümden oluşan eser Anı Yayıncılık tarafından basılmış ve piyasaya sunulmuştur.

**2- Türkoğlu (2005), “Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Faktörler”** adlı makalesinde, Avrupa Birliği’ne girmeye çalışan Türkiye’nin bu süreçte karşılaşılabileceği sorunları tartışmaktadır. Bu sorunlar, eğitimi aksatan ve her ülkede benzerlerine rastlanabilen sorunlardır. Makale Milli Eğitim dergisinin Avrupa Birliği özel sayısı olarak basılan 167. sayısında yayınlanmıştır.

**3- Arı (2005), “Ülkemize İlköğretim Ders Yılıının Diğer Bazı Avrupa Ülkeleri ile Karşılaştırılması ve Farklı Uygulamalar”** makalesinde ise, Türkiye’de ders yılı ile bazı Avrupa ülkelerinde ders yılları arasındaki benzerlik ve farklılıkları aktarmaktadır. Bu makale, Milli Eğitim dergisinin 167. sayısında yayınlanmıştır.

## BÖLÜM II

### 2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüme çalışmanın kuramsal çerçevesi olarak belirlenen konular ana başlıklar altında toplanarak sunulmuştur.

#### 2.1. AVRUPA BİRLİĞİNİN TARİHÇESİ

##### 2.1.1. Avrupa Birliği'nin Doğuşu

İkinci Dünya Savaşından sonra, başka bir savaşın çıkmaması ve daha güvenli bir dünya için ilk olarak Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere kendi aralarında 1948 yılında Brüksel Antlaşmasını imzaladılar. Bu antlaşma ile sosyal, kültürel, ekonomik ve askeri işbirliği yapılması konularında antlaşma yapılması kararlaştırıldı. Bir sene sonra da aynı ülkeler, Avrupa ülkelerinin resmi olarak belli konuları kendi aralarında tartışmaları için Avrupa Konseyi kuruldu.

Fransa dışişleri bakanı Robert Schuman, 1950 yılında Avrupa ülkeleri arasında güvenliği sağlamak, ülkelerin birbirine karşı savaş açmalarına engel olmak için kömür ve çelik kaynaklarının bir kaynakta toplanmasını isteyen deklarasyonu, Paris Antlaşması'nın temellerini atmış bulunmaktaydı. 18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg tarafından imzalanan bir antlaşma ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) olarak kuruldu. 1951 yılında aynı zamanda AB'nin temel kurumları da kurulmuş olmaktaydı.

Dünya tarihinde bir ilk olan yeni teşkilatın örgüt modeli yetki devrine dayanmaktadır. Topluluğu oluşturan üye ülkeler, kömür ve çelik ile ilgili olan yetkileri yapılan bir antlaşma ile oluşturulan kurumlara devretmişlerdir. AKÇT, Paris Antlaşması hükümlerine göre dört organdan oluşmaktadır. Üye ülkelerin parlamentolarından gönderilen üyeler bir araya gelmesiyle oluşan Asamble, AKÇT Adalet Divanı, Bakanlar Konseyi ve Yüksek Otorite. Günümüzde Yüksek Otorite'nin yerini Komisyon almıştır (Ülger, 2005:11)

1957 yılında Avrupa Birliği'nin temellerini atacak olan Roma Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile AKÇT'nin yanı sıra, Avrupa Ekonomik Topluluğu (EEC) ile Avrupa Atom ve Enerji Topluluğu' nun (Euratom) kurulması kararlaştırıldı. EURATOM, ülkeler arasında ortak bir atom enerjisi işbirliği; AET ise ekonomik bütünlük öngörülerek kurulmuştur. Kurulan bu iki kurum, AKÇT gibi, ulus üstü kurumlardı. 1965 yılında imzalanan bir antlaşma ile EEC, Euratom ve AKÇT'nin birleşmesine karar verildi.

### **2.1.2. Avrupa Birliğinde Genişlemeler**

1957 Paris Antlaşması ile daha sonra imzalanan Roma Antlaşmasını imzalayan ülkeler, aynı ülkeler olup kurucu olan altı ülkedir. Bunlar Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'dur. Bu ülkeler, Altılar olarak ta bilinmektedir. 1973 yılında İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın katılımı ile üye ülke sayısı dokuz çıkınca, birlik Dokuzlar olarak adlandırılmıştır. Üye sayısının artması ile beraber, birliğin ismi de değişmiştir. 1981'de Yunanistan'ın katılımı ile Onlar; 1986'da İspanya ve Portekiz'in katılımı ile On İkiler; 1995 yılında On Beşler ve 2004 yılında ise Yirmi beşler adını almıştır (Ülger, 2005:33).

Avrupa Topluluğu ilk genişlemesini 1973 yılında gerçekleştirdi. Danimarka, İrlanda ve İngiltere'nin topluluğa katılımı gerçekleşti. İngiltere'nin ilk başvurusu Fransa tarafından veto edildi. Fransa 1969 yılında toplanan Lahey zirvesine kadar da veto etme yetkisini kullanmıştır. Fakat 1969 yılında Lahey zirvesi ile birlikte Fransa, veto yetkisini kaldırmıştır.

Başvuruda bulunan İngiltere, Danimarka, İrlanda ve Norveç ile müzakereler yürütülmüştür. Norveç yaptığı bir referandum ile üyelik başvurusunu geri çekmiştir. Yapılan müzakereler sonucu 1 Ocak 1973 tarihinde ilk genişleme meydana gelmiş, üyelik başvurusunda bulunan İngiltere, Danimarka ve İrlanda birliğe katılmıştır.

Yunanistan 1981 yılında onuncu üye olarak topluluğa katıldı. Karamanlis, demokrasinin teminatı olarak gördüğü AET'una tam üyelik için başvurmuştur. Tam üyelik için hazırlanan Komisyon görüşü olumsuzdu. Bakanlar Konseyi ise ekonomik gerekçeleri ger plana iterek siyasi gerekçeleri ön plana çıkarmış ve müzakere kararı

almıştır. Uzun süren müzakereler sonucunda Yunanistan üye olarak kabul edildi (Ülger, 2005:38).

1982 yılında üye sayısı İspanya ve Portekiz'in katılımı ile on ikiye çıkan AT, tek pazar olma yoluna doğru ilerliyordu.

1991 Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması) doğrultusunda ekonomik ve parasal bir birlik sağlanması ve tek paranın kabul edilmesi gerekliliği vurgulandı. Avrupa Topluluğu'nun Avrupa Birliği'ne dönüşmesi ile beraber, Maastricht antlaşması iki alana doğru genişledi. Birincisi yabancılar konusu ve güvenlik politikaları; bir ikincisi ise iltica, terör, uyuşturucu ve göçleri düzenleyen politikalar ile adalet ve içişleri alanlarına doğru kayma oldu. Maastricht aynı zamanda ilk defa olarak on iki üye ülkelerin vatandaşlarının ülkeler arasında serbest dolaşım hakkı, istediği üye ülkelerde yerleşim, yerel ve genel seçimlerde oy kullanma hakkı sağlandı.

1995 yılında Finlandiya, İsviçre ve Avusturya'nın katılımı ile üye ülke sayısı on beşe çıktı. 1997 yılında Amsterdam'da yapılan antlaşma ile doğuya doğru açılma kararı alındı. Maastricht'in sosyal kriterleri bu görüşme ile AB'nin hukukunun resmi bir parçası oldu. 1998 yılında üyelik için başvuruda bulunan altı doğu ülkesinin başvuruları için müzakereleri başlatma kararı alındı. Macaristan, Polonya, Estonya, Çek Cumhuriyeti, Slovenya ve Kıbrıs doğu ülkeleri arasında müzakere başlayan ülkeler oldu. Bir sene sonra Helsinki Zirvesi kararı ile diğer bir altı ülke olan Romanya, Slovakya, Litvanya, Letonya, Bulgaristan ve Malta ile de müzakereler başlamasına karar verildi.

15 Şubat 2000 tarihinde tam üyelik için başvuruda bulunan Bulgaristan 15 Haziran 2004 tarihinde müzakereleri tamamlamıştır. Katılım antlaşması ise 25 Nisan 2005'te imzalanmıştır. Bulgaristan 2007 tarihinde birliğe katılacaktır. Aynı şekilde müzakeresi bitmiş ülkelere olan Romanya'nın da 2007'de birliğe katılması bekleniyor.

Müzakerelere yeni başlayan iki yeni ülke de Türkiye ve Hırvatistan'dır. Tam üyelik müzakereleri 3 Ekim 2005'te AB Genel İşler Konseyi toplantısında alınan kararla bağlanmıştır. Her iki ülke için de müzakereleri başlama tarihi Aralık 2004'te

Brüksel’de yapılan Avrupa Birliği Konseyi zirvesinde karara bağlanmıştı. Yapılan zirvede, Hırvatistan ile tam üyelik müzakerelerinin 17 Mart 2005’de, Türkiye ile müzakerelerin ise 3 Ekim 2005’te başlatılması kararı alınmıştır (Ülger, 2005:53).

## 2.2. TÜRKİYE–AB İLİŞKİLERİ

### 2.2.1. Türkiye Avrupa Birliğine Girmeli mi?

Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne girme çabaları yaklaşık olarak 50 yıllık bir serüvendir. Bu süreci destekleyenler olduğu gibi ısrarla karşı çıkanlar da vardır. Karşı çıkanlardan birisi olan **Sinanoğlu**, AB’ye sıcak bakmamaktadır. Sinanoğlu “Hedef Türkiye” isimli kitabında çözüm yolunu AB yerine kendi içimizde aramamız gerektiğini anlatır. Kendi kültürümüze sahip çıkmamız gerektiğini, dilimizin sade kalmasının, dükkân ve mağaza isimlerinin İngilizce olmasını istemeyen Sinanoğlu, Euro ile birlikte büyük bir mali soygunun olduğunu söyler. Avrupa Birliğinin dağılma sürecine girdiğini ve Türkiye’nin katılımının çok zor olduğunu söyler. AB on yıla kalmaz dağılır; Türkiye’ye ise en az on sene sonra müzakere yolları açılır, böylece Türkiye giremez der (Sinanoğlu, 2003).

Avrupa Birliği’ne karşı olan bir başka isim olan emekli korgeneral **Suat İlhan** ise, “**Avrupa Birliği’ne Neden Hayır?**” isimli eserinde özetle şunları belirtmektedir: “Avrupa Birliği’ne Türkiye’nin katılımı durumunda bağımsızlığımızın cılız kalacağı, milli olan kurumlardan olan TBMM, Türk yargısının yeteri kadar etkili olamayacağını, Avrupa’nın tek taraflı olarak Türkiye’yi bir sömürge devleti gibi kullanacağını iddia eder. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne girmesi durumunda, akrabalık bağları ile bağlı bulunduğu Orta Asya Türki Cumhuriyetleri ile sadece resmi ilişkilerinin olacağını, gösterilmesi gereken önemin verilmeyeceğini ve bunun neticesi olarak Türk Cumhuriyetlerinin çıkış yolu olarak Rusya’ya yakınlaşacağını belirtir. Türkiye’nin bütünlüğü için tehlike olarak görülen akımlar ve örgütlerin AB’ne girilmesi halinde Avrupa’nın iç meselesi gibi algılanıp Avrupa nezaretinde çözüm arayışlarına girileceğini aktaran İlhan, Patrikhaneye Ekümenlik kazandırılmak istendiğini; Kıbrıs sorununun da Türkiye ve Türkler aleyhine olarak halledileceğini aktarır. Kısaca Avrupa’nın Türkiye’yi oyalama peşinde olduğunu aktararak, çözümün AB yerine kendi içimizde olduğu görüşünü ortaya atar (İlhan, 2000).

1990'lı yıllarda kaleme alınan makalelerden oluşan **Avrupa Sorunu “Avrupa Ne, Avrupalı Kim?”** isimli eserde, genel olarak Avrupa Birliği ele alınmakta, zaman zaman Türkiye'nin Avrupa Birliğine girme çabalarına yer vermektedir. Kitap özetle; Avrupa Birliğinin dağılma sürecine girdiğini, Türkiye'nin ise Birliğe girme konusundaki çabalarının biraz abartılı olduğu kaydedilmektedir. Türkiye'nin Avrupa'yı tam tanımadığını belirten yazarlar, Türkiye'nin Avrupa ve Avrupalıyı iyi tanıması gerektiğini vurgulamakta ve Avrupa Birliğine girme çabalarını anlamsız bulmaktadır (Gowan ve Anderson, 2005)

Son günlerde dünya basınında Türkiye ile ilgili pek çok yayın yapıldı. Kimi ülkelerde Türkiye uzmanları ortaya çıktı. Türkiye uzmanı ve Avrupa Birliği çalışanı olan Heinz Kramer de **“Avrupa ve Amerika Karşısında Değişen Türkiye”** isimli eserinde, 2001 yılına kadarki olan Türkiye-AB ilişkilerini ele almaktadır. Avrupa Birliğinin ABD karşısında değer kaybettiğini belirten yazar, Türkiye'nin Birliğe giriş çabalarını desteklemektedir. Türkiye'nin Avrupa'ya yakınlaşma politikasından başka bir açılım politikasının olmadığından bahseden Kramer, Türkiye'nin görevlerini tam yerine getirmesi koşuluyla Birliğe alınabileceğini belirtir (Kramer, 2001).

**“Avrupa Birliği ve Türkiye”** isimli çalışmasında **Ali Bulaç**, Avrupa Birliğine karşı çıkan ve destekleyen kesimlerin öne sürdükleri tezlerden yola çıkarak AB-Türkiye ilişkilerini ele almaktadır. Avrupa Birliğine girme hayalinde olan insanların her birisinin kafasında ayrı bir Avrupa olduğunu, kiminin özgürlük, kiminin zenginlik, kiminin serbest dolaşma isteğinde olduğunu belirten yazar, bu sayede birden fazla Avrupa imajının doğduğunu aktarır. Kopenhag kriterleri arasında Türkiye için olumlu maddeler olduğu gibi yıkıcı maddelerin de var olduğunu belirten yazar; Avrupa Birliğine temkinli bir şekilde yaklaşmaktadır. Dikkatli olması gereken Türkiye, reformları tam olarak gerçekleştirerek Birliğe girmeye çalışmalıdır. Bu konuda Türkiye'nin iyi bir performans sergilemesi gerekmektedir (Bulaç, 2001).

### 2.2.2 Tam Üyelik Başvurusunun Şartları

Üyelik başvurusunda bulunacak olan ülkelerin ne şekilde başvuracakları ya da hangi ülkelerin başvuruda bulunacakları AET Antlaşmasının 237, Paris Antlaşmasının

98. ve AKÇT'yi kuran Antlaşmanın 205. maddeleri ile belirlenmiştir. Maastricht Antlaşmasının 49. maddesinde ise “Avrupa Birliğinin prensiplerine saygı gösteren her Avrupa ülkesinin üyelik için başvuruda bulunabileceği” belirtilmiştir. Başvuran ülkelerin öncelikle Avrupa topraklarında olması, sonrasında ise Avrupa değerlerini benimsemiş olması gerekmektedir. Türkiye ise nüfusunun sadece % 3’ü Avrupa kıtasında olmasına rağmen, genel kabulle Avrupa devleti olarak kabul edilmektedir (Ülger, 2005:117).

Avrupa Birliğine gelecekte katılacak olan ülkelerin hangi şartlara haiz olması gerektiğini belirleyen ölçütler Kopenhag zirvesinde kabul edilmiştir. Bu ölçütleri üç ana grupta değerlendirmek mümkündür. Bunlar siyasi kriterler, ekonomik kriterler ve Birliğin müktesebatının benimsenmesi. Tam üyelik müzakerelerin başlaması için siyasi kriterlerin tam benimsenmesi gerekmektedir. Siyasi kriterler ise demokrasi ile yönetilme, hukuk devleti olma, insan hakları ile azınlık haklarına saygı duyma ve onları garanti edecek kurumlara sahip olmak olarak sıralanabilir.

Ekonomik kriterler, ülkelerin işleyen piyasa ekonomisine sahip olmasını ve Avrupa Birliğine tam üye olarak katıldığında piyasa güçleri ve rekabet baskısına karşı koyma kapasitesinin bulunmasını düzenlemektedir. Topluluk müktesebatının benimsenmesi ise aday ülkenin siyasi, ekonomik ve parasal birliğin amaçlarına uymak ta dâhil olmak üzere tam üyelikten kaynaklanan yükümlülüklerin üstlenmesini öngörmektedir (Ülger, 2005:118).

Tam üyelik başvurusu Bakanlar Konseyine yapılmakta, Bakanlar Konseyi de bu başvuruyu da Avrupa Komisyonuna sevk etmektedir. Komisyon başvuruda bulunan ülkeler hakkında bir rapor hazırlamakta ve bu rapor tavsiye kararı ile Bakanlar Konseyine sunulmaktadır. Konsey, Komisyonun ve Avrupa Parlamentosunun mutlak çoğunlukla “uygundur” görüşünü aldıktan sonra oybirliği ile ilgili ülkeye adaylık statüsü tanınır. Aday ülkenin Kopenhag Siyasi Kriterlerini benimsemesi ve uygulaması istenir (Ülger, 2005:118).

Müzakerelerin temel şartlarının yer aldığı Müzakere Çerçeve Belgesi’nde Avrupa Birliğine katılmanın ne demek olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Katılım, aday ülkelerin Avrupa Birliği müktesebatı olarak bilinen tüm hak ve yükümlülüklerini

bir de Birliğin kurumsal yapısını kabul etmesidir. Aday ülke ile Avrupa Birliği arasında ele alınacak müktesebat 35 ana başlıktan oluşmaktadır. Müzakerelerde teknik olarak iki taraf vardır. Bir tarafta başmüzakereci başkanlığında aday ülke temsilcileri, karşı tarafta ise AB dönem başkanı tarafından belirlenecek delegasyon başkanı liderliğinde Komisyon temsilcisi ile üye ülke temsilcileri yer almaktadır. Müzakerelerin başlama kararı alındıktan sonra tarama süreci başlar. Tarama sürecinde amaç, aday ülkenin AB mevzuatına uyum düzeyini saptamaktır. Bu aşamadan sonra aday ülkeler, her konu başlığı için hazırladıkları müzakere pozisyonlarını dönem başkanlığına sunmaktadır. Komisyon tarafından nihai hale getirilen pozisyonlar Bakanlar Konseyinde oybirliği ile kesinleşmektedir (Ülger, 2005:123). Müzakere kararı alan Türkiye şu günlerde tarama sürecindedir. Konumuzla ilgili olarak Eğitim ve Kültür başlığında tarama süreci başlamıştır.

### **2.2.3. Türkiye – AB İlişkileri**

50 yıllık bir tarihe sahip olan AB, sınırlarını gittikçe genişletmektedir. Bu bağlamda Birliğe tam üyelik için başvuran ülkelerle müzakereler yapmakta ve bu müzakereler sonucu adaylığı uygun görülen ülkeler tam üye ülke olurlar. Üye ülkeler arasında bulunan Türkiye, ilk defa 1959 yılının Temmuz ayında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na başvuruda bulundu. AET tarafından Yunanistan ile beraber üyelik başvuruları kabul edilen Türkiye ile ilk görüşmeler 28–30 Eylül 1959 tarihinde yapıldı.

Türkiye ile AET ilişkilerinin temelini Ankara Antlaşması oluşturmaktadır. Ankara Antlaşması'nın nihai hedefi Türkiye'nin tam üyeliğidir. Ankara Antlaşması ile Türkiye'nin AET'ye katılım süreci de aşama aşama belirlenmiştir. Buna göre hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve nihai dönem olmak üzere üç döneme ayrılmıştır. Hazırlık dönemi 1 Aralık 1964 tarihinde Ankara Antlaşmasının yürürlüğe girmesi ile başlamıştı. Bu tarihte Türkiye her hangi bir yükümlülük altına girmemiştir. AET ise Türkiye'ye ekonomik destek sağlamakla yükümlü kılınmıştır (Ülger, 2005:102).

23 Kasım 1970 tarihinde imzalanan Katma Protokol, iki taraf arasındaki hazırlık dönemini bitirmiştir. Katma Protokol, Türkiye ile AET arasında uygulanan gümrük vergileri ve her türlü mali yükümlülükler ile kotaların kaldırılmasına, bununla birlikte

Türkiye'nin AET'nin ortak gümrük tarifesine uyumuna ilişkin takvim ve kuralları düzenlemiştir (Ülger, 2005:102).

Katma Protokol'le birlikte Türkiye'nin hazırlık dönemi sona ermiş, geçiş dönemi başlamıştır. Türkiye bu dönemde, AB'den ithal ettiği sanayi ürünlerine uyguladığı gümrüklerini 12–22 yıllık listeler dâhilinde kademeli olarak sıfırlamayı ve Topluluğun Ortak Gümrük Tarife'sine uyum sağlamayı üstlenmiştir. Katma Protokol, hukuken 1 Ocak 1973'te yürürlüğe girmiştir. Ekonomik hükümleri ise bundan daha önce, yani 1971 yılında yürürlüğe girdi. Katma Protokol gereği AET tarafı tek taraflı olarak, 1971 yılından itibaren bazı petrol ve tekstil ürünleri dışında Türkiye'den ithal ettiği bütün ürünlerde uyguladığı gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını tek taraflı olarak kaldırmıştır (Ülger, 2005:103).

1973 yılında yürüğe giren Katma Protokol gereğince AB, gümrüklerini tek taraflı olarak indirmeye gitmişti. Türkiye ise 22 yıllık bir süre içinde aşama aşama gümrük indirimine gitmişti. Nihayet AB- Türkiye arasında 6 Mart 1995 tarihinde Gümrük Birliği Kararı imzalandı, 1 Ocak 1996 tarihinden itibaren de yürürlüğe girdi (Gülcan, 2005:30).

#### **2.2.4. Ankara Antlaşması ve Son Dönem**

Ankara Antlaşması ile Türkiye'nin AB'ne katılımı üç aşamada uygun görülmekteydi. Bunlardan ilki “Hazırlık Dönemi”dir. Katma Protokol'ün 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte “Geçiş Dönemi” başlamış oldu. Bu dönem tam olarak 22 yıl sürdü. Türkiye'nin AB'ye katılım süreci ise 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla “Son Dönem”e girmiş bulunmaktaydı (Gülcan, 2005:17).

Ankara Antlaşması'nın temel ilkeleri şunlardır (Gülcan, 2005:24):

- ❖ Anlaşma'da belirtilen amaçlara ulaşmak için Türkiye ve Birlik arasında bir gümrük birliği oluşturmak,
- ❖ Türk halkı ile AET üyesi ülke halkları arasında daha sıkı bağlar kurmak,
- ❖ Türk ekonomisi ile AET ekonomileri arasındaki mevcut bulunan gelişme farkını ortadan kaldırmak,

- ❖ Türk ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunma amacıyla ekonomik yardımda bulunmak,
- ❖ Türkiye'nin ileride Topluluğa tam üye olmasını kolaylaştırmak,
- ❖ Roma Antlaşması'nda belirtilen ülküyü paylaşmak, barış ve özgürlüğü garanti altına almak.

12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile Türkiye'ye tam üyelik için hak verilmiş oldu. 1973 yılında Türkiye-AET genişleme görüşmeleri mutabakat ile sonuçlandı.

### 2.2.5. Türkiye- AB İlişkilerinde Kesilmeler

Türkiye-AB ilişkileri zaman zaman sekteye uğradığı da olmuştur. 1980 yılındaki askeri darbe ile kesilen bu bağlantı, 1983'teki seçimlerden sonra işbaşına gelen hükümet tarafından tekrar başlatıldı. Türkiye Başbakanı olarak Turgut ÖZAL, 1987 yılında tam üyelik için tekrar başvuruda bulundu. 11-12 Aralık 1999 yılında Helsinki'de gerçekleşen Avrupa Konseyi Zirve Toplantısında Türkiye'ye resmi adaylık statüsü tanındı. Önemli tarihlerden birisi olan 17 Aralık 2004'te Avrupa Konseyi Türkiye ile müzakerelerin başlaması tavsiye kararını verdi.

Türkiye- AET ilişkileri 1970'li yıllarda istikrarsız bir seyir izlemiştir. Türkiye içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar yüzünden yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanmıştır. İç ve dış etkenler de bu istikrarsız çizginin oluşmasında katkıda bulunmuştur. 1973 Arap-İsrail savaşıyla birlikte petrol fiyatlarındaki artış, 1974 Kıbrıs çıkarması, ardından gelen ABD ambargosu, ilişkilerde sıkıntıya sebep olmuştur. İçeride olan siyasi istikrarsızlık ve sürekli hükümet değişiklikleri gibi olaylar da iç sebepler olarak sayılabilir. Katma Protokolü'nün 60. maddesinin verdiği yetkiyle, zaman zaman ilişkileri askıya alma kararı almıştır. (Ülger, 2005:103). 20 Ocak 1976 tarihinde yapılan Ortaklık Toplantısı'nda bazı sorunlara çözümler bulunmuş olmasına rağmen, 25 Aralık 1978 tarihinde Türkiye tek taraflı olarak ilişkileri durdurma kararı almıştır (Gülcan, 2005:26).

1980 askeri yönetim değişikliğinin ardından ve yaygın olan insan hakları ihlallerine ilişkin iddialar üzerine AT- Türkiye ilişkileri dondurulmuştur. Bunun üzerine

her türlü maddi yardım kesilmiştir. Fakat Ankara Antlaşması'nın ticaretle ilgili hükümlerini uygulamayı sürdürmüştür (Gülcan, 2005:26). 6 Kasım 1983 seçimlerinin ardından yeniden işbaşına sivil iktidarın gelmesi ile birlikte, ilişkiler yeniden başlamıştır. Ancak istenen düzeyde olmamıştır. Ankara ile Brüksel arasında kurumsal düzeyde ilk temas, 16 Eylül 1986 'da, "Türkiye- Avrupa Ekonomik Topluluğu Ortaklık Konseyi"nin toplanması ile mümkün olmuştur. Türkiye 14 Nisan 1987'de tam üyelik için başvuruda bulundu (Ülger, 2005:104).

#### **2.2.6. Helsinki Zirvesi ve Türkiye'nin Resmi Aday İlan Edilmesi**

Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları'nın Aralık 1999'da Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de Türkiye resmi olarak aday ülke statüsüne alınmıştır. O güne kadar muhalefet eden Yunanistan, 17 Ağustos depreminden sonra Türkiye ile olan yakınlaşması ile beraber, diyalog süreci de başlatmıştır. Zirve sonuç bildirgesinde Türkiye'nin diğer aday ülkelerle aynı şartlar altında müzakerelere başlayacağı ibaresi eklenmiştir. 21 Mart 2001 tarihinde kabul edilen Ulusal Program ile hangi konulara öncelik verileceği, hangi somut önlemlerin alınacağı ve bunların hangi takvim çerçevesinde gerçekleşeceği karara bağlandı. Türkiye bu dönemde çok hızlı bir hazırlanma dönemine girmiştir. Anayasa başta olmak üzere birçok yasada Kopenhag Siyasi Kriterlerine uyum sağlamak amacı ile değişiklikler yapılmıştır (Ülger, 2005:106).

Türkiye bu arada hızlı bir şekilde uyum yasaları çıkartmıştır. Türkiye'nin uyum yasalarında ortaya koymuş olduğu performans ve Komisyon kararı neticesinde Avrupa Konseyi, 17 Aralık 2004'te Brüksel'de toplandı. Zirvenin sonuç bildirisinde, "Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini tam üyelik müzakerelerinin başlatmasını gerektirecek şekilde yerine getirdiği" tespiti yapılmıştır. Bu bildiride, Türkiye ile AB arasında ilişkilerin yapısını önemli ölçüde değiştirecek yeni bir dönemin başladığı ifade edildikten sonra, fiili müzakerelerin 3 Ekim 2005'te başlaması kararı alınmıştır (Ülger, 2005:108).

## 2.3. AVRUPA BİRLİĞİNİN EĞİTİM POLİTİKALARI VE PROJELERİ

### 2.3.1. Avrupa Birliğinin Eğitime Bakışı

Avrupa ülkelerinin eğitim sistemlerine bakıldığı zaman ülkeler arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Ayrıca ülkeler eğitimde özelleştirmeye doğru gitmektedirler. Ülkeler arasında hatta aynı ülkedeki farklı sektörler arasında bile genel beceriler, mesleki yeterlikler arasında temel kavramlar üzerinde ortak bir terminoloji bulunmamaktadır. Hızlı bir değişimin olduğu bu çağda, özellikle bilgi alanındaki hızlı ilerlemeler, bilgi alanında bireye büyük bir sorumluluk yüklemektedir. İşte burada, ülkeler arası bir bilgi paylaşımı, bir forumun gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Burada amaç tek ve genel bir eğitim sistemi ortaya çıkarmak değildir. Üye ülkeler kendi eğitim sistemlerini korumakla beraber AB şunları sağlar (ec.europa.eu):

- Eğitim, Öğretim ve Gençlik'te, çok uluslu bir ortaklık sağlamak,
- Yurtdışı eğitim için tasarımlar ve öğrenme fırsatları ortaya çıkarmak,
- Yenilikçi eğitim ve öğretim projeleri sunmak,
- Akademik ve profesyonel bir uzmanlık ağı kurmak,
- Geniş kapsamlı eğitim konuları için genel bir çerçeve sunmak,
- Benzerlikler, farklılıklar ve ortak siyaset belirlemek için bir platform sağlamak

Avrupa ülkelerinin eğitim sistemleri, kültürel ve tarihi farklılıklardan dolayı farklılıklar göstermektedir. Üye ülkeler, eğitimde kendisine has değerleri koruyarak, birbirleriyle uyum sağlamaya çalışırlar. Bu uyumu sağlamak için şu amaçlar hedeflenmiştir:

1- Genç kuşaklara iş imkânı sağlamak

2. Bireylerin okuldan etkin yaşama geçişlerini kolaylaştırmak, iş bulma koşullarını kolaylaştırmak ve işsizliği en aza indirmek için önlemler almaktır. Bunun yanı sıra, tek Avrupa için eğitim, yaşam boyu eğitim, yüksek kalitede ve her yerde eğitim ilkelerine dayalı bir öğrenen toplum yaratmak ilkesi de AB'nin eğitimde temel amaçları arasında sayılmaktadır (Gülcan, 2005:31).

Birlik çerçevesinde eğitim ile ilgili ilk işbirliği, üye ülkelerin eğitim bakanlarının katılımı ile 1971 yılında başlamıştır. 1972 yılında devlet ve hükümet başkanları Birliğin, sosyal ve insancıl alanlarda gelişmesi gerektiğini vurgulamışlardır. 1974 yılında ise Avrupa Komisyonu tarafından ilk öneri paketi hazırlanmıştır. O dönemde üye olan dokuz ülkenin eğitim bakanları; ülkelerin farklılıkları göz ardı edilmeksizin farklı eğitim sistemleri ile öğretim yöntemlerinin standartlaştırılması girişimlerinin başlatılması gerekliliği üzerinde ortak karar almışlardır (Gülcan, 2005:32).

1976'da AB Komisyonu, eğitim faaliyetlerinin temsilcilerden oluşacak bir kurul tarafından yürütülmesine karar verilmiş ve AB Eğitim Komisyonu oluşturulmuştur. Bu komisyon AB'den gelen görüşleri karara bağlama ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, gençlerin mesleki eğitimlerini desteklemek, okuldan meslek yaşamlarına geçişlerini düzenleme ve gençliğin istihdamı gibi ek maddeler de eklenmiştir. Bu ve buna benzer eğitim politikaları sonucu son yıllarda tüm üye ülkelerin eğitim sistemlerinde bazı dönüşümler olmaktadır. Bu da çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Bu dönüşümler eğitimin, bugünün Avrupa ülkelerindeki sosyal, ekonomik ve kültürel değişime ayak uydurabilmesi için zorunlu görülmektedir (Gülcan, 2005:33).

### 2.3.2. Ortak Eğitim Politikaları Çerçevesinde Yürütülen Faaliyetler

Birlik ülkeleri arsında bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bunların temel sebeplerinden birisi olarak üye ülkelerin eğitim sistemlerinin birbirinden farklı olmasını gösterebiliriz. Birlik ülkelerinin arasındaki sorunları ortadan kaldırmak ve ileriye dönük önlemler almak birliğin eğitim politikalarının başında gelmektedir. Ortak eğitim politikaları çerçevesinde yürütülen faaliyetler şunlardır (Gülcan, 2005:34):

**1. Öğretmen ve Öğrenci değişimi:** Bu başlık atında öğrencilerin birlik içinde değişimlerinde; ekonomik zorluklar, yabancı bir kültüre uyum güçlükleri ve diplomaların denkliği gibi sorunlar ele alınmaktadır.

**2. Birlik Mevzuatında Eğitim:** AB üye ülkeleri vatandaşları, diğer Birlik üyesi ülkeler hakkındaki bilgileri eğitim yoluyla almak zorundadırlar. Avrupa Birliği Komisyonu; Avrupa işbirliği faaliyetleri için gerekli mali yardımın sağlanması ve okul

müfredatının iyileştirilmesini, gençlerin özellikle edebiyata yönelik çalışmalarını okul kanalıyla geliştirmek, Komisyona bağlı bilgi derleme hizmetlerinin yürütülmesini, Avrupa Araştırma Enstitülerinin üniversiteler tarafından kurulmasını ve Avrupa Dokümantasyon Merkezlerinin oluşturulmasını sağlamakla görevlendirilmiştir.

**3. Yabancı Dil Öğretimi:** Avrupa dillerinin bilinmesi, Avrupa'nın daha iyi tanınması açısından çok önemlidir. Dil öğretimi, ülkeler arasında kültürel, eğitsel, bilimsel ve ekonomik işbirliğin sağlanması ve serbest dolaşım için birliğin en önemli amaçlarından biridir.

**4. Okul Hayatından İş Hayatına Geçiş:** Birliğin önemli olarak görülen amaçlarından birisi de öğrencilerin okul hayatından iş hayatına geçişlerinde rehberlikte bulunulmasıdır. Birlik bu bağlamda mesleki ve teknik eğitime ağırlık vermektedir.

**5. Eğitimde Fırsat Eşitliği:** Eğitimde fırsat eşitliği maddesi, Birliğe üye olan bütün ülkelerin anayasasında vardır. Buna rağmen hala daha fırsat eşitliği ile ilgili problemler bulunmaktadır. Kadın-erkek eşitliğini güçlendirici olarak kadın okuryazarlığını geliştirmek, göçmenlere ve özürllülere fırsat eşitliği sağlamak gibi sorunlarla hala mücadele edilmektedir. Bunun yanı sıra, okuma yazma bilmeyen nüfusa okuma yazma desteği sağlamak, okul çağı çocuklarına yeni bilgi teknolojileri sağlamak olmak üzere mevcut olan fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetler devam etmektedir.

### 2.3.3. Lizbon Stratejisi ve Hedefler

Avrupa Konseyi, 23 ve 24 Mart 2000'de **Lizbon'da** yaptıkları toplantıda ileriki on yıl için somut eğitim hedefleri ortaya koymuştur. Toplanan komisyon temel olarak üç hedef üzerine yoğunlaşmıştır. Bunlar;

#### 1. Hedef: Eğitim ve öğretimde kaliteyi iyileştirme

Birlik eğitimi, ekonomik ve sosyal yönde daha güçlü bir Avrupa için temel unsurlardan biri olarak görmektedir. Eğitim ve öğretimde kaliteyi geliştirme, öğretmenler ve eğitimciler verilen eğitimi iyileştirmek gerekmektedir. Bunun yanı sıra,

sözel ve sayısal okuryazarlığın, bilgi ve iletişim teknolojilerinin de geliştirilmesi de ele alınan konular arasındadır. Geleceğin sağlam ekonomilerinden birisi olma yolunda, okullarda ve eğitim kurumlarında kaynakların en iyi şekliyle kullanımına öncelik verilmelidir. Bu hedefi gerçekleştirmek için şu sonuçlar takip edilmelidir:

- 2001 yılının sonuna kadar bütün okullar internete ve çoklu ortam araçlarına kavuşturulmalıdır.
- 2002 yılı sonuna kadar, bu teknolojileri okullarda kullanacak olan öğretmenlerin iyi bir eğitimden geçirilmelidirler.
- Her yıl insan kaynaklarına yapılan mevcut yatırımı daha iyi yapma.

## **2. Hedef: Daha kolay öğrenme sağlama**

Birlik dâhilinde eğitimin her kademesinde, kademeler arası geçişleri kolaylaştırmak gerekir. Birlik bu konuda elinden gelen kolaylığı sağlamalıdır.

## **3. Hedef: Eğitim ve Öğretimle dünyaya açılma**

Bu hedefle Avrupa eğitim sisteminin hareketlilik ve dil eğitimi ile bir yapı kurmasını hedeflemekle beraber iş, araştırma ve sivil toplum örgütleri ile bağlantı kurmalı ve bu bağlantıları güçlendirmelidir.

Bu hedefe ulaşmak için ise aşağıdaki sonuçlar takip edilmelidir (ec.europa.eu):

- ❖ Girişimci ve kendi işi ile uğraşan kimselerin eğitimlerine destek olmak,
- ❖ Birbirini takip eden iki yıl içinde kendi ana dilleri ile beraber birlik içinde kullanılan en az iki dili öğrenmeleri için teşvik etmek.
- ❖ Öğrenci, öğretmen ve araştırmacıların ülkeler arası serbest dolaşımını sağlamak.

Genel olarak özetlenecek olunursa, Avrupa Birliğinin eğitim politikası aşağıdaki temel ilkelere dayanmaktadır (Gülcan, 2005:41–42):

- ✓ Tek bir Avrupa için eğitim,
- ✓ Öğrenen toplum,
- ✓ Yüksek kalitede eğitim,
- ✓ Sürekli eğitim,

- ✓ Eğitimde fırsat eşitliği,
- ✓ Eğitimde ve mesleki yönelemede işbirliği,
- ✓ Karşılıklı deneyim paylaşımı,
- ✓ Özgün eğitimde açıklık ve işbirlikçi yöntemlerinin desteklenmesi,
- ✓ İnteraktif öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi,
- ✓ Okullarda öz değerelelelirmeye dayalı yöntemin özendirilmesi,
- ✓ Sürekli eğitim.

#### **2.3.4. Avrupa Birliği Eğitim Programları**

Bu ilkeler çerçevesinde Avrupa’da bazı eğitim programları ortaya çıkmıştır. Bütün bu programların ortak hedefi eğitimde kaliteyi arttırmak, üye ülkeler arasında transferler sağlamaktır. Bu programlar Sokrates, Leonardo da Vinci ve Avrupa için Gençlik programlarıdır (Gülcan, 2005:42).

##### **2.3.4.1. Sokrates Programı**

**Sokrates**, Avrupa’nın genel eğitim programıdır. Bu programın hedef kitlesi, okullar, üniversiteler, buralardaki öğretmen ve öğrenciler, öğretim elemanları, dernek, vakıf ve sivil toplum kuruluşları ve yerel idarelerdir (Eğitimde Diyalog, Ekim 2005 sayısı).

Sokrates eğitim programının hedeflerini şöyle sıralayabiliriz (Sokrates Başvuru Rehberi 2000, 2003:6):

- ✓ Eğitimin tüm düzeylerinde, eğitimin Avrupa boyutunun güçlendirilmesini ve bir yandan Avrupa’daki eğitim kaynaklarına ülkelerin erişimini kolaylaştırarak, bir yandan da eğitimin tüm alanlarında fırsat eşitliğini sağlamak,
- ✓ Avrupa Birliği dillerinde, özellikle de daha az kullanılan ve öğretilen diller konusundaki bilgilerin nicelik ve nitelik bakımından iyileştirilmesini desteklemek,

- ✓ Eğitim uygulamaları ve araç-gereçlerinin geliştirilmesi konusundaki yenileşmeleri desteklemek ve eğitim alanındaki ortak politika konularını incelemek,
- ✓ Eğitim alanında, özellikle de,
  - Eğitim kurumları arasındaki değişimi teşvik ederek,
  - Açık ve uzaktan öğrenmeyi destekleyerek,
  - Diploma ve öğrenim sürelerinin tanınmasındaki iyileştirmeleri teşvik ederek,
  - Bilgi değişimini geliştirmek ve bu yöndeki engellerin kaldırılmasına yardımcı olarak eğitim alanındaki işbirliğini ve öğrenci değişimlerini teşvik etmek.

Sokrates programı kapsamında bazı faaliyetler vardır. Bu faaliyetler, Comenius, Erasmus, Grundtving, Lingua, Minerva gibi alt programlar da vardır.

#### 2.3.4.1.1. Comenius

**Comenius**, okul eğitiminin kalitesini arttırmaya yönelik bir faaliyettir. Üye ülkelerin okulları arasında ortak faaliyetler, okul personelinin daha iyi eğitmek suretiyle okul eğitiminin kalitesini arttırmayı hedefler (Sokrates Başvuru Rehberi 2000, 2003:8). Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve ile üniversitelerin eğitim fakültelerini, öğretmen ve öğrencilerini kapsayan Comenius'un amacı, öğretimin kalitesini arttırmak ve dil öğrenimini teşvik etmek olarak özetlenebilir (Eğitimde Diyalog, Sokrates Bülteni, Kasım 2005).

Comenius'un temel hedefi eğitimin kalitesini arttırmak ve okul eğitiminin Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Bunu yaparken de okullar arası uluslar ötesi işbirliklerini, okul eğitimi sektöründe okul personelinin profesyonel gelişimini sağlamak ve dil öğretimi ile **kültürlerarası farkındalık** düzeyini arttırmayı hedeflemektedir.

Comenius programı, **eğitimin kalitesini arttırmak ve okul eğitiminin Avrupa boyutunu güçlendirmek** için şu amaçları takip eder ([ec.europa.eu/education/programmes](http://ec.europa.eu/education/programmes)):

- Uluslararası (transnasyonal) işbirliklerini ve okullar arası öğrenci değişimleri ile öğretmen yetiştiren kuruluşlar arası öğretmen değişimini teşvik etmek,
- Öğretim yöntemleri ve materyallerinde yenilikleri teşvik etmek,
- Eğitim alanındaki iyi uygulamaların uluslar arasında dolaşımını ve okullarda iyi yönetimi arttırmak,
- Okul başarısızlıkları ve okullarda yaşanan fırsat eşitsizlikleri ile mücadelede bulunma yöntemlerini geliştirme ve yayma, özel eğitim ihtiyacı bulunan öğrencileri birleştirmeyi teşvik etme ve eğitimin bütün kademelerinde fırsat eşitliği sağlama,
- Okullarda ve okulda çalışan personele eğiti veren kurumlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) kullanımını artırma ve teşvik etme.

**Dil öğretiminde** de Comenius programının hedefleri vardır. Bunlar:

- Avrupa dillerinin bir yabancı dil olarak okutulmasındaki kaliteyi artırma,
- Dil öğretmenlerinin eğitsel becerilerini geliştirme,
- Kullanımı ve öğretimi az olan dillerin öğretmenlerinin dil becerilerini geliştirme,
- Farklı yabancı dillerin öğrenilmesini arttırmak,
- Dil öğrenenlerin ve öğretmenlerin daha fazla dil öğrenmeleri ve konutlukları yabancı dilleri daha iyi konuşabilmeleri için onları motive etmek.

Comenius programı, okul eğitiminde **kültürler arası farkındalığı arttırmak** için aşağıdaki amaçları geliştirmek için aktiviteler düzenler. Comenius programı bu aktivitelerle;

- Farklı kültürlerin farkında olma olgusunu iletmeyi sağlamak,
- Okul sektörü için kültürler arası eğitim girişimlerini desteklemek,
- Kültürler arası eğitim alanında çalışan öğretmenlerin öğretim becerilerini iyileştirme,
- Irkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele etmeyi desteklemek,
- Göçmen işçilerin ve iş icabı seyahat edenlerin çocuklarının eğitimini iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Comenius programı üç alt faaliyete ayrılmıştır:

- ✓ Comenius 1: Okul ortaklıkları
- ✓ Comenius 2: Öğretmenlerin ve diğer okul eğitimi personelinin eğitimi
- ✓ Comenius 3: Ağların geliştirilmesi

### **Comenius 1- Okul Ortaklıkları**

Comenius, okullar arasında ülkeler arası ortaklıkları destekleyerek genel Comenius hedeflerine erişilmesinde yardımcı olur. Her ortaklıkta, katılan her okul “Comenius Planı” çerçevesinde bir ‘ülkeler arası işbirliği projesi’ yürütür. Bu kapsamda okullar üç farklı proje için destek almak üzere başvurabilirler. Bu projeler;

- ✓ Comenius Okul Projeleri
- ✓ Comenius Dil Projeleri
- ✓ Comenius Okul Gelişim Projeleri

Bunlara ek olarak okullar, bir Comenius Dil Asistanı misafir etmek için başvurabilirler.

### **2.3.4.1.2. Erasmus**

Sokrates kapsamındaki bir diğer faaliyet te, **Erasmus**’tur. Erasmus ülkeler arasında yüksek öğretim kurumları arasında yapılabilecek işbirliğini teşvik eder. Üniversiteler arası öğrenci ve öğretim elemanlarının değişimini sağlayıp, Topluluk içinde şeffaflığı ve çalışma niteliklerinin akademik tanınmasını iyileştirerek yüksek eğitimin kalitesini arttırmayı ve Avrupa boyutunu güçlendirmeyi hedeflemektedir.

### **2.3.4.1.3. Grundtving**

**Grundtving**, yetişkin eğitimi sağlayan faaliyettir. Grundtving, yetişkin eğitimi sağlayarak, ömür boyu öğrenmenin sürekliliğini ve erişilebilirliğini arttırmayı, temel becerileri kazanamadan okulu bırakmış olan olanlar için iyileştirilmiş eğitim fırsatlarının geliştirilmesini ve alternatif öğrenme yolları ile yenilikleri teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Sokrates Başvuru Rehberi, 2003:8).

Temel amacı yetişkin eğitimini Avrupa’da işbirliği sağlayarak geliştirmek olan Grundtving, bu amaca ulaşmak için şu aktivite türlerine devam eder:

- ✓ Ülkeler arası işbirliğine dayalı projeler,
- ✓ Öğrenme ortaklığı,
- ✓ Eğitici personelin eğitimi için hareketlilik,
- ✓ Ağ

#### **2.3.4.1.4 Lingua**

**Lingua**, dil öğretimi ve öğrenimine yönelik olarak, topluluk içerisinde dil çeşitliliğini desteklemek ve teşvik etmek, dil öğrenim ve öğretiminin kalitesini geliştirme, her bireyin gereksinimlerini karşılayacak yaşam boyu dil öğrenimine erişimi teşvik etmek için tasarlanmış önlemler aracılığıyla diğer Sokrates faaliyetlerini destekler.

#### **2.3.4.1.5. Minerva**

**Minerva, Eğitimde Açık ve Uzaktan Öğrenim (AUÖ) ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri (Information and Communication Technology) (ICT)**, alanlarında Avrupa işbirliğini destekler. Bunun için AUÖ ve ICT’nin eğitim açısından taşıdığı anlamı öğretmenler, öğrenenler, idareciler ve kamu tarafından tam olarak anlaşılmasını teşvik eder. ICT ve çoklu medya temelli eğitim ürünleriyle eğitim hizmetlerinin geliştirilmesinde pedagojik konulara gereken önemin verilmesine yardımcı olarak bu alanda iyileştirilmiş yöntemlere ve eğitim kaynaklarına erişimi teşvik eder.

#### **2.3.4.1.6. Gözlem ve Yenilik**

Eğitim sistemlerinde ve politikalarında **gözlem ve yenilik**, bilgi ve deneyim alışverişi, örnek uygulamaların belirlenmesi ve bu alandaki sistemlerin ve politikaların karşılaştırmalı analizi ile ortak eğitim politikası kapsamındaki konuların incelenmesi, uygulamalar aracılığıyla eğitim sistemlerinin kalitesinin ve şeffaflığının iyileştirilmesine; Avrupa’daki eğitim sahasındaki yenilik sürecinin ilerletilmesinde katkı

sağlar. Bu faaliyet, **Eurydice** ve **Naric** ağları ile **Arion** çalışma ziyaretleri için destek sağlar.

#### **2.3.4.1.7. Ortak Faaliyetler**

**Ortak Faaliyetler**, Sokrates programının mesleki eğitime yönelik Leonardo da Vinci programı ve Gençlik programı gibi diğer Topluluk programlarıyla ortak faaliyetler yürüten programlardır.

#### **2.3.4.1.8. Destek Faaliyetleri**

**Destek Faaliyetleri** ise cemiyetler ve sivil toplum örgütleri tarafından üstlenilen faaliyetleri, eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, bilgi faaliyetleri ve bilinç artırma vasıtalarıyla programın asıl hedeflerine katkıda bulunan bir dizi girişimin desteklenmesidir (Sokrates Başvuru Rehberi 2000, 2003:9).

#### **2.3.4. Leonardo da Vinci Programı**

Leonardo da Vinci, Avrupa Birliği'nin mesleki eğitime yönelik olan eğitim programıdır. Bu program iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşaması 1 Ocak 1995 yılında başlanmış ve 31 Aralık 1999 yılına kadar uygulanmıştır. Programın ikinci dönemi ise 2000–2006 tarihleri arasında kapsamaktadır. Avrupa Parlamentosu Genel Kurul Kararı ile Türkiye, 28 Ekim 1999'da bu programa dâhil edilmiştir (Gülcan, 2005:43).

Bu program çalışma hayatı için gerekli olan bilgi, davranış ve becerileri teşvik eder, değişim, pilot projeler, dil yeteneğini geliştirecek etkinlikler, ülkeler arası ağlar, etüt ve analizler dâhil geniş bir önlemler yelpazesi desteklenmektedir. Leonardo da Vinci programının temel amacı meslek eğitimi alanında yenilikçi ülkeler arası işbirliği projelerini destekleyerek Üye Ülkeler tarafından kendi ülkelerinde yürütülen faaliyetlere destek sağlamak ve faaliyetleri tamamlamaktır (Sokrates Başvuru Rehberi 2000, 2003:156).

### 2.3.5. Gençlik (Youth)

Avrupa Birliğinin üçüncü programı Gençlik (Youth) programıdır. Gençlik programı 15–25 yaş arası gençleri Avrupa’nın inşasına aktif bir şekilde iştirak etmelerini sağlamak, bunu yaparken de dayanışma duygularını güçlendirmelerine ve topluma aktif katılımlarıyla öncü ve girişimci bir ruh edinmelerine yardımcı olmaktadır.

Bu amaçla program gençlerin değıştokuşu, gönüllü hizmet şeklinde gayrı resmi eğitim fırsatları sunar. Tüm projeler, gençlerin Avrupa’nın kültürel çeşitliliğinin farkında olmalarını teşvik eder, gençlerin önyargılarını kırmayı hedefler. Program özellikle başka ölkelerde zaman geçirme fırsatına sahip olmayanlara ağırlık verir (Sokrates Başvuru Rehberi 2000, 2003:156).

## 2.4. İNGİLETERE EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM

### 2.4.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Birleşik Krallıktaki zorunlu eğitim çağı, 5–11 yaş arası çocukları kapsamaktadır. Daha önceleri gönüllü kişiler ve kuruluşlar tarafından sağlanan temel eğitim, 1870 yılında çıkarılan Temel Eğitim Kanunu (The Elementary Education Act) ile yeni eğitim kurumları oluşturulmak üzere Okul Dairesi’nin kurulmasını sağlayarak; eğitimin gönüllüler tarafından sağlanan fakat yetersizlik tespit edilen yerlere yeni okulların açılmasına karar verildi. 1944 yılında çıkarılan Eğitim Kanunu temel eğitimi etkileyen yasaların çıkarılmasını sağlamaktaydı. 1996’da çıkarılan Eğitim Kanunu ile birlikte 1944 Kanunu’nun özüne dokunulmadan bir tek kanun altında toplandı ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

Eğitime tabi öğrenciler genellikle aynı yaşlarda öğrenci grupları ile aynı sınıflarda tek öğretmenli bir şekilde eğitim görürler. Başarılı olmaları durumunda ise sene sonunda bir üst sınıfa geçerler. Ortalama sınıf mevcudu 30’dur. İngiltere’de temel eğitime tabi çocuklar, okullarda yedi sene eğitim öğretime tabi tutulurlar. Bu yedi senelik zaman dilimi kendi içinde iki gruba ayrılmaktadır.

| Yaş           | Ana Dönemler | Eğitim Türü         |
|---------------|--------------|---------------------|
| 5 yaş ve altı | Temel Dönem  | Kabul Sınıfı        |
| 5–7 yaş       | 1            | 1. ve 2. sene       |
| 7–11 yaş      | 2            | 3,4,5 ve 6. seneler |

**Şekil 2.1: İngiltere’de Yaş Grupları ve sınıflara dağılımları ([www.dfes.gov.uk](http://www.dfes.gov.uk)).**

2000 yılı verilerine göre Birleşik Krallık’ın nüfusunun %59’u 0–29 yaş arası genç nüfustan oluşmaktadır. Eğitim dili ise İngilizcedir.

2002/2003 verilerine göre İngiltere’de ilkokul sayısı 17 861, ilköğretim öğrenci sayısı ise 5 178 200 olarak tespit edilmiştir ([www.dfes.gov.uk](http://www.dfes.gov.uk)).

#### **2.4.2. İlköğretimin Genel Amaçları**

İlköğretim okullarında okutulan derslerin genel amacı; öğrencinin yaşına ve yeteneklerine uygun olarak ayarlanmış ve ülke genelinde yaygın olan bir eğitim programı sunmaktır. 1996 Eğitim Kanununun 351. bölümü ve 2002 Eğitim Kanununun 78. bölümünde belirtildiği gibi bir eğitim programının;

- Okulda ve sosyal yaşamda öğrencilerin zihinsel, fiziksel, moral kültürel ve ahlaki gelişimlerini sağlamalı ve
- Öğrencileri okul sonrası hayatın sorumluluk, deneyim ve fırsatlarına hazırlayıcı nitelikte olması gerekmektedir.

Eğitim Dairesi’nin (DfES) yayınlamış olduğu bir bildiride 2006 için amaç, hedef ve stratejiler açıklanmıştır. Buna göre üç temel amaç, stratejiyi güçlendirmektedir. Bunlar;

- ❖ Öğrencinin ileri öğrenmelerde kullanabilmesi amacıyla iyi bir öğrenme olması için iyi bir eğitim başlangıcı sağlanmalıdır.
- ❖ Genç nesillerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmalı; iş ve normal hayatı için kendilerine gerekli olabilecek bilgi, beceri ve kişisel vasıflar ile donatılmalarına ve

- ❖ Yetişkinleri kendi hayatlarını geliştirmek için gerekli olan beceriler ile donanmaları için onları teşvik etmek ve fırsatlar sunulmalıdır ([www.dfes.gov.uk](http://www.dfes.gov.uk)).

#### 2.4.3. Okula Kabul Şartları ve Okul Seçimi

Bir okulun kabul politikası, hem Yerel Eğitim İdareleri hem de okul yönetimi tarafından uygun görülen kabul yetkisi tarafından belirlenir. Bu politika bazen özel bilgiler içerebilir. Genel itibarla okulun kapasitesi, uygulama yapılacak olan sınıfın öğrenci kapasitesi göz önünde bulundurularak öğrenci kabul şartları belirlenir. Öğrencilerin akademik tercihleri ilköğretim okullarına girişte göz önünde bulundurulmaz.

Kabul politikası, başvuran sayısının çok olduğu zamanlarda, öğrencilerin alımı ve sınıflara yerleştirilmesi gibi konularda belli uygulamalar getirebilir ya da açıklamalarda bulunma şeklinde tanımlanabilir. Başvuruda bulunan öğrencilerden evleri okula en yakın olanlar ya da zaten okulda ailesinden herhangi biri olanlara öncelik verilmektedir.

2002 yılında yapılan bir yasal düzenleme ile okula kabul şartları Yerel Eğitim İdareleri (LEA) ve okul yönetimi kendi kabul düzenlemeleri hakkında bilgiler yayınlatabilirler. Yerel Eğitim İdaresi, kendi etrafında bulunan okullar için okula kabul şartlarını belirleyebilirler. Ayrıca kurumsal olarak isteyen okul senelik olarak kendi kabul politikasında değişiklik yapma hakkına sahiptir.

Okul seçiminde ailelerin tercihi de söz konusu olabilir. Öğrenci velisi çocuğunun katılmasını istediği bir okula başvurabilir. Kendilerinin seçimi için önerilmeyen bir yerin olmaması durumunda veli istediği yere başvurma hakkına sahip olur.

Bazı okullar yeni başlayacak olan öğrencileri senede bir defa olarak Eylül ayında kabul eder. Ama bazı okullarda Ocak ayında ya da Mart/Nisan ayında öğrenci kabul ettikleri de görülmektedir. Okula kayıt yaptıracak olan çocukların doğum tarihleri hangi dönemde okula kabul edilmeleri gerektiğini ortaya koyar. Bazı okullarda zorunlu

eğitim çağında olmayan çocukları kabul sınıflarına alırlar. Erken kayıtlarla ilgili durumlarda yerel eğitim idareleri ile okul yönetimleri arasında değişiklik olabilir ([www.eurydice.gov](http://www.eurydice.gov)).

#### 2.4.4. Okulda Zaman Ayarlamaları

1981 Eğitim Düzenlemeleri'ne göre okul sene içerisinde en az 190 gün açık olmalıdır. Yasal olarak eğitim-öğretim 1 Eylül ile 31 Ağustos tarihleri arasında olmalıdır. Eğitim yılı üç dönemden oluşmaktadır; sonbahar, ilkbahar ve yaz dönemleri. Haziran ve ağustos aylarında altı haftalık bir tatil arası vardır. Paskalya ya da Noel'de de iki ya da üç haftalık kısa tatiller mevcuttur.

Hafta içerisinde okul ders saatlerini okullar belirlemektedirler. Okullar genellikle 9.00 ile 3.30/4.00 saatleri arası ders vermektedirler. Öğlen arası bir saatlik yemek arası vardır.

İlköğretim okulları 1. Temel Aşamada haftalık olarak 21 saat 15 dakika ders işlenir. Her bir dersin özelliğine bağlı olarak ta dersler 25, 30, 40, 45 ya da 60 dakika sürebilir. Okullarda ders saatlerinin ayarlanması tamamen okul idarelerinin elindedir. Temel olarak aşamalar arasında ders saatleri farklılık gösterirken, okullar arasında da ders saatleri farklı olabilmektedir. Uygulama ağırlıklı olan dersler daha fazla zaman alabilmektedir. 1. aşamada bulunana öğrencilerin ders saatleri şöyledir (Şekil 2.2):

|       |                |             |                |                |                |       |                |             |                |               |
|-------|----------------|-------------|----------------|----------------|----------------|-------|----------------|-------------|----------------|---------------|
| 9.00  | 9.10           | 10.10       | 10.30          | 11.15          | 12.15          | 1.15  | 1.20           | 2.15        | 2.25           | 3.00          |
| Hazr. | 1.ders<br>(60) | Ara<br>(20) | 2.ders<br>(45) | 3.ders<br>(60) | Öğle<br>Yemeği | Hazr. | 4.ders<br>(55) | Ara<br>(10) | 5.ders<br>(35) | Top-<br>lantı |

Şekil 2.2: İngiltere ilköğretim okulları günlük ders saatleri (Kaynak QCA)

#### 2.4.5. Eğitim Programları ve Ders Yükleri

İngiltere'de zorunlu eğitimin ilköğretim seviyesinde eğitim programı, Ulusal Program ve Din Eğitimi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ulusal Programın denetlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden resmi olarak Yeterlikler ve

Programlar Dairesi (QCA) sorumludur. Yerel Eğitim Daireleri, okul yönetimleri ve başöğretmenler ise programın uygulanması, okullardaki değerlendirme faaliyetlerinin ayarlanması ve değerlendirme için öğretmenlere destek olunması gibi sorumlulukları vardır.

Bütün okullar kendi özel ihtiyaçlarını ve koşullarını yansıtmak amacı ile bazı tedbirler geliştirme, geniş merkezli ve ayarlanmış bir eğitim programı sağlama gereklilikleri vardır. Bazı özel dersler ve konular için yasal zorunluluklar da bulunabilir. Bu yasal zorunluluklar bütün okulları kapsamaktadır.

İngiltere’de zorunlu eğitim için hazırlanan eğitim programı KS1 (5- 7 yaş), KS2 (7- 11 yaş), KS3 (11–14 yaş arası) ve KS4 (14–16 yaş arası) olmak üzere dört temel aşamadan oluşmaktadır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)). Eğitim programının temel gayesi bütün öğrencilere temel İngilizce, matematik ve fen derslerinde iyi bir başarı sağlamaktır.

Ulusal Programın bir bütün olarak öngördüğü temel aşama şu altı alandaki gelişmeleri esas almaktadır (QCA);

- Kişisel, sosyal ve duygusal gelişim;
- İletişim, dil yetenekleri ve okuryazarlık;
- Matematiksel gelişim;
- Dünyayı anlama ve dünya hakkında bilgi sahibi olma;
- Bedensel gelişim
- Yaratıcılığın geliştirilmesi.

Konu alanı olarak İngilizce, matematik ve bilim üç ana derslerdir. Bunun dışında; tasarım ve teknoloji, bilgi ve iletişim teknolojisi, tarih, coğrafya, sanat ve tasarım, müzik ve beden eğitimi dersleri gibi yedi temel ders daha vardır. Din eğitimi zorunlu olmakla beraber veli isterse öğrencisi dersi almayabilir ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

1996 Eğitim Kanununa göre hangi konuya ne kadar zaman ayrılacağı daha önceden belirlenmez. Bununla beraber sözel ve sayısal okuryazarlığın verilmesi için ilköğretimde bunlara öncelik verilmesi gerektiği hükümetler tarafından bir tavsiye niteliğinde bildirilmiştir. Ulusal Eğitim Programlarına (NC) ait dokümanlar okulun programlarına dâhil olmasına rağmen, okulların ders saatlerini kendi programlarını

uygulama bakımından yeteri kadar esnekliğe sahiptirler. Ulusal Eğitim Programının okul programında ne ölçüde yer alacağını okul yönetimleri belirlemekle birlikte, bunların nasıl uygulanacağı ile ilgili dokümanlar Yeterlikler ve Programlar İdaresi (QCA) tarafından yayınlanmıştır.

Eğitim ve Beceriler Dairesi (DfES) ise resmi olmamakla beraber ilköğretim çağı öğrencileri için rehberlik sunmaktadır. Özellikle ev ödevleri, yararları ve haftada verilmesi gereken ev ödevi miktarı hakkında bir rehberlikte bulunur. Buna göre, 1. temel aşamada bulunan bir öğrenciye her hafta bir saat olmak üzere ev ödevi ile ödevlendirilebilir. İlköğretim okullarının 3. ve 4. sınıflarında bulunan öğrenciler için hafta başına 90 dakika ev ödevi verilebilir. Son iki seneyi okuyan öğrenciler ise günde yarım saat ev ödevi ile ödevlendirilmeleri Eğitim Dairesi (DE) tarafından tavsiye edilmektedir ([www.dfes.gov.uk](http://www.dfes.gov.uk)).

Verilmesi yasal olarak zorunlu olmayan fakat eğitim aşamalarının en uygun olan yerlerinde verilecek olan dersler de vardır. Kariyer eğitimi, cinsiyet eğitimi, sağlık eğitimi ile kişisel ve sosyal hayatı için kendisine gerekli olacak beceriler bunlara dâhildir. Okul, öğrenci seviyelerine uygun olarak kapsayıcı bir yabancı dil, çevre bilgisi, ekonomik farkındalık; Avrupa kimliğinin, tarihinin, kültürünün sosyal ve ekonomik değerlerinin farkında olacak politik ve uluslar arası anlayışı da sağlamalıdır ([www.eurydice.org/](http://www.eurydice.org/) database).

#### **2.4.6. Öğretim Materyalleri ve Yöntemleri**

Sınıfta kullanılacak olan materyaller önceden belirlenmemekle beraber, başöğretmenlerin ve ders liderlerinin (ders koordinatörleri) rehberliğinde sınıf öğretmenleri tarafından seçilirler. Ders koordinatörleri, sınıf öğretmenliğinin yanı sıra bazı artı yüklerle yüklenmiş ve belli alanların sorumluluğu kendilerinde olan; aynı zamanda kendi meslektaşlarına rehberlik ve yardımda bulunan sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenlerinin görevi dersi planlama, bireysel öğrenmelere olanak sağlayacak şekilde öğrenmeler sağlamaktır ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

Öğretim faaliyetleri genellikle karışık sınıflarda, mümkün olursa aynı yaş grubu öğrencilerini bir arada bulunduracak yerlerde yapılır. Bazı ilköğretim okullarında çok

özel durumlarda ise özel yetenek grupları bir arada toplanarak sınıf oluşturulabilir. Küçük sınıflar ve kırsal yerlerde ise daha çok karışık sınıflar tercih edilir. Burada da aynı sınıf içinde değişik yetenek grupları oluşturulabilir ki bunu çoğu öğretmen yapmaktadır.

Bir konu dersin zorunlu olan sınırları içinde olmak zorunda olmamakla birlikte konular değişik alanlarda bireysel olarak öğretilmektedir. Bununla beraber öğretmenler çeşitli konuları bir arada öğretmek amacı ile tek bir yöntem kullanabilirler. Bu yöntemde ilköğretim öğrencileri için önceden hazırlanmış basılı materyaller yoktur. Öğrencilere bu amaçla proje çalışmaları verilmektedir. Öğretmenler kendi derslerinde sesli ve görüntülü materyaller olarak slayt, video sesli kayıtlar ve televizyon yayınları kullanabilirler. Bu bağlamda iki televizyon kanalı sürekli eğitim yayını yapmaktadır. Bütün okullarda öğrencilerin kullanımı amacıyla bilgisayar sınıfları bulunmaktadır([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org).)

Eğitim materyalleri ve öğretim yöntemleri önceden belli olmamakla beraber okullardaki sayısal ve sözel okuryazarlık için çerçeve bir program daha önceden hazırlanmıştır. Eğitim materyalleri de kullanıma sunulmuştur. Bu düzenlemeler yasal olmamakla beraber ilköğretim okullarının büyük bir çoğunluğu bu tavsiyelere uymaktadırlar. Buna ek olarak öğretmenlere rehberlik etmesi amacı ile Eğitim ve Beceriler Dairesi (DFeS) tarafından özel eğitim programlarına ait rehberlik materyalleri hazırlanmıştır.

İnternet ortamında öğretmenlerin kullanımına sunulmak üzere ders işlenişleri, video görüntüleri, ders CD'leri ve değerlendirme ölçütleri içeren materyaller sunulmaktadır ([www.curriculumonline.gov.uk](http://www.curriculumonline.gov.uk)).

#### **2.4.7. Hedef Davranışlar**

Hedef davranışlar her bir aşamanın sonunda öğrencide ortaya çıkması beklenen bilgi, beceri ve anlayışları göstermektedir. Sekiz basamaklı ve yukarı çıktıkça zorlaşan basamaklarda hedef davranışlar tanımlanırlar. Fen, İngilizce ve matematik derslerine ait hedef davranışlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

| <b>1. ve 2. aşamada İngilizce</b>       |                                       |
|-----------------------------------------|---------------------------------------|
| Hedef 1                                 | Konuşma ve dinleme                    |
| Hedef. 2                                | Okuma                                 |
| Hedef. 3                                | Yazma                                 |
| <b>1. ve 2. temel aşamada matematik</b> |                                       |
| Hedef 1                                 | Matematiği kullanma ve uygulama       |
| Hedef 2                                 | Sayılar ve cebir                      |
| Hedef 3                                 | Şekil, uzay ve ölçüler                |
| Hedef 4                                 | Verileri kullanma (sadece aşama 1’de) |
| <b>1. ve 2. temel aşamada bilim</b>     |                                       |
| Hedef 1                                 | Bilimsel sorgulama                    |
| Hedef 2                                 | Hayat süreci                          |
| Hedef 3                                 | Madde ve özellikleri                  |
| Hedef 4                                 | Fiziksel varlıklar                    |

**Şekil 2.3: İngiltere ilköğretim okullarında matematik, İngilizce ve bilim derslerinin amaçları (Kaynak: [www.dfes.org.uk](http://www.dfes.org.uk)).**

#### 2.4.8. Ölçme ve Değerlendirme

Yukarıda sekiz basamaktan bahsetmiştik. Bu basamaklar bütün konuların hedef davranışları için mevcuttur. Öğrenci performansını belirlemeye yönelik düzey belirleyici değerlendirme sonuçlarının daha sağlam olarak değerlendirilmesine olanak sağlar ve genellikle temel aşamaların sonunda yapılır. Bu değerlendirme sonuçları öğrencilerin temel aşama boyunca gösterdiği performansını göstermekle birlikte, hedef davranışların ne ölçüde başarıldığını ölçmeye yöneliktir.

İlköğretimde değerlendirme temel dersler olan matematik, bilim ve İngilizce derslerini; temel aşama hedef davranışlarına ulaşılma derecesini gösterir testler ve ödevleri kapsamaktadır. Öğretmenler değerlendirmelerini öğrencilerin çalışmalarını ya da yazılı çalışmalarını gözlemlemek suretiyle yaparlar.

Temel aşama 1’de öğrenciler yasal olan sınıf içi çalışmalara dayalı ödevler, İngilizce ve matematik testleri ile ölçmeye tabi tutulurlar. Fakat bu testler ve ödevler bütün öğrencilere uygulanmaz. Testler sınıf öğretmenleri tarafından notlandırılır, dış bir organ tarafından denetlenir.

Okuduğunu anlama ve matematik testleri genellikle Nisan ayında okullara dağıtılır, mayıs ayı içinde herhangi bir anda da uygulanır. Okuma, yazma ve matematik derslerinde sınıf temelli olan çalışmalar ise Aralıkta dağıtılır Ocak ayından yaz tatilinden dört hafta öncesi bir zamanı kapsayan ölçme döneminde her an uygulanabilmektedir.

Bazı ilköğretim okulları, okul sonunda yasalarda belirtilmediği halde, öğrencilerin bazı sınavlara katılmalarını gerekli kılabilirler. Genellikle okul yılının sonlarına doğru alınan bu testler okuma, yazma, heceleme, matematik, zihin matematiği gibi testleri kapsamaktadır. Bu testler öğrencilerin temel aşama ikinin sonunda hedef davranışları ne kadar iyi yapıp yapmadığı ile ilgili bir belirti vermek amacıyla yapılmaktadırlar.

Yedi yaş civarı olan öğrencilerin eğitim gördüğü temel aşama birin sonlarına doğru öğrencilere yönelik yasal olarak yapılması gereken değerlendirme; hariçten sağlanan İngilizce (imla, okuduğunu anlama testleri) ve matematik testleri ve yine sınıf dışından sağlanan fakat sınıf temelli olan ödevler ve testler; öğretmenlerin hedef davranışları ölçme amacı ile yaptıkları değerlendirmeler şeklindedir ([www.eurydice.gov/database](http://www.eurydice.gov/database)).

## **2.5. İTALYA EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

### **2.5.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı**

İtalya’da zorunlu eğitim sekiz yıldan dokuz yıla Eylül 1999’da çıkarıldı. Bu tarihe kadar zorunlu eğitim 6–15 yaşları arası bütün çocuklar için zorunlu idi. İlköğretim okulları 6–11 yaş arası öğrencilerin eğitimini kapsar. 1 Eylül ya da 31 Aralık tarihinde altı yaşını dolduracak olan öğrenciler ilköğretim okuluna (scoula elementare) kayıt yaptırabilirler. İlköğretim iki aşamadan oluşur.

- 1. Devre; 6 yaşından 8 yaşına kadar olan öğrencilerin devam ettiği devre
- 2. Devre; 8–11 yaş arası öğrencilerin devam ettiği devre.

Öğrenciler genellikle ikamet yerlerine en yakın olan okullara kayıt yaptırabilirler. Farklı yerlerde yaşayan öğrenciler kendilerine uzak olan bir okula, sınıfın öğrenci sayısında çok fazla bir artış olmazsa, kayıt yaptırabilirler. Devreler arası kayıtlarda bir önceki okuldan getirilen bir belge ile yapılır. Okul kayıtlarında öğrenci kökeni veya sosyal statüsü göz önünde bulundurularak öncelik verilmez. Okullarda kayıt için tek belirleyici unsur okullardaki sınıf sayılarıdır.

Her okulda en fazla 24 derslik, her sınıfta maksimum 25 öğrenci bulunabilir. Talebin çok fazla olması durumunda son çare olarak öğrenciler başka bir okula gönderilebilirler. Nüfusun çok kalabalık olduğu kuzey bölgesinde yeni okullarda, bir alternatif olarak, değişmeli olarak öğrenciler okutulur ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

Okullar, iki kilometrelik alanlarda zorunlu eğitim çağına gelmiş olan en az on öğrencinin bulunduğu alanlara kurulur. Sınıf mevcutları çok az olan okullarda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır. İlk iki yıl sınıf tekrarı yoktur. Öğrenciler tek öğretmen denetiminde ders görürler. 1990'dan beri öğretmenler bir sınıfa değil, üç öğretmenli iki sınıfa ya da üç öğretmenli dört sınıflardan oluşan modüllere yerleştirilmektedirler. Öğretmenler branş öğretmeni değildirler. Öğretmenler bütün bir devre boyunca aynı modülde kalmaktadırlar (Gülcan:2005, 207).

Bütün okullar temel olarak aynı programları uygular ve merkezi bir uygulamaya sahiptirler. Okullar arasındaki farklılıklar ise öğrenci sayıları, sınıf sayıları ve kabul edilen ders programlarına göre ortaya çıkar([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

Eğitim dili İtalyanca olan İtalya'da bazı yörelerde resmi olarak yetki verilerek yerel dillerin kullanımına izin verilmiştir. 2002/2003 eğitim öğretim yılında 13 208 derslik, 239 181 ilköğretim öğrencisi ve 19,805 öğretmen görev yapmaktadır. Öğrencilerin 40,668 tanesi birinci sınıf öğrencisidir. Okullaşma oranı 99.80 olan İtalya'da, İstatistik bilgilerine göre öğretmen başına 9.9 öğrenci ve derslik başına da 18.2 öğrenci düşmektedir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

### 2.5.2. İlköğretimin Genel Amaçları

İlköğretimin genel amaçları; “İlköğretim, Halk Anayasası’nı temel alacak şekilde, disiplinler çerçevesinde kişinin ve vatandaşın okul eğitimini amaç almalı, aynı zamanda eğitim uluslar arası insan hakları bildirgelerinden de ilham alacak şekilde insanlar arası ilişkilerde ve anlayışlarında gelişimlerini amaç edinmelidir.” şeklinde ifade edilmiştir.

İlköğretimin diğer ödevleri ise öğrencilerin temel kültürel okuryazarlığını iletlemektir. Bu da çocukların kişiliklerinin gelişimi için temel sosyal yapıtaşlarından birisi olarak karşımıza çıkar. Böylece “insan kişiliğinin tam gelişimini önleyen, vatandaşlar arasındaki eşitliği ve özgürlüğü geri bırakan sosyal ve ekonomik engeller”i (Anayasa Madde,3) ortadan kaldırmada bir katkı sağlanmış olur. Dahası ilköğretim “herhangi bir kişinin olasılıkları ve tercihlerine göre toplumun maddi ve manevi ilerleyişine katkıda bulunacak bir rol ya da aktivite ortaya çıkaracak” (Anayasa 4 Madde) şekilde toplum hayatında yerini alacak vatandaşlık haklarının ve görevlerinin uygulamasına olanak sağlayacak temeller hazırlar ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

İlköğretim programının genel amaçları, gelişimin farklı boyutları ile kültürel sembolik sistemler arasında yakın ilişkiler kurmaktır. Zorunlu eğitimin temel amaçlarından birisi; Halk Anayasa’sında yerini alan ifadelerle, aynı zamanda uluslar arası insan hakları ve çocuk hakları bildirgelerinden ilham alarak öğrencilerin anlama yeteneklerini ve insanlar arası iletişim becerilerini güçlendirmeyi amaçlar. Diğer bir amaç ise, öğrencilere kültürel okuryazarlık sağlamaktır. Anayasanın üçüncü maddesine göre, öğrencinin sosyal gelişimi için temel taşlardan birisi olarak “gelişimin önünde bir engel olarak bulunan, vatandaşların eşitliği ve özgürlüklerini kısıtlayacak sosyal ve ekonomik, vatandaşın ilerlemesine mani her türlü engeller” ortadan kaldırılmalıdır.(3. madde)

Okul bütün eğitim işlevlerini yerine getirmekte yetersiz kalabilir. Bu yüzden diğer sosyal kurumlarla, özellikle de aileler ile işbirliği sağlamak ilköğretimin önemli bir diğer işlevidir. Bu işlev, velilerin okul yönetimine doğrudan katılımı ile sağlanır. Ailenin okul ile işbirliği, Okul Yönetim Kurulu (organi collegiali) ile sağlanır. Bu kapsamda öğretmenler ile yapılan toplantılar, genel toplantılar, diğer eğitim kurumları,

yerel idareler ve üretici sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmalar ilköğretimin bu amacının yerine getirilmesine yardımcı olmaktadır. Öğrenci kitlesinin beraber demokratik bir şekilde yaşaması “farklılık” kavramını anlaşılır ve kabul edilebilir yapmayı amaçlamaktadır. Bu farklılık klişelerin; diğer dinler, kişiler, kültürler ve düşüncelere karşı bir önyargının ortaya çıkmasını engellemeye, aynı zamanda da okulun din ögesini de içine alan diğer tamamlayıcı elemanlarını içeren bir anlayış ve saygı ortamını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

28 Mart 2003 tarihli Yasanın 53. maddesine göre ilköğretim, öğrencilerin kendi kabiliyetlerini göz önünde bulundurarak onların kişisel gelişimlerini sağlamak zorundadır. Bunun yanı sıra;

- Mantıksal ve eleştirel yapıları çözebilme yeteneğinin temellerini kazandıracak şekilde temel yeteneklerinin gelişimlerini sağlamak;
- Kendilerini ifade edebilecekleri bir AB üye ülkesi dilinin okuryazarlığını öğrenmek;
- Doğal bilimleri çalışacak kadar temel bilimsel yeterlikleri kazanmak; öğrencilerin kişiler arası ilişki yeteneklerini kuvvetlendirmek;
- Her zaman ve mekânda kendilerine doğru yönlendirme sağlamak;
- Sosyal hayatın ana prensiplerini öğretmek zorundadır.

Bütün eğitim kademelerindeki gelişimi takip etmek, öğrencilerin kişisel, sosyal gelişimlerini garanti altına almak, bununla birlikte özel eğitim hedefleri, biçimlendirici hedef davranışlar ve bireysel öğrenme planları ortaya konulması için 22 Temmuz 2003 tarihli Bakanlık Kararnamesi’nin 61 numaralı maddesi ile ulusal göstergeler tablo halinde belirlenmiştir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

### **2.5.3. Okulda Zaman Ayarlamaları**

Okul genellikle yıl içerisinde en az 200 gün açıktır. Okul Eylül’den Ağustos ayına kadar devam eder. Okul üç döneme ayrılır. En uzun ara yaz tatili uygulamasıdır ki; bu da haziran, temmuz ve ağustos aylarını kapsayan 13 ya da 15 haftalık bir dönemdir. Noel tatilinde iki hafta; bir ila beş günlük ara verilen ilkbahar dönemi ve son olarak bir haftalık Paskalya tatili vardır ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

Okulların yönetim dairesi tarafından alınana kararlara bağı olarak, bütün okullar için bir tane ders programı hazırlamak mümkün görünmemektedir. Modüler sisteme sahip okullarda haftalık olarak 27 saat ders görölmektedir. Haftalık ders saatleri ortalama 27 saat olup bazen dil eğitimi için 30 saate kadar uzatılabilir. Bu süreye ulaşım ve yemek saatleri dâhil değildir. Okullardaki ders ayarlamaları okuldan okula değişmektedir. Okul yönetiminin uygun gördüğü şekilde ayarlayabilir. Dersler genellikle saat 8.00- 12.00 arası ya da 8.30–12.30 saatleri arası işlenmektedir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)). Bu durum haftanın beş ya da altı günü böyle devam eder. Haftada bir ya da iki gün öğrenciler öğlenden sonra da okula gelirler.

Okul zamanı dışında okul öncesi ya da sonrası bir zamanda öğrencilerin okula kabulü ile ilgili olarak kesin bir bilgi yoktur. Çünkü bu faaliyet tamamen yerel idarelerin sorumluluğundadır. Sonuç olarak bu ayarlamalar, yerel yönetimlerin finansal yeterlikler ve personel varlığına bir de gelen taleplere bağıdır ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

#### **2.5.4. Dersler, Konular ve Ders Saatleri**

İlköğretim okullarında okutulan dersler; İtalyan Dili, matematik, bilim, tarih, coğrafya, sosyal bilimler, sanat eğitimi, müzik eğitimi ve beden eğitimi dersleridir. İlk bir ve ikinci yılda eğitim genellikle çok disiplinlidir. Bireysel konular 3. yıldan başlar ve sekizinci yıla kadar devam eder. İlköğretimin 2/3. yılında ise bir yabancı dil öğretilir ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

Bu derslerin her birisi için eğitim programı; içerik, kurs işleyişi, eğitim metotları, farklı dersler arasındaki olası bağlantıları ve ulaşılacak hedef davranışların özet şeklinde içeriği hakkında bilgi verir. Rehberlik ayrı bir ders olarak verilmez ancak bireysel derslerde rehberlik hizmetleri verilir. Çalışma yöntemleri ise büyük farklılıklar sergilemektedir ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

İlk iki senede dersler ön disiplinlidir. Bu da konular arasında yapısal farklılıklar olmayan bir eğitim organizasyonu gerektirmektedir. Kültürel ve eğitsel planların, eğitim programlarında gittikçe farklılaşan konu alanlarının çıkış noktalarına doğru, kapsamlı

bir ön disiplinli yaklaşımla ortaya çıkan aşamalı bir geçiş vasıtasıyla pratiğe konulması gerekmektedir. Değişik konu alanları içinde gittikçe farklılaşan dersler, birbirini takip eden sınıflarda öğretilmeye başlanır. Ancak öğretim yaklaşımı disiplinler arası olarak kalmalıdır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

İlk yıllarda konular derinlemesine verilmemektedir. Derinlemesine konu anlatımları ilköğretimin üçüncü yılında kademeli olarak başlar. Bu süre zarfında konular arasındaki farklılaşmalar ve derinleşmeler kademeli olarak ilerler. Fakat gerçek manada konuların derinlemesine ancak ortaokul seviyesinde (lower secondary education) verilmektedir. İlköğretimin temel amaçlarından birisi de çok disiplinli konulardan bireysel alanlara, konulardan farklı disiplinlere ya da alanlara kademeli bir geçiş sağlamaktır. Programlar eğitim grubunun öğrenim göreceği sınıfları yansıtacak şekilde organize edilir ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

İlköğretim öğretmenleri tek sınıfa bağlı kalmamaktadır. Ders modüllerine göre sınıflara yerleşirler. Ders modülleri genellikle konuların grup halinde bulunduğu alanlardan oluşmaktadır. Bu alanlar; etkileyici dil; bilimsel-mantıksal-matematiksel; tarihi-coğrafi ve sosyal alanlar olmak üzere üç alandır. Bu alanların ders verildiği sınıflar genellikle iki sınıf üç öğretmen ya da üç sınıf dört öğretmen şeklinde tasarlanmaktadır. Öğretmenler konu alanlarının uzmanları olmayabilirler. Bununla birlikte öğretmenler kendi özel yeteneklerine bağlı olarak, sınıf içinde diğer öğretmenler ile bir bütünlük sağlamak amacıyla; her bir modülün içindeki iki veya üç konu alanından, sınıf içinde kendi eğitim etkinliklerini koordine etmekten sorumludurlar. Bütün bir devre boyunca öğretmenler aynı modül içinde kalırlar ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

**Dil Eğitimi:** Dil eğitimi kendine özgü kurallar içermektedir. Bir dilin öğrenilmesi için belli yeterliklerin olması gerekir. Semboller, ifade ve iletişim gibi beceriler dil eğitimi için önemlidir. Konuşma dili öğrenen kişilerin dil öğrenmenin sadece bu boyutta kalmadığını; bunun yanı sıra, resimler, müzik, beden dili, jest ve mimiklerin de kullanılması gerektiğini iyi bilmelidir. Bütün bunlar göz önünde bulundurularak, dil eğitimi üçüncü yılda başlatılmaktadır. 61 numaralı Bakanlık Kararnamesi ile (22 Temmuz 2003) İngiliz dili okuryazarlığının 2002–2003 yılı itibariyle 250 okulda pilot uygulama ile başlatılması; 2003–2004 eğitim öğretim yılında

ise geliştirilerek bütün okullarda ilköğretim okullarının birinci ve ikinci senesinde okutulması öngörülmektedir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

**Aestetik, müzik ve beden eğitimi:** Bakanlık eğitim programına göre bireyin eğitiminde en önemli parça; aestetik, müzik ve beden eğitimidir. Okuma ve resimleri yorumlama, müzik ve hareket gibi unsurlar öğrencinin daha karmaşık olan öğrenmeleri gerçekleştirmesine; matematik, mantık ve dil eğitiminde yardımcı olması beklenir.

**Matematik ve bilim:** Bilim derslerini öğretmenin temel amaçlarından birisi, öğrencinin teknoloji dünyasını, insani ve doğal gerçeklikleri daha iyi anlamasına yardımcı olmaktır. Bu konu alanı matematik ile birlikte, öğrencilerin problemi fark etme ve çözüm için doğru açıklamaları ispatlama yeteneklerini geliştirmeyi amaçlar.

**Tarih ve coğrafya:** Tarih ve coğrafya derslerinin temel amacı; bireyin yaşadığı ve kademeli olarak öneminin bilincine varması gereken kültürel mirasın farkında olmasıdır.

**Dini eğitimi:** Dini eğitim, ilköğretim okullarında seçmeli olan tek derstir. İlköğretim okulları, bütün öğrenciler için eşit dini değerler, dini anlayışları tanımaya yönelik fırsatlar sunmaya çalışır.

### 2.5.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

1985 Çalışma Programı eğitsel içeriğin ve temel becerilerin ulusal seviyede gösterir ve eğitim planlarının ilköğretimde en önemli araç olduğunu belirtir. Bireysel veya toplu olsun bütün öğretmenler plan yapma zorunluluğuna sahiptirler. Bunun getirmiş olduğu sorumlulukla, eğitim etkinliklerinin nasıl işlevsel hale getirileceği, sınıf ortamında pratiğe dökülmesi için gerekli araç gereçleri önceden belirtmeleri gerekir. Hedef davranışlara ulaşılması için gerekli zaman ayarlaması, programın hem geleneksel hem de yeni aktivitelerin öğretilmesi için öngördüğü fırsatları da hesaba katmalıdırlar.

Eğitim programında zorunlu eğitim için öngörülen amaçlar bağlamında planlama, eğitim aktiviteleri için en uygun yol ve prosedürü tanımlamaktadır. Eğitim programının esnekliğine dayanarak öğretmenlere serbestlik tanınmaktadır. Eğitim süreci

sonunda ortaya çıkması hedeflenen çıktıların öğretim yöntemleri hesaba katılmaksızın her zaman eşit olması gerekmektedir. Dersin işlenişi, kullanılan materyaller ve eğitim yöntemleri ne olursa olsun hedef davranışların her okulda ve her sınıfta aynı oranda ortaya çıkması beklenir.

Aynı sınıfta eğitim gören gruplar ya da farklı sınıflarda da olsa bütün öğrencilerin aynı amaçlar doğrultusunda eğitim görmesi; bireysel öğrenme olanakları sağlayabilmesi için eğitim programının birleştirici okul aktivitelerine yer vermelidir. Bu öğrencinin kişilik gelişimi için gerekli görülmektedir.

Okulun açık bulunduğu ikinci ay içerisinde Öğretmenler Kurulu (Collegio dei docenti), Program Kurulu'nun (Consiglio di circolo) belirlemiş olduğu kriterler ile Sınıflararası Kurul (Consiglio di interclasse) tarafından öne sürülen tavsiyeler ışığında; mevcut ve okulca belirlenen personel, öncelikli hedefler ve ihtiyaçlar hesaba katılarak sınıf içinde yapılacak aktiviteler daha derinlemesine planlanır. Bu planlamalar yapılırken Avrupa Birliği ülkelerinden gelen yabancı öğrenciler ve küçük öğrenci gruplarına göre ders programlarının bazı kısımları organize edilir.

Sınıflararası Kurul her iki ayda bir olmak üzere benzer sınıflardaki eğitim sürecini gözleme ve planlanmış eğitim aktivitelerinde yeni ayarlamalar yapmak için yeni amaçları teklif için toplanırlar. Sınıflararası Kurul, ilköğretimde ortaya çıkan, aynı sınıfları okutan öğretmenler ve her sınıftan bir öğrenci velisi seçilmek sureti ile oluşturulan bir kuruldur.

İlköğretim okullarının en önemli ve ana özelliklerinden biri eğitimin devamlılığı ve homojenliğidir. Homojenlik ve süreklilik, özellikle ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin rollerini; aynı grupları okutan öğretmenlerin ya da herhangi bir eğitsel amaç için bir araya gelmiş olan bir öğrenci grubunun eğitsel aktivitelerini sağlamak anlamına gelmektedir. Eğitsel planlama, disiplinler öncesi bir kapsamlılıktan, özele doğru çeşitli disiplinlerin teşhisine doğru bir yaklaşımla hareket eder.

Üç, dört ve beşinci sınıflarda ise çoğu öğretmenler beraber çalışırlar. Öğretmenlerin kendi bireysel yetenekleri ve özel ilgilerinin önemi uygun bir biçimde tanınmakla beraber bu sınıflardaki eğitim etkinliklerinin planlanması çok disiplinli bir

yaklaşım ile birlikte farklı sınıflardan geçici ya da kalıcı gruplar kurulmasını gerektirir. Çok az sayıda öğretmen ise kendilerine göre özel yöntemler takip ederler.

Okullar çok sayıda eğitim materyaline sahip olup bunların herhangi birisini tercih etmekte serbesttirler. Ayrıca ders kitapları seçiminde de öğretmenler tamamen serbesttirler ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Kitaplar okuldaki bütün öğretmenleri ve veli temsilcilerini içeren öğretmenler kurulu tarafından belirlenmektedir. İlköğretimde ders kitapları devlet tarafından ücretsiz dağıtılmaktadır ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

### 2.5.6. Ölçme ve Değerlendirme

Daha birkaç yıl öncesine kadar öğrenci değerlendirmesi en ihtilaflı ve tartışmalı olan bir konuda yapılmaktaydı. Farklı düşünceler ileri sürülmesine rağmen değerlendirme için belirlenen ve benimsenen, şu anda da geçerli olan modeller ve araçlar bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar;

- ✓ Diploma, iletişim ile eğitici formativ işlevler arasında fark yapması,
- ✓ Öğretmenlerin sadece yönetsel olan işlerindeki azalmalar,
- ✓ Öğrenci ailelerine gönderilen değerlendirme sonuçlarını daha açık ifade etmeyi garanti altına almalıdır.

1996 Ağustos ayında Milli Eğitim Bakanlığı daha önceki tecrübeleri de göz önünde bulundurarak hem değerlendirmenin yapılış şeklini hem de değerlendirme aktivitelerinin düzenlenmesini tamamlamıştır. Öngörülen düzenlemeler sonucunda değerlendirmenin rakamlarla (0–10), ya da harflerle (A, B, C, D, E) ifade edilmesi yerine yapay değerlendirme ölçütleri ile belirlenmesine karar verilmiştir. Bu değerlendirme ölçütlerine göre öğrencinin kazanımları her üç ya da dört ayda veya okul yılı sonunda öğrencilere verilen ve öğrencilerin kazanım düzeyini belgeleyen bir belge ile öğrenci değerlendirmesi yapılmaktadır ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

Değerlendirme aktivitelerinin seçimi ve organizasyonunda Öğretmenler Kurulu yetkili organdır. Kurul bu yetkisini yasalardan almaktadır. Eğitimin kalitesini arttırmak amacıyla Öğretmenler Kurulu iç prosedürleri alır, düzenler ve uygulamaya koyar.

Yapılan normal değerlendirmelerin dışında son bir değerlendirme daha yapılmaktadır. Bu değerlendirme sonuçlarında öğrencinin genel olarak kendisine sunulan ve kazanılması istenen hedef davranışlara ulaşım düzeyi, kendisine sunulan öğrenme yöntemlerini benimseyip benimsemediği ve bunun sonucunda başarı düzeyi ölçülmektedir. Bununla birlikte bir st sınıfa geçmek için belli giriş sınavları yoktur. Fakat ilk beş seneyi bitiren öğrencilerin bir st kademe olan ortaokul kısmına geçmesine olanak sağlayan bir sınav (esame di licenza elementare) yapılmaktadır.

Devam ede gelen reformlar sonucu olarak iki rehber kriter belirlenmiştir:

1. Periyodik ve yıllık olarak ğrenci davranışlarının değerlendirilmesi ve becerilerin belgelendirilmesi; öğrenme süreci ve buna bağlı olan değerlendirmeler ve öğrenmenin devamlılığı, aynı okulda bulunan öğretmenlerin sorumluluğundadır.
2. Öğrencilerin okul yılı sonunda ya da okuldaki devreler arası geçişlerinde tâbi tutuldukları sınavlar, Eğitim Sistemini Değerlendirme Ulusal Enstitüsü (**National Institute for the Evaluation of the Educational System**) (INVALSI) tarafından hazırlanan ve bir sonraki yıla ait hedef davranışlar ve derslerin özel hedef ve davranışlarını ölçen testler uygulanmaktadır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

## 2.6. MACARİSTAN EğİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM

### 2.6.1. Eğitimin Genel Yapısı

Macaristan Cumhuriyeti'nin toplam nüfusu, 2001 yılı verilerine göre 10.198.000' dir. Eğitim gören nüfus ise 4.036.000 ile toplam nüfusun %39,9'ını oluşturmakta ve 0–29 yaş arası genç kesimi kapsamaktadır. Bunun 1.360.000 kişisi ise zorunlu eğitim ağı çocuğudur. Eğitimde kullanılan resmi dil Macarca olmakla beraber, çok az da olsa etnik ya da ulusal azınlık durumunda bulunan Alman, Romen, Slovak, Sırp ve Hırvat vatandaşlar da kendi dillerini ilköğretim ve orta öğretimde kullanabilmektedirler. Azınlık dillerle eğitimin düzenlenmesi ve sağlanması, temel eğitimde olduğu gibi yerel yönetimlerin elindedir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Sürekli zorunlu eğitimin yedi aşaması vardır (Şekil 2.4):

|                                  |                                              |
|----------------------------------|----------------------------------------------|
| Okul öncesi                      | Yaş 5–6/7                                    |
| İlköğretim (Általános iskola)    | Yaş 6/7–14 (1. devre 6–10<br>2. devre 10–14) |
| Genel orta öğretim               | 10/12/14-18/19                               |
| Mesleki ortaöğretim              | Genelde 4 yıl (14-18/19/20)                  |
| Mesleki eğitim okulu (C kursu)   | Yaş 14-18 (2+2)                              |
| Mesleki Eğitim Okulu (A-B kursu) | 15/16-18/19 (1-2+2)                          |
| Mesleki eğitim okulu (D kursu)   | 18–19/20 (1–2 yıl)                           |

**Şekil 2.4: Macaristan eğitim sisteminde zorunlu eğitimin kademeleri. Kaynak: [www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)**

Macaristan’da ilköğretim zorunlu olup, 5–18 yaş arasını kapsamaktadır. Fakat isteyen öğrenciler ikinci kademeye 10 ya da 12 yaşında geçiş yapabilir ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)). Çocuğun altı yaşına basacağı en yakın takvim zamanına göre okula başlaması yasal olan bir zorunluluktur. En geç sekiz yaşına kadar okula başlamalıdır. Zorunlu eğitim ise öğrencinin 18 yaşını tamamlayacağı akademik yılın sonuna kadar devam eder. İlkokula başlama kararı okul müdürünün isteğine bağlıdır. Okul müdürü okulöncesi kuruma giden öğrenciler için okulöncesi kurumların görüşlerini temel alarak öğrenciyi ilköğretime başlatır. Okulöncesi kuruma gitmeyen çocuklar için ise eğitim danışmanlarının fikirlerine başvurulur. Öğrencinin hangi okula kabul edileceğini ise yerel yönetimler belirler. İlköğretim okulları kendi kabul alanlarında olan öğrencilerin okula kayıt için başvurularını ret edemezler. Kayıtlar için herhangi bir ön sınav da yapamazlar. Okul müdürleri kendi bölgelerinden olmayan öğrencilerin kayıt işlemleri için öğrenci velilerinden okul ihtiyaçlarının karşılanması için destek talebinde bulunabilir ya da öğrencinin okula kaydını ret edebilirler ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

Gruplar ve sınıflar oluşturulurken temel ölçüt olarak yaş belirleyicidir. Sınıflar karmadır. Sınıfların öğrenci sayıları ise 1–4. yıllar arası 26; 5–8. sınıflarda 30 ve 9–13. sınıflarda ise 35’tir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

### 2.6.2. İlköğretimin Genel Amaçları

İlköğretimin en temel olan amaçlarından birisi, Anayasada olduğu gibi, eğitim haklarının Anayasal hak olarak sağlanması ve herhangi bir fırsat eşitsizliğine olanak vermeyecek şekilde bireylerin okullara katılımının zorunlu olarak yerine getirilmesidir. Özel amaçlardan birisi de; din ve vicdan özgürlüğünün de ruhu olan ve sonuçta ortaya çıkması beklenen öğrenme özgürlüğüdür. İlköğretim aynı zamanda anavatan sevgisini desteklemeli; ülke topraklarında yaşamakta olan ulusal ve etnik azınlıkların kendi ana dilleri ile eğitim yapma haklarını vermelidir. Daha da özel bir amaç olarak ilköğretim; öğrencilerin kendi yetenek ve kabiliyetleri doğrultusunda gelişimlerini sağlamaları ve onları kendi çalışmalarına devam etmeleri için başarılı bir şekilde hazırlamalıdır ([www.eurydice.org/database.org](http://www.eurydice.org/database.org)).

İlköğretimin genel amaçlarından birisi de öğrencileri temel olan bazı sınavlara hazırlamak, öğrencilerin yetenek, kabiliyet ve potansiyellerine en uygun olan meslek seçiminde onlara rehberlikte bulunmaktır ([www.inca.org.uk](http://www.inca.org.uk)).

### 2.6.3. Okulda Zaman Ayarlamaları

Akademik yılı belirleyen kurum, Eğitim Bakanlığı'dır. Bu karar bütün okullar için bağlayıcıdır. Bu akademik takvim esas alınarak okullar kendi yerel zamanlamalarını ve çalışma planlarını düzenlerler. Bu kararı okul yönetimi tek başına verebilme yetkisine sahiptir. Ama öğretmen kadrosu, veliler ve öğrenci okul meclisleri de karara katkıda bulunabilirler okul yönetimi de bunu dikkate alabilir. Yerel zamanlamalar, eğitim verilmeyen günler (eğitim bakanlığı tarafından belirlenir), tatil süreleri, milli ve dini bayramlar veya festivallerin kutlanma günleri, öğrencilerin toplantı günleri ve öğretmen toplantı günlerini içermelidir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Okullar eylül ayının ilk günü açılır ve Haziranın 15'inde ya da bunu takip eden ilk Cuma günü kapanır. Okullar yıl içinde toplam 185 gün açıktırlar. Bu düzenlemeler bakanlığın yayınladığı kararname ile belirlenmektedir. Aynı kararname, yıl içinde ders işlenecek işgününü belirler. Bunun yanı sıra, öğretmen kadrosunun da yıl içinde pedagojik amaçlı olan ancak ders işlenmeyen en az beş günü öğrencilere ayırmalarını ister. Bunun bir gününün gündemi öğrencilerin okuldaki organizasyonları olmalıdır.

Aynı zamanda bahar, sonbahar ve kış tatilleri de aynı kararname ile belirlenmektedir. Okul yönetimi kendi isteklerine bağlı olarak özel şartlarda takvimde değişime gidebilirler. Ama okulun açılış ve kapanış tarihlerini değiştiremezler ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

1 Eylülde başlayan okul, sonbaharda kasım ayının ilk haftası bir hafta; yılbaşında on gün; Paskalya tatilinde bir hafta; 15 Haziran – 31 Ağustos arası on bir hafta olmak üzere toplam yaklaşık olarak on dört hafta tatil olmaktadır. Dini ve milli bayramlarda ise yıl içinde bu tatil günlerine ek olarak üç gün daha tatil yapılır (School Time in Europe 2005–2006: pg.32).

Haftalık olarak ise, öğlenden önceleri olmak üzere günde beş gün okullar eğitim vermektedir. Bu da haftalık olarak 8 ile 14 saat arası bir zamana denk gelmektedir. Öğlenden sonra da eğitim veren okullarda bu zaman, 16 saat civarına çıkmaktadır. Haftalık olarak görülen dersler zorunlu ve seçmeli olarak ikiye ayrılır. Dersler ortalama olarak 45 dakika sürmektedir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

#### **2.6.4. Eğitim Programı ve İlköğretimde Okutulan Dersler**

Okullarda okutulan eğitim programları iki unsurdan oluşmaktadır. Merkezi olan Ulusal Temel Eğitim Programı (NCC) ve yerel olan okullardaki eğitim programlarıdır. Eğitim programları okul pedagoji öğretmenleri tarafından hazırlanır, okulun eğitici kadrosu tarafından kabul edilir ve okul müdürleri tarafından da onaylanır. Bütün bu süreç içinde de eğitim uzmanlarının fikirleri takip edilir.

Ülke genelindeki tüm okulların eğitim programları arasındaki bütünlük Ulusal Temel Eğitim Programı (NCC) vasıtası ile sağlanır. Bu eğitim programı ülke genelindeki ünlü eğitim araştırmacıları, program geliştirme uzmanları tarafından bir taslak olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan bu taslak ise geniş bir halk kitlesinin tartışmalarına sunulmuş son halini alıncaya kadar da yaklaşık olarak iki buçuk yıllık bir zaman almıştır. Hükümet tarafından ortaya atılan bu eğitim programı öğretmenlerin çoğu tarafından da hizmet içi eğitim kursları, program modellerini içeren elektronik eğitim programları bankası vasıtası ile destek görmüştür. Bu program 1998/99 eğitim öğretim yılında uygulanmaya konulmuştur.

Ulusal Temel Eğitim Programı, öğrenme alanlarına göre genel ve zorunlu konuları belirtir ve program standartlarını, ulusal temel prensipler ile etnik azınlıkların temel prensipleri ve özel öğretime muhtaç öğrencilerin temel ihtiyaçlarını içerir. Bütün okulların hepsinde yaklaşık olarak % 60- % 80 arası bir birlik, bu program tarafından sağlanır. Geri kalan eğitim zamanı ise tamamlayıcı eğitim çalışmalarına ayrılır. Bu da çerçeve eğitim programı (kerettantrev) ile yerel okul programlarının ortaya konulmasını gerektirir. Temel Program, ders saatlerini özel anlamda belirtmez. Tahmini olarak minimum ve maksimum ders saatlerini bildirir. Bu esneklik neticesinde okullar, kendi eğitim programlarını tasarlarlar ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Çerçeve Program (kerettantrev) ise yine Eğitim Bakanlığı tarafından tasarlanmış, merkezi bir programdır. Bu program ile okullar arasındaki hareketlilik ve eğitsel konular arasında bütünlük sağlanmaktadır. Çerçeve Programı, eğitim bakanlığı uzmanları ile, branş uzmanlarının bir araya gelerek hazırladıkları programdır. Hazırlayan ekipler, eğitim alanında tanınmış, program geliştirme uzmanları ve ders kitabı yazarları da yer almaktadır. Okullar 1 Eylül itibarıyla kendi yerel programlarını Çerçeve Programına göre düzenlemek zorundadırlar. Çerçeve programı temel eğitim için zorunlu dersler, hedef- davranışlar ve genel konuları belirler ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Eğitim kurumlarında çalışmak, pedagojik bir eğitim programı gerektirir. Kişilikle ilgili ödevleri, toplumsal ilerlemeleri içeren eğitim programları ve okulların içerik düzenlemelerini oluşturan yerel programlar, pedagojik eğitim programının birer parçasıdır. Bu ise daha sonraları, okutulacak ders saatleri, ders kitaplarının seçilme esaslarını, bireysel öğrenmelerde öğrenciye verilecek olan dersleri ve eğitimle ilgili diğer kaynakların seçimini gerektirir. Aynı zamanda yerel programlar bir sonraki eğitim yılı için ilerleme sürecini ve okullardaki ölçme ve değerlendirme esaslarını belirlemektedir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Ulusal Temel Program, temel olarak on konu alanından oluşmaktadır. Bu konu alanları genellikle kültürel alanlar olarak ta bilinir ([www.inca.org.uk/hungary](http://www.inca.org.uk/hungary)).

- Ana dil ve edebiyat,
- Modern yabancı diller,
- Matematik,

- İnsan ve toplum,
- İnsan ve doğa,
- Yaşadığımız yer ve çevremiz,
- Sanatlar: Müzik ve şarkı söyleme, dans ve drama, görsel sanatlar, sinema filmleri ve media çalışmaları,
- Bilgi vericiler: Hesap çalışmaları ve kütüphane kullanımı,
- Hayat yönetimi ve uygulamalı çalışmalar: Teknoloji, ev ekonomisi, meslek yönlendimesi,
- Beden eğitimi ve spor.

İlköğretimde okutulan derslerde temel amaç okuryazarlık, matematik okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, vatandaşlık eğitimi, bilgi teknolojisi ve yabancı dil alanlarında öğrencilere başarı sağlamaktır. Eğitimdeki başarılarından dolayı Macaristan’a Comenius 2000 Halk Programları Geliştirme Kalite beratı verilmiştir (Lannert ve Halász, 2003).

Ulusal Temel Programda temel kültür alanları ve bu alanların toplam ders saatleri arasındaki oranlar şöyledir (Şekil 2.5):

| Konu Alanları                   | 1-4. sınıf | 5-6. sınıf |
|---------------------------------|------------|------------|
|                                 | Yaş; 6-10  | Yaş; 10-12 |
| Ana dil ve edebiyat             | 32-40      | 16-20      |
| Modern yabancı diller           |            | 11-15      |
| Matematik                       | 19-23      | 16-20      |
| İnsan ve toplum                 | 4-7        | 5-9        |
| İnsan ve doğa                   | 5-9        | 8-12       |
| Sanatlar                        | 12-16      | 12-16      |
| Yaşam tarzı ve pratik beceriler | 4-7        | 5-9        |
| Beden eğitimi ve spor           | 10-14      | 9-13       |

**Şekil 2.5: Ulusal Temel Program’ın temel kültür alanları ve bu alanların toplam ders saatleri arasında % olarak oranı. (Kaynak: [www.inca.org.uk/hungary](http://www.inca.org.uk/hungary)).**

### 2.6.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Macaristan eğitim sisteminde okullar ve öğretmenler, hizmetiçi kurslarda önerilen ve öğretilen yöntemler olmasına rağmen, yöntem seçiminde tamamen serbesttirler. Okulların eğitim programları, derslerde kullanılacak eğitim materyallerini, dersler ve dersler ile ilgili olarak öğrencilere verilecek ödevler, öğretim yöntemleri ve süreç kısmını, eğitsel prensiplerini belirtir.

Öğretim materyallerinden olan ders kitaplarının çok fazla sayıda olması, okullar kendi ihtiyaçları için en iyilerini seçme imkanı vermektedir. Okullar kendi ihtiyaçlarına göre en iyi olan ders kitaplarını seçerler. Kitap seçimi okulların ya da pedagoji öğretmenlerinin görevleridir. Kitapların seçilmesi ile ilgili usul ve esaslar yerel programda belirlenmiş olup, seçim kurulu bu kriterleri esas almak zorundadır. Seçilebilecek ders kitapları, akredite süreci sonunda yasal listelere giren kitaplardan seçilir. Fakat okullarda kullanılabilecek diğer öğretim materyallerinin böyle bir listeye girmesi söz konusu değildir. Ders kitapları bazı sınıflarda ücretsiz olarak dağıtılmaktadır ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

İlköğretim okullarında 45 dakikalık dersler, genellikle tek konu ile geçer. Öğretmenler eğitsel konular ve derslerde herhangi bir yönteme bağlı kalmayı sevmezler. Bir çok öğretmen, tek bir yöntem kullanmak yerine birden çok yöntem kullanırlar. Yapılan araştırmalar öğretmenlerin yöntem repertuarının dar olduğunu göstermektedir. Öğretim yöntemlerine bakıldığı zaman, genellikle geleneksel yöntem kullandıkları görülür. Dersler yeni olan bilgilerin modern araç-gereçler eşliğinde yoğun bir şekilde transferi ile ve bu konulardaki tamamlayıcı açıklamalarla sürmektedir. Öğretmenler ev ödevi düzenli testlere büyük önem verdikleri için derslerde genellikle belli zamanlarda sözlü ya da yazılı sınavlara rastlamak mümkündür.

Sınıflar genellikle dersler için sürekli olarak gruplara ayrılmaktadırlar. Durum böyle olunca iki veya daha fazla öğretmenin eş zamanlı olarak farklı sınıflarda öğrencilerle ders işlemeleri gerekmektedir. Öğretmenler, gruplara ayırma yöntemini bütün sınıflarda uygulamaktadırlar. Sınıflar gruplara ayrılırken, eğitsel olarak ulaşılmak istenen amaç göz önünde bulundurulur. Gruplar oluşturulurken, benzer şekilde

motivasyon sağlamış öğrenciler ya da aynı gelişim seviyelerinde olan öğrenciler seçilir. Ender de olsa, bazı zamanlar gruplar heterojen olarak oluşturulur.

Seçilen materyaller, öğrencinin derse katılımını sağlamalı, işe odaklı ve yaratıcılığı tercih edici olmalıdır. Macaristan'daki pek çok okulda Waldrof-Steiner, Roger ve Montessori yöntemleri kullanılmaktadır.

Öğretim araç-gereci olarak ise bilgisayar, ders kitapları, çalışma kitapları, haritalar, görsel-işitsel araçlar kullanılmaktadır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

#### **2.6.6. Ölçme ve Değerlendirme**

İlköğretim okullarında ölçme öğretmenler tarafından yıl içinde yazılı veya sözlü bir şekilde yapılmaktadır. Birinci sınıfta öğrenme güçlüğü çeken bir öğrenci velisinin özel isteği haricinde sınıf tekrarına bırakılmaz. Bütün öğrenciler yazma becerilerinin ölçülmesinde bireysel sınavlara tabi tutulmaktadırlar. Öğretmenler ise not verirken, klasik olarak 1–5 arası sayı sistemi ile değerlendirmektedirler. Bütün okullar, öğretmen idare ve velilerin onayını almış olan anlaşılır bir ölçme ve değerlendirme sürecine sahip olmalıdır.

Öğrencilerin performansları, öğretim yılı boyunca ölçülür. Sene sonu ya da dönem sonlarında yapılan ölçümler ise her dersten, ayrı ayrı sınav yapmak suretiyle yapılmaktadır. Sınavlar yazılı olabildiği gibi, sözlü olarak ta yapılabilir. Dönem sonu ya da yılsonu notları sürekli bir ölçme işlemi ile verilmektedir. Ölçme işlemi süreklilik arz etmektedir. Notlar ise öğrencinin kişisel performansına verilmektedir.

Ölçme sonuçları notlarla gösterilir. 5 mükemmel; 4 iyi; 3 yeterli; 2 geçer ve 1 başarısız olarak ifade edilmektedir. Sene sonunda toplanan öğretmenler kurulu, ders öğretmenleri tarafından verilen notların bir üst sınıfa geçmek için yeterli olup olmadığına karar vermek üzere toplanmaktadırlar. Öğrencinin sene içerisinde kazanması gereken yeterlilikler kazanılmışsa bir üst sınıfa yükseltilir, aksi takdirde sene tekrarı yaptırılır.

Zorunlu eğitimin kademeleri arası geçişlerde öğrencilere herhangi bir ayrılma belgesi verilmez ya da sınava tabi tutulmazlar. En az dört yıl eğitimden sonra öğrenci istediği ortaokul kısmına sınavsız olarak geçebilir ([www.eurydice/cedefop](http://www.eurydice/cedefop)).

## 2.7. NORVEÇ EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM

### 2.7.1. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

2003/ 2004 yılında zorunlu eğitim yaşında olan ve zorunlu eğitime tabi olan birey sayısı 617,000'di (şekil: ). Bu da yaklaşık olarak 6–16 yaş arası nüfusun % 100' ü demektir. Norveç'te kullanılan iki resmi dille beraber (Bokmål ve Nynorsk), Sami denilen azınlık dili de vardır. Okullarda okutulacak dile belediye karar verir. Sami konuşulan yörelerde ise Sami dili kullanılır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Norveç'te zorunlu eğitim 6–15 yaş arası öğrencileri kapsar ve 1. sınıftan 10. sınıfa kadar sürer. Bununla beraber özel öğretime muhtaç öğrenciler ve azınlıklar için de ayrı gruplar oluşturulmuştur. Özel ihtiyaçtan dolayı özel öğretime muhtaç olan öğrencilere 1. yıldan dördüncü yıla kadar eğitim olanakları sağlamak temel bir görevdir ([www.ssb.no](http://www.ssb.no)).

Sınıflardaki öğrenci sayıları ise öğrencilerin pedagojik özellikleri ve derslerdeki verimleri göz önünde bulundurularak ayarlanmaktadır. Bugünün şartlarında ilköğretim okullarında ortalama sınıf mevcudu 20'dir.

|           | Öğrenci sayısı | Okul sayısı | Yıl içinde çalışan öğretmen sayısı | Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı |
|-----------|----------------|-------------|------------------------------------|--------------------------------------|
| 2003–2004 | 619 732        | 3284        | 51 085                             | 12,1                                 |

**Şekil 2.6: Norveç eğitim sisteminde 2003–2004 yılı öğrenci, öğretmen ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları. (Kaynak:www.odin.dep.no/filarkiv)**

Zorunlu eğitim üç aşamadan oluşmaktadır. 6–16 yaş arasını kapsamaktadır. Eğitim kesintilidir. İlkokul (Barnetrinnet) yaşı 6 – 9; ortaokul yaşı 10–12 yaş arasındır.

Öğrenciler altı yaşında zorunlu eğitime başlarlar. Öğrencilerin gidecekleri okul, kendilerine en yakın okul ya da kendileri için belirlenmiş olan bir hizmet bölgesi olmalıdır. Uygulamada ise başka okullara da yer kalması halinde öğrenci kabul edilmektedir. Zorunlu eğitim devlet okullarında ücretsiz, özel okullarda ise ücretlidir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

### 2.7.2 İlköğretimin Genel Amaçları

İlk ve orta öğretim pek fazla amaca hizmet etmektedir. İlköğretim her öğrenciye ileriki hayatında bir fert ve vatandaş olarak, yer alacağı toplum hayatında kendisi için gerekli olan donanım ve bilgileri kazandırmalıdır. Eğitim sadece bireysel bir proje değil aynı zamanda toplum için de bir yatırımdır. Öğrencilere verilen bilgi, sosyal adalet ve refahı sağlamalıdır. Norveç farklı kültürlerden meydana geldiği için, farklı düşüncelere saygı da verilen başlıca kazanımlardandır. Bununla beraber okul sadece bilgi veren bir kurum değil, aynı zamanda ahlaki ve kültürel değerleri de kapsayan eğitim veren bir kurum olmalıdır. Bu bakımdan okul, toplumun sahip olduğu değerleri ve kimliği bir sonraki nesle ulaştırmak için de çaba göstermeli ve bireylerde bu değerleri ortaya çıkaran bir kurum olmalıdır (<http://odin.dep.no>).

Norveç yasasında temel eğitim “Temel eğitim, okul ile aile işbirliği içinde öğrencilere Hristiyanlık ve ahlak eğitimi verecek, kabiliyetlerini hem ruh hem de bedensel açıdan geliştirecek ve genel bilgi verip toplumda ve ailede kendinden emin kişiler olarak yetiştirmelerini sağlayacaktır. Okul düşünce ve vicdan hürriyeti geliştirecek, öğretmenler arasında ve evle okul arasında iyi bir işbirliği yaratılmasına ağırlık verilecektir” şeklinde yerini almaktadır (Demirel, 2000:133).

Eğitim kanunları ile belirlenmiş olan amaçlar çerçevesinde temel program temaları seçilir. Moral görünüş; yaratıcı yetenekler; çalışma; genel eğitim; ortak çalışma ve doğal çevre olmak üzere altı başlık vardır. Bu altı ana başlık altında ise genel amaçlar şu şekilde ifade edilmektedir ([www.utdanningsdirektoratet.no](http://www.utdanningsdirektoratet.no)):

#### 1. Moral Görünüş

- Ahlaklı ve Hristiyan olarak yetişme
- Hristiyanlığın temel değerlerinin farkında olmaya katkı

- Sorumluluk
- Değerlere karşı duyarlılık
- Zihinsel özgürlük ve hoşgörü
- İnsan hakları ve haklarda eşitlik

## 2. Yaratıcı Yetenekler

- Zihinsel ve bedensel yetenekleri geliştirme
- Bireylerin kendi kişisel gelişimlerine yardımcı olma
- Bilimsel düşünce ve metot
- Kişisel gelişim

## 3. Çalışma

- Sosyal hayat ve iş hayatına hazırlama
- İşte öğrenme fırsatlarını aktif olarak işletme
- Beceri, uzmanlık ve sosyal toplum arasındaki sorumluluk, yetenek ve anlayışın farkında olma
- Bilgi, sezgi ve yeteneklere eşit derecede ulaşma

## 4. Genel Eğitim

- Bireyleri özgür kılacak ama aynı zamanda eve ve topluma bağlı kılacak genel ve temel bilgileri kazandırma
- Ulusal kültür, toplum hayatına hazırlama
- İleri eğitim için temeller hazırlama
- Toplum ve iş hayatında bağımsız çalışma yeteneğini kuvvetlendirme
- Daha anlamlı bir hayat rehberliği için bireylere yardım etme
- Değişik yaş grupları ve eğitim kademeleri için genel bir eğitim sağlama

## 5. Ortak Çalışma

- Ev hayatının ve ev ile işbirliğinin farkında oluş, öğrenci ile öğretmen; okul ile aile arasında iyi ölçüler ortaya koyma
- Demokratik idealler
- Uluslar arası ortak sorumluluk bilinci
- Uygun ve çalışma ortamı ve ortak çalışma ruhu geliştirme
- Toplumda veya işte ortak çalışma duygusunu güçlendirme

## 6. Doğal Çevre

### ➤ Ekolojik anlayış

#### **2.7.3. Okulda Zaman Ayarlamaları**

Okullar Ağustos ayının üçüncü haftası başlar ve Haziranın üçüncü haftası son bulur. Bu süre zarfında okullar yaklaşık olarak 190 gün açıktırlar. Okulların eğitime başlaması ve eğitimin bitirilme tarihini yerel yönetimler belirlerler. Öğretim yılı içinde altı defa eğitim öğretime ara verilir. Sonbaharda bir hafta, yılbaşında on gün, şubat ayının son haftasında bir hafta, nisan ayının ikinci haftasında bir haftalık Paskalya tatili, yazın ise 9 hafta süren yaz tatili yapılmaktadır([www.qca.org.uk](http://www.qca.org.uk)).

İlkokul çağındaki öğrenciler yıllık olarak 789 saat; ortaokul çağındaki öğrenci ise 1026 saat ders görmektedirler. Fakat yerel yönetimler bundan daha fazla eğitim yapılmasından yanadırlar ve bunu okul yönetimlerine aktarmaktadırlar.

Okullarda haftalık olarak beş gün ders işlenir. Fakat ulusal anlamda haftalık ders çizelgesi düzenlemesi bulunmamaktadır. Bu yetki okul yönetimlerinde olduğu için her okul kendi haftalık ders programını kendisi hazırlar. Zaman ayarlamalarında; ders saatlerinin 45 dakika olması, ders aralarında 5–15 dakikalık teneffüs sürelerinin olması dışında herhangi bir kısıtlama yoktur.

Ulusal eğitim otoritelerinin önerisi üzerine ilköğretimin 1–4. sınıflarında okul dışı aktivitelere de yer verilmektedir. Bu etkinlik yerel yönetimlerin denetimi ve inisiyatifindedir. Veliler bu eğitim için belli bir miktar para ödemek zorundadırlar. Ücretler belediyeden belediyeye değişkenlik gösterir. Açılış saatleri 8:00 ile 15:00 arasında değişmektedir. Okul dışı kurumlar, okulların açık olduğu zamanlarda kapalıdırlar ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

#### **2.7.4. İlköğretimde Okutulan Başlıca Dersler**

Norveç'te zorunlu eğitimin bütün amaçlarını ve prensiplerini belirleyen Ulusal Eğitim Programı (National Curriculum) vardır. Sami bölgesi olarak adlandırılan yerlerde özel bir Sami Eğitim Programı uygulanmaktadır. Bunun gibi birkaç bölgede azınlık durumunda bulunan topluluklar kendi eğitim programlarını uygulayabilmektedirler. Sami programının temel amacı Sami kültürünü ve mirasını sonraki Sami nesline aktarmak bununla beraber kendi toplumlarında kendi kültürlerini öğrenme ve geliştirme, dillerini kullanma ve kendi Sami kimliklerini devam ettirmektir (<http://odin.dep.no>).

İlk ve orta öğretimde okutulan dersler;

- Hristiyanlık bilgisi ve Din ve Ahlak Eğitimi
- Norveççe
- Matematik
- Sosyal çalışmalar
- Sanat ve beceri
- Doğal bilimler ve çevre konuları
- İngilizce
- Müzik
- Ev ekonomisi
- Beden eğitimi dersleridir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

İlköğretimde okutulan dersler ve yıllık ders saatleri (Şekil 2.7):

| Dersler                            | İlkokul 1–4 |
|------------------------------------|-------------|
| Hristiyanlık Bilgisi, Din ve Ahlak | 266         |
| Norveççe                           | 912         |
| Matematik                          | 532         |
| Sosyal Çalışmalar                  | 190         |
| Sanat ve Beceri                    | 228         |
| Bilim ve Çevre                     | 152         |
| İngilizce                          | 95          |
| Müzik                              | 152         |
| Ev Ekonomisi                       | 38          |
| Beden Eğitimi                      | 228         |
| Serbest Çalışmalar                 | 247         |
| Yıllık Ders Sayısı                 | 3,040       |

Şekil 2.7: Norveç'te ilköğretimde okutulan dersler; yıllık ders saatleri. (Kaynak: [www.eurydice.org](http://www.eurydice.org))

### 2.7.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Ders programları öğrencilerin aktif, girişken ve bağımsız olması gerektiğini vurgular. Öğrenci yaparak, yaşayarak, deneyler yaparak öğrenmelidir. Bu bağlamda öğrencinin yeni olan bilgi ve becerilere ihtiyacı vardır. Seçilen yöntem, öğrenciyi yeni atılımlarla yüz yüze getirmeli; öğrencinin yeni bakış açıları geliştirme sürecine katkıda bulunmalıdır. Yöntem öğrenciye, başkaları ile aktif katılımını ve kendi çabası olan işlerde kendilerine olan özgüvenlerini ve kabiliyetlerini inşa edecek yenilikler sunmalıdır. Ülke şartlarına iyi uyarlanmış olan bir eğitimin ön görüşü olarak; öğrencilerin farklı olan yetenek ve öğrenme isteklerine bağlı olarak onlara farklı sayıda

öğretim yöntemi sunulmalıdır. Bunun neticesi olarak program, öğrencilere daha fazla katılım olanağı sunmaktadır. Öğrenci, kendi faaliyetlerini planlama ve yürütme becerilerini bir an önce kazanmalıdır. Bunu sağlamak için öğrenciye yavaş yavaş temposu artar bir şekilde sorumluluk verilmelidir ([www.erydice.org](http://www.erydice.org)).

İçeriğin tematik olarak yapılandırılması önemli bir konudur. Tema diğer konularla bağlantı kurulabilecek konu üzerine temellendirilmelidir. Tema, öğrencilerin bulundukları ilköğretim kademesinin tek bir özelliğine ve farklı aşamalarındaki öğrencilerin yeteneklerine göre uyarlanmalıdır. Aynı zamanda konular her hangi bir proje çalışmasının da temellerini sağlamalıdır. Proje çalışması; öğrencilerin üzerinde çalıştıkları, bir problem ya da problemler dizisini çözme veya özel bir çalışmayı sonuçlandırma; orijinal olan bir fikirden, bitirilmiş ve sonuç veren bir çalışma ortaya çıkarılması şeklinde olabilir. Proje çalışmaları öğretmenlere çok önemli görevler yüklemektedir. Proje çalışmasında öğretmenlerin görevi, akıl hocalığı ve danışmanlıktır. Eğitim; konu, tema ya da proje çalışması ile ilişkilendirilebilecek yaratıcı deneyim, yansıtma ve ifade modellerine büyük bir önem vermektedir. Drama da böylesi bir yöntem ve ders olarak programda yerini alır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

Sınıf içinde hem bireysel konu çalışmaları hem de disiplinler arası çalışmalarda; temalar ya da proje çalışmalarında; öğrencilerin makul cevapları tetikleyecek sorular soracakları şekilde somut pratik çalışmalarla yüz yüze getirilmelidirler. Bu yol öğrencilere teori ile pratik ve bilgi ile eylem arasındaki bağlantının olduğunu gösteren bir yoldur. Öğrenciler pratiğe dayalı ödevleri planlamalı, organize etmeli ve gerçekleştirmelidir. Öğrenme programında temel olarak öğrencilerin bağımsız olarak iş yapma, konu ya da konu alanlarında, temalarda ve proje çalışmalarında tam olarak çalışmalarını amaçlar.

Öğrenme materyalleri metin, ses ve şekiller, bilgisayar bağlantılı aletler ve belli konularda yazılmış olan ders kitaplarından oluşur. Ders kitapları daha önceden belirlenmezler. Bunların dışında özellikle hazırlanmış olan filmler, gazete makaleleri, yazılı edebi eserler de ders için materyal olarak kullanılabilir. Bu saydığımız materyallerin hepsi öğrenciyi motive etmeli, harekete geçirmeli ve onlara iyi çalışma alışkanlığı kazandırmalıdır. Hem bireysel çalışma becerisi hem de ortak çalışma becerisinin gelişimine katkısı olmalıdır. Öğrenme materyalleri farklı ve bireysel olarak

kabul edilmiş olan amaçlara hizmet etmek için seçilmelidir. Özel öğretime muhtaç olan öğrenciler için de onların özel ihtiyacını karşılayacak şekilde özellikler sağlayan araç gereçler sağlanmalıdır. Okul kütüphaneleri ise eğitim alanının merkezi yerlerinde bulunurlar ve kültürel aktivite, bilgi ve materyal destek merkezi olarak hizmet verirler ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

### 2.7.6. Ölçme ve Değerlendirme

Norveç'te ulusal sınavlar, ölçme ve değerlendirmenin nihai sorumluluğu ve ana hatlarının belirlenmesi görevi Eğitim Bakanlığı'na aittir. İlkokulda resmi bir sınav yoktur. Ortaokulda ise öğretmenler tarafından yılda iki defa olmak üzere her konu için sınavlar düzenlenmektedirler. Bir üst sınıfa geçmek için herhangi bir sınav sistemi yoktur. Üst sınıfa geçişler otomatiktir. Bütün öğrenciler ilköğretim okulu (grunnskole) sonunda yapılan ulusal bir sınava katılırlar. Sınav sonucu olarak kendilerine o zamana kadar ki olan notlarını detaylı bir şekilde yansıtan bir not çizelgesi verilir. Kendilerine verilen bu belge ile bir üst sınıfa geçebilmektedirler. Yapılan ulusal sınavların temel gayesi öğretim konularını öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak en iyi şekilde anlamaları için uyarlamaktadır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

1997 yılından beri, yasal bir zorunluluk ve not ile değerlendirme olmaksızın yapıla gelen sınavlar vardır. Tanılayıcı testlere büyük önem veren eğitim bakanlığı, okuma becerisi, yazma becerisi, matematik ve İngilizcede tanılayıcı testler geliştirmiştir. Bunu yaparken eğitim uzmanlarının da yardımına başvurmuştur. Sınav sonuçlarının değerlendirmesini içeren kataloglar ve kitaplar hazırlayarak bunları öğretmenlere sunmaktadırlar. Bu değerlendirme sonucunda öğrenciler hakkında olumlu kararlar verilmesini kolaylaştırır.

Uygulanan testler;

- Matematik ve bilimde öğrenci öğrenmeleri ( TIMSS 2003 çalışması),
- Okuma- anlama çalışmaları (PISA ve PIRLS çalışmaları),
- Ortaöğretimde okul-aile ortak çalışmaları,
- İngilizcede öğrenci performansı,
- Bilim konularının öğrenme ve öğretilmesinde ulusal bir yöntemin etkileri,

Öğrenme, öğretme ve özel öğretim için uyarlanan yöntemlerin etkisi gibi çalışma alanlarını kapsamaktadır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

## **2.8. YUNANİSTAN EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM**

### **2.8.1. Eğitimin Genel Yapısı**

2003 yılı nüfus sayımına göre, 29 yaş ve altı nüfusun % 75'i eğitim gören nüfustur. Zorunlu eğitime tabi olan birey sayısı ise 1.135.151 kişidir. Eğitim dili ise Yunancadır. Zorunlu eğitim 16 yaşına kadar olan bireyler için devlet tarafından sağlanmaktadır. İlkokul ve ortaokul zorunlu olan aşamalardır. İlköğretime kabul yaşı sekizdir. Kabul edileceği yılın Aralık ayında 6 yaşına girecek olan çocuklar, ilkokulun birinci sınıfına kayıt yaptırırlar. Okullara öğrenci kayıtları yapılırken, öğrencinin okul alanına yakın olması yeterli olmaktadır. İlk ve ortaokul, bütün devlet okullarında parasızdır.

İlkokulda sınıflardaki öğrenci sayıları 15 ile 30 arasında değişmektedir. Öğrenciler kendi yaşlarına göre gruplara ayırılmaktadır. Sınıflarda bütün derslerin okutulması için tek bir öğretmen görevlidir. Bütün dersleri tek öğretmen verir. Fakat özel yetenek gerektiren beden eğitimi, yabancı dil, estetik çalışmalar gibi derslere dersi uzmanı olan bir başka öğretmen girebilir ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

### **2.8.2. İlköğretimin Genel Amaçları**

İlköğretim temel olarak; öğrencinin kökenine ve cinsiyetine bakılmaksızın, yaratıcı bir zihniyetle ve bütünleşmiş bir kişilik sağlama şansı vererek zihinsel ve psikosomatik yeteneklerini dengeli ve ahenkli bir biçimde bir bütün olarak gelişmesine yardımcı olmaktır. İlköğretim öğrencilerin; sorumluluk sahibi, özgür, demokratik vatandaşlar olmalarına; özünü insan, doğa ve yaşam sevgisinden alarak kendi ülkesinin bağımsızlığını korumalarına; kendi ülkelerine ve Ortodoks Hristiyan geleneklerine bağlı olan bireyler olarak yetişmelerine yardım etmelidir ([www.pedia.gr](http://www.pedia.gr)).

İlköğretimin amaçları arasında öğrencilerin;

- ✓ Üzerlerinde çalıştıkları olgular ve durumlar, yaratıcı aktiviteleri ile nesneler arasındaki bağlantıları tekrar tanımlama ve geliştirme,
- ✓ En temel olan kavramları öğrenme, duyuşsal verilerden soyut düşünceler üretme kabiliyetini dereceli olarak kazanma,
- ✓ Yazılı veya sözlü olarak kelimeleri doğru kullanma yeteneği kazanma,
- ✓ Ahlaki, dini, ulusal, insani ve diğer değerlerle tanışık olma ve bunları bir değerler sisteminde organize etmek,
- ✓ Sanatsal değeri olan yapıtları takdir etme ve kendilerini sanat eserleri aracılığı ile ifade etmelerine imkân verebilecek aestetik değerlerini geliştirmelerinde yardım etmelidir ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

### 2.8.3. Okulda Zaman Ayarlamaları

Yunanistan'da eğitim yılı 1 Eylülde başlar, 31 Ağustos'ta; dersler ise eylül ayının ikinci haftası pazartesi günü başlar, haziran ayının ikinci haftası Cuma günü son bulur. Okullar yıl içinde 175 iş günü açıktır. Okul dönemi boyunca yılbaşı tatili olarak iki hafta (aralık ayının son haftası-ocak ayının ilk haftası); paskalya tatili olarak iki hafta (nisan ayının son iki haftası); ilkokullar için yaz tatili on hafta (22 Haziran–31 Ağustos); dini ve resmi bayramlarda ise beş gün olmak üzere yaklaşık olarak toplam 15 haftalık bir tatil yapılmaktadır (Organization of School Time in Europe, 2005:2).

Okullarda günlük program saat 8.15'te başlar, 13.30'da biter. Haftalık ders saati 1. ve 2. sınıflarda 25 saat, 3, 4, 5 ve 6. sınıflar için ise 30 saattir. Dersler ise 45'er dakikadan oluşmaktadır. Her okulun idare heyeti kendi okulunun haftalık ders saatini düzenleme yetkisine sahiptir ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

Eğitim programlarının hazırlanması görevi Eğitim Bakanlığı tarafından Pedagoji Enstitüsü'ne verilmiştir. Eğitim programı temel olarak;

- Her konu için genel amaçlar çerçevesinde belirlenmiş olan açık amaçları,
- Her konu için seviyeye uygun olarak kullanılabilecek eğitim materyallerini,
- Öğretim yöntemlerini açık olarak vermelidir.

Hazırlanan eğitim programları eğitim bilimleri ışığında tecrübeye dayalı, konu alanı ve sosyal ihtiyaçlara yönelik olarak gözden geçirmeler ve gelişmeleri yansıtan bir süreç ile hazırlanmıştır. Bütün bir dokuz yıllık zorunlu eğitim boyunca konular arasında tamamen bir bütünlük vardır. Hazırlanan öğretmen kılavuzları ve öğrenci ders kitapları da eğitim programları temel alınarak hazırlanır ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

İlköğretimde, modern Yunan dili, matematik, tarih, din eğitimi, müzik ve sanat, beden eğitimi, yabancı dil, olimpiik kültür, okul hayatı, 1. ve 2. sınıf din eğitimini de içeren çevre çalışmaları dersleri okutulmaktadır. Aşağıdaki tablo (Şekil 2.8) haftalık olarak okutulması gereken dersleri ve ders saatlerini göstermektedir.

| Dersler                                                         | Sınıflara göre haftalık ders saati |          |          |          |    |    |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------|----------|----------|----------|----|----|
|                                                                 | 1                                  | 2        | 3        | 4        | 5  | 6  |
| Dini eğitim                                                     |                                    |          | 2        | 2        | 2  | 2  |
| Modern Yunan Dili                                               | 9                                  | 9        | 9        | 9        | 8  | 8  |
| Matematik                                                       | 4                                  | 4        | 4        | 4        | 4  | 4  |
| Tarih                                                           |                                    |          | 2        | 2        | 2  | 2  |
| <b>1. ve 2. sınıf Din eğitimini de içeren Çevre Çalışmaları</b> | <b>5</b>                           | <b>5</b> | <b>4</b> | <b>4</b> |    |    |
| Müzik ve sanat                                                  | 4                                  | 4        | 3        | 3        | 2  | 2  |
| Beden eğitimi                                                   | 2                                  | 2        | 2        | 2        | 2  | 2  |
| Yabancı dil                                                     |                                    |          | 3        | 3        | 3  | 3  |
| Okul hayatı                                                     | 1                                  | 1        | -        | -        | -  | -  |
| Olimpiik kültür                                                 |                                    |          | 1        | 1        | 1  | 1  |
| Coğrafya                                                        |                                    |          |          |          | 2  | 2  |
| Fizik                                                           |                                    |          |          |          | 3  | 3  |
| Sosyal bilgiler ve Yurttaşlık Bilgisi                           |                                    |          |          |          | 1  | 1  |
| Toplam                                                          | 25                                 | 25       | 30       | 30       | 30 | 30 |

Şekil 2.8: Yunanistan ilköğretim okullarında haftalık derslerin sınıflara dağılımı. (Kaynak: [www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

Okullarda öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için İyileştirici Eğitim adı altında yardım edilmektedir. İlköğretimde bu yardımlar matematik ya da dil derslerinde, genellikle öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yönelik olarak, öğretilen konunun özümsemesi ve öğrenilmesine veya öğrencilerin eğitsel ve kültürel kapasitelerini arttırmaya yönelik olarak yapılmaktadır. Çevre eğitimi dersi ise ilköğretim müfredatına yayılmış olarak verilmektedir ([www.eurydice.org/database](http://www.eurydice.org/database)).

#### **2.8.4. Öğretim Yöntemleri ve Ders Araç-Gereçleri**

Öğretmenler eğitim programını takip etmek zorundadırlar. Fakat bu amaçlara ulaşmak için kullanmış oldukları yöntemler ise tamamen kişiseldir. Kendilerinin geliştirdikleri, okullarda kendilerine yapılan eğitim derslerinden ya da hizmet içi eğitim kurslarından edinmiş oldukları yöntemleri kullanırlar.

Pedagoji Enstitüsü daha iyi eğitim öğretim için çeşitli bilgiler verir. Bu bilgiler öğrenci ders kitapları ve öğretmen kılavuzları ile öğretmenlere ulaştırılır. Ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları ücretsiz olarak öğretmen ve öğrencilere sağlanır. Eğitim Bakanlığının almış olduğu bir karara göre, yılsonunda verilen ders kitapları iade edilecek, yıl içinde ise kitaplar düzenli olarak kullanılacaktır. Bunu yapmayan öğrenciler için cezalandırma yöntemine gidilmektedir ([www.pedia.gr](http://www.pedia.gr)).

#### **2.8.5. Ölçme ve Değerlendirme**

İlköğretimdeki ölçme sonuca endeksli bir süreç değildir. Ölçme işleminde öğrenciler birer rakip olarak değerlendirilmezler. Ölçülen sadece öğrencinin performansı değil aynı zamanda çabası, ilgi ve kabiliyeti, yaratıcılığı ve başkalar ile işbirliği, okul kurallarına karşı olan saygısı da göz önünde bulundurulur.

İlköğretim öğrencilerinde ölçme kendi sınıf öğretmenleri tarafından yapılmaktadır. İlköğretimin bütün kademelerinde betimleyici ölçme yapılır. Öğrencinin dönem içinde okul aktivitelerine ek olarak, dönem içinde öğrendiği konularla ilgili konulardan sınav olurlar. Bu sayede öğretmen, öğrencinin çabası, yeteneklerini ya da herhangi bir konudaki yetersizliği hakkında hem öğrenciyi hem de öğrenci velisini bilgilendirme fırsatı yakalamış olur. Okul yılının her çeyreğinde öğretmenler bir araya

gelir ve öğrenci başarısını değerlendirirler. Fakat veliyi bilgilendirme sınıf öğretmeninin işidir. Okul yönetimi veli-öğretmen toplantı tarihlerini belirler ve bunu öğrenci velilerine iletir. Veliler gruplar halinde sınıf öğretmenleri tarafından bilgilendirilirler. Belli zamanlarda okul başarısını ölçmek ya da belli amaçlara yönelik araştırmalar için Pedagoji Enstitüsü ya da herhangi bir bilimsel kuruluş tarafından bazı sınavlar yapılabilir. Final sonuçları okul yönetimlerine aktarılır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

1. ve 2. sınıfta sadece betimsel ölçme yapılır. Öğrenci başarısı herhangi bir not ya da derece ile gösterilmez ve okul kayıtlarına işlenmez. Yılsonunda sadece geçti veya kaldı diye belirtilir. 3. ve 4. sınıflarda betimleyici ölçmenin yanı sıra, harf sistemi ile notları verilir. Bu sistemde A mükemmel, B pekiyi, C iyi ve D orta olarak derecelendirilir. D alan öğrenci öğrenme güçlüğü çeken öğrencidir ve destek çalışmalarla bilgi eksikliği giderilmeye çalışılmalıdır. 5. ve 6. sınıflarda betimleyici ölçmenin yanı sıra, başarı derecesi hem not hem de derece ile gösterilir. Bu sınıflarda mükemmel (9–10), pekiyi (7–8), iyi (5–6) ve orta olarak derecelendirilir. Kayıt defterlerine sayı olarak başarı derecesi yazılır. Not ortalamaları yarımdan çok ise bir üst dereceye yükseltilir, azsa önemsenmez olduğu gibi bırakılır ([www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)).

## 2.9. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ VE MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM

### 2.9.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türkiye, genç nüfusu itibariyle potansiyeli en fazla olan bir ülkedir. Aşağıdaki tabloda da belirtildiği gibi, 2003–2004 verilerine göre, ilköğretimden yükseköğretime kadar olan eğitim kademelerinde toplam olarak öğrenci nüfusu 19.257.094’ dir. Eğitim dili Türkçedir.

|                           | 1923-1924      | 2003-2004         |
|---------------------------|----------------|-------------------|
| <b>Okul Öncesi Eğitim</b> | <b>5.880</b>   | <b>358.499</b>    |
| <b>İlköğretim</b>         | <b>351.835</b> | <b>10.479.538</b> |
| <b>Ortaöğretim</b>        | <b>3.799</b>   | <b>3.593.404</b>  |
| <b>Yaygın Eğitim</b>      | <b>0</b>       | <b>2.879.391</b>  |
| <b>Yükseköğretim</b>      | <b>2.914</b>   | <b>1.946.442</b>  |

**Şekil 2.9: Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yaygın eğitim ve yüksek öğretimdeki öğrenci sayılarının 1923-24 yılları ile 2003-04 yılları karşılaştırılması. (kaynak: [apk.meb.gov.tr/sayisal-veriler/2003-2004sayisal-verileri](http://apk.meb.gov.tr/sayisal-veriler/2003-2004sayisal-verileri))**

Türkiye’de ilköğretim kesintisiz sekiz yıl olup zorunludur. İlköğretimin birinci sınıfına o senenin 31 Aralık ayında 72 ayını dolduracak olan öğrencilerin kaydı yapılmaktadır. Yaş olarak okula devam etme yaşına gelmiş, fakat bedenlen okula devam edemeyecek olan öğrenciler velilerinin isteği üzerine anasınıfına kayıt yaptırabilir ya da bir sonraki sene kaydı ertelenebilir. Öğrenciler kendilerine en yakın olan okula kayıt yaptırabilirler. Öğrencilerin hangi okula yerleştirileceğini Mayıs ayı içinde kurulan “Öğrenci Yerleştirme Kurulu” karar vermektedir (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği).

### 2.9.2. Milli Eğitim Sisteminde Belli Başlı Değişiklikler

Cumhuriyet tarihi boyunca milli eğitim sistemi değişik zamanlarda program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Bunların başında 1924 yılında yapılan Tevhid-i Tedrisat Yasası vardır. Bu yasa ile daha önce iki ayrı bakanlığa bağlı olan ilkokullar tek çatı altında toplanmıştır. Beş sınıf bir kabul edilerek bir eğitim programı hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim programı temel olarak okuma yazmaya dayalı olan bir program özelliği taşır. 1926 yılında eğitim programı tekrar gözden geçirilmiş, daha önceki ilkelere ek olarak “toplu öğretim”, “çocuğa görelilik” ve “yakın çevre” ilkelerine de yer verilmiştir. 1936 yılındaki program geliştirme çalışması, 1926 programı ele alınarak eksikler giderilmeye çalışılmış, yeni gereksinimleri karşılamaya yönelik olmuştur.

1948 yılında kazanımlara ulaşmak için öğrencilere etkinlikler sunulması üzerinde durulmuştur. Bu program özellikle ortaokullarda hiçbir değişikliğe uğramadan 20 yıl uygulanmıştır. Bu programda tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında birleştirilmiştir. Bu programda tümevarım yöntemi benimsenmiştir. 1953 yılında toplanan Beşinci Milli Eğitim Şurası, ilköğretim programını ele almış ve 48 programı bütünüyle yeniden ele alınmıştır. 1961 yılına kadarki süreç içerisinde ilkokulda okutulan dersler ve ders saatleri hemen hemen hiç değişmemiştir. 1973, 1981 yıllarında ele alınan programlarda çok fazla bir değişikliğe gidilmemiştir (Hakan, 1988:33–36).

Değişen zaman ve değişen dünya, eğitim sisteminde ve eğitim programlarında mecburi bir değişime doğru bizi götürmektedir. Bilginin büyük bir hızla arttığı ve üretildiği çağımızda eğitim programında değişiklik yapmaya bizi götürmüştür. Bunun sonucunda en son yapılan değişikliklerde, bilgi aktarma yerine, öğrencinin bilgiyi kendisi kabullenerek kendi kavramları ile tekrar yapılandırmalarına olanak verecek olan yapılandırmacılık akımının etkisi çok büyük olmuştur.

### 2.9.3. Okulda Zaman Ayarlamaları

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’ne göre ilköğretim okullarında ders yılı süresi 180 günden az olamaz. Her yıl düzenlenen çalışma takviminde okulun açılacağı kapanacağı günler, tatil günleri belirlenir. İlköğretim okulları ile beraber bütün

kademelerde eğitim öğretim eylül ayının ikinci haftası pazartesi günü başlar, haziran ayının ikinci haftası Cuma günü son bulur. Eylül ayında başlayan öğretim yılı, sömestr tatilinde iki hafta, yaz tatilinde yaklaşık on iki hafta; çeşitli milli ve dini bayramlarda ise ortalama olarak iki hafta olmak üzere toplam on altı haftalık bir tatil süresi vardır. Resmi ve milli bayram tatilleri şunlardır (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği):

- Cumhuriyet Bayramı (28 Ekim günü öğleden sonra başlar, 29 Ekim günü tören yapılır ve akşam sona erer.
- Yılbaşı tatili (1 Ocak günü)
- Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (23 Nisan günü törenden sonra başlar, 24 Nisan akşamı sona erer.)
- Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı ( 19 Mayıs günü törenden sonra başlar ve 20 Mayıs akşamı sona erer.)
- Zafer Bayramı (30 Ağustos günü)
- Ramazan Bayramı (arife günü saat 13.00'te başlar, 3,5 gündür.)
- Kurban Bayramı (Arife günü saat 13.00'te başlar, 4,5 gündür.)
- Mahalli kurtuluş günü (1 gün).

Sınıflarda bir ders saati 40 dakikadır. Gerekli durumlarda dersin özelliği ve öğrenci özellikleri göz önünde bulundurularak blok ders yapılabilir. Okul yönetimince teneffüs süreleri en az 10 dakika olarak ayarlanmaktadır. Beslenme saati olarak belirlenen teneffüs aralarında ise teneffüs arası 20 dakika olarak verilebilir. Normal öğretim yapan okullarda öğlen yemeği arası için en az 60, en çok 90 dakika ara verilir (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği).

#### **2.9.4. İlköğretimin Genel Amaçları**

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı

görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Millî Eğitim Temel Kanunu).

2005–2006 öğretim yılından itibaren bütün ülkede uygulanmaya başlanan yeni eğitim programı, öğrencilerin sekiz temel alanda gelişmelerini hedef almaktadır. Bunlar;

- Türkçeyi güzel kullanma becerisi,
- Problem çözme becerisi,
- Bilimsel araştırma becerisi,
- Yaratıcı düşünme becerisi,
- Girişimcilik becerisi,
- İletişim becerisi,
- Bilgi teknolojileri kullanma ve
- Eleştirel düşünme becerisidir (Karip, 2005:7).

#### **2.9.5. İlköğretimde Okutulan Dersler ve Ders Saatleri**

Talim ve Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı kararına göre ilköğretim okullarında zorunlu olarak okutulması gereken dersler ve ders saatleri şöyledir (Şekil 2.10):

| Dersler                         | 1  | 2  | 3  | 4 | 5 |
|---------------------------------|----|----|----|---|---|
| Türkçe                          | 12 | 12 | 12 | 6 | 6 |
| Matematik                       | 4  | 4  | 4  | 4 | 4 |
| Hayat Bilgisi                   | 5  | 5  | 5  |   |   |
| Fen ve Teknoloji                |    |    |    | 4 | 4 |
| Sosyal Bilgiler                 |    |    |    | 3 | 3 |
| Yabancı Dil (İngilizce)         |    |    |    | 2 | 2 |
| Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi    |    |    |    | 2 | 2 |
| Görsel Sanatlar                 | 2  | 2  | 2  | 1 | 1 |
| Müzik                           | 2  | 2  | 2  | 1 | 1 |
| Beden Eğitimi                   | 2  | 2  | 2  | 1 | 1 |
| Trafik ve İlk Yardım            |    |    |    | 1 | 1 |
| Rehberlik ve Sosyal Etkinlikler | 1  | 1  | 1  | 1 | 1 |

**Şekil 2.10: İlköğretim birinci kademedeki okutulan dersler ve ders saatleri. (Kaynak: TTKB, 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı karar)**

Birinci kademedeki haftalık olarak 30 saat ders görülmektedir. Seçmeli ders olarak ta, 1. 2. ve 3. sınıflarda 2; 4. ve 5. sınıflarda ise 4 saat olmak üzere sanat etkinlikleri (drama, tiyatro, halk oyunları vb.), spor etkinlikleri, bilgisayar, satranç ve takviye ve etüt çalışmaları dersleri alınabilmektedir.

### 2.9.6. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Öğretim etkinlikleri esnasında öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırma ve kalıcılığını sağlamak için araç gereçler kullanılmaktadır. Öğretim sürecinde görsel araç gereçlerden kitap, dergi, yazı tahtası, resimler, projektör ve grafikler ile gerçek eşyalar ve modeller; işitsel araçlar olarak radyo, pikap; görsel-işitsel araç olarak video, televizyon; teknoloji destekli araçlar olarak bilgisayar, uydular ve internet gibi araç ve gereçleri sayabiliriz (Demirel, 2004:58). Ülkemizde saymış olduğumuz araç gereçlerin büyük bir çoğunluğu öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmakla birlikte, son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel şirketlerle ortaklaşa yürüttüğü projelerle bütün okullara

bilgisayar sağlanmış, dahası birçok okula bilgisayar sınıfı açılmıştır. 2004–2005 öğretim yılında bütün okullara internet sağlanması için girişimlerde bulunulmuş, altyapının yetersiz oldu yerlere de 2005–2006 öğretim yılı sonuna kadar internet sağlanacağı duyurulmuştur.

Yaygın olarak kullanılan öğretim yöntemlerine de düz anlatım yöntemi, soru cevap, beyin fırtınası, altı şapka düşünme tekniği, örnek olay, gösteri-demonstrasyon, problem çözme, tartışma, benzetişim, laboratuvar yöntemi, grup çalışması, gözlem gezisi ve rol yapma gibi yöntemler kullanılmaktadır (Gömleksiz, 2004:83). Her öğretmen, kendisine, sınıfın fiziki durumuna, konunun ve öğrencinin özelliklerine bakarak kendisi için en uygun olan öğretim yöntemini kullanır.

### 2.9.7. Ölçme ve Değerlendirme

İlköğretimde ölçme ve değerlendirmenin temel esasları 1739 sayılı İlköğretim Kurumları Temel Yönetmeliğinde belirtilmiştir. Buna göre;

- Ders yılı, ölçme ve değerlendirme bakımından birbirini tamamlayan iki yarıyıldan oluşur.
- Başarının ölçülmesi ve değerlendirmesi, okul ve ders programlarında belirtilen özel ve genel amaçlar, açıklamalar ve konular esas alınarak yapılır.
- Ölçme ve değerlendirmede okul, il ve ülke genelinde birlik sağlanır.
- Öğrenci başarısı dersin özelliğine göre yazılı veya sözlü sınavlar, proje veya ödevlerden alınan puanlar hesaplanarak belirlenir.
- Öğrencilerin ders, ödev, işlik, uygulama ve çalışmalara katılmaları zorunludur.
- Değerlendirmede 5'lik not sistemi kullanılır.
- Ölçme işleminde sadece bilginin ölçülmesine değil, aynı zamanda kavrama, kendini ifade etme, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde edindikleri davranışların da ölçümleri yapılmalıdır.
- Ölçme sonuçları değerlendirilir.
- Öğrencilerin ölçme sonuçları ile beraber, sınıf içi etkinliklere katılımları, bilimsel düşünme, bilgi paylaşımı ve ortak çalışma gibi etkinlikleri de değerlendirilir.
- Ölçme araçlarının, güvenilirlik, objektiflik, tutarlılık, kullanışlık ve ayırt edicilik gibi özelliklere sahip olması gerekir. Sınav araçları çoktan seçmeli, az sorulu uzun

cevaplı, boşluk doldurmalı ve karşılaştırmalı sorulardan oluşabilir. Her sına için mutlaka cevap anahtarı düzenlenmeli.

➤ Bir dersin yarıyıl notu ile yılsonu notu hesaplanırken, bölme işlemi virgülden sonra iki basamak yürütülür, yarım ve yukarısı tama yükseltir.

İlköğretim okullarının her beş sınıfı için öğrencilerin başarıları dört ayrı notla, başarısızlıkları ise bir notla değerlendirilir. Buna göre verilecek notlar ve puanlar şöyle değerlendirilir (Şekil 2.11):

| Derece    | Rakam ile | Puanlama |
|-----------|-----------|----------|
| Pekiyi    | 5         | 85–100   |
| İyi       | 4         | 70–84    |
| Orta      | 3         | 55–69    |
| Geçer     | 2         | 45–54    |
| Başarısız | 1         | 0–44     |

**Şekil 2.11: ilköğretim okullarında başarıları değerlendirmede kullanılan not ve puanlar.**

**Kaynak: İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**

### 2.9.8 Yeni Eğitim Sistemi

Cumhuriyetin ilk yıllarından beri, eğitim sisteminin geliştirilmesi için çabalar sarf edilmiştir. Yeni hazırlanan her eğitim programı, bir önceki programda ortaya çıkan eksiklikleri ve yetersizlikleri gidermeye yöneliktir.

Değişim her zaman için kaçınılmaz olmuştur. Gerek ülke içi etkiler, gerekse de uluslar arası güçlerin etkileri, bazen değişimi ortaya çıkarabilmektedir. Değişim zamanlarında tüm sosyal, ekonomik ve kültürel kurumlar kendilerini yenilemek, yeni oluşumlara ve beklentilere karşılık vermek zorunda kalırlar. 1980’li yıllardan itibaren ülkemiz eğitim sisteminde köklü değişimlerin olması gerektiği vurgulanmış, bu ihtiyaç şuralarla dile getirilmiştir. Eğitim sistemi kendisinden beklenen nitelikli elemanları yetiştirememiş olması bütün kesimler tarafından kabul edilen bir ortak görüştür. Bu vesileyle hem eğitimciler hem de politikacılar köklü bir eğitim değişiminden bahsetmektedirler (Özden, 2003:11).

Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler, bilgi çağında bilginin gelişme hızı karşısında bazı değişikliklere edilmesi gerekirdi. Nitekim PISA, TIMMS ve PIRLS gibi uluslar arası başarı değerlendirme çalışmalarında ülkemiz son sıralarda yer almaktadır. 2003 PISA raporuna göre Hong Kong, Çin, Kore ve Japonya en iyi dereceleri yaparken; Endonezya, Tunus, Meksika ve Türkiye en sonlarda yer almaktadır (PISA 2003 Technical Report, s.81).

Gelişmekte olan dünya ülkelerinde son yıllarda üst üste görülen program geliştirme çabaları, sanayi toplumu için uygun olan eğitim modellerinin bilgi toplumunun rekabetçi yapısını kaldırmamaya yönelik çalışmalardır. Bu çalışmalar aynı zamanda Avrupa Birliği'ne girmeye aday bir ülke olan Türkiye için de önemli bir hadisedir. Çünkü Türkiye'de program geliştirme çalışmaları AB adaylığına yönelik çalışmaları kapsar ve AB eğitim normlarını, hedefleri ve eğitim anlayışını referans almaktadır (TTKB, 2005:16).

Yeni eğitim programının diğer programlardan farklı yönleri vardır. Bunlar;

- Öğrenmede davranışçı program yaklaşımından çok bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımlar dikkate alınmıştır.
- Sarmallık ilkesi esas alınmıştır. Konular farklı sınıflarda daha üst düzeyde hedefler göz önüne alınarak öğretilir.
- Ölçme ve değerlendirmede yeni programa uygun yaklaşımlar benimsenmiştir.
- Derslerde ezbercilik yerine, hayatiliğe, kullanılabilir olmasına ve bilgi becerilere öncelik verilmiştir.
- Öğretmen doğrudan bilgi aktarma yerine rehber konumundadır.
- Okuma yazma öğretiminde “ses temelli cümle yöntemi” getirilmiştir.
- Birinci sınıftan başlamak üzere bitişik eğik yazı mecbur tutulmuştur.
- Öğretim programları uluslar arası kıyaslamalar dikkate alınarak bütünsel olarak ele alınmıştır.
- Programlar sekiz yıllık kesintisiz eğitim temel alınmıştır ve konular arasında bağlantı vardır.
- Dünya ile entegrasyon ve AB standartları dikkate alınmıştır.
- Dersler arası bağlantılar kurulmuştur.

- Davranış ifadesi yerine bilgi, beceri, anlayış ve tutumları içeren “kazanımlar” ifadesi kullanılmıştır.
- Spor kültürü ve olimpiik eğitim, sağlık kültürü, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, girişimcilik, afet ve güvenli yaşam, özel eğitim ile insan hakları ve vatandaşlık ara disiplinleri programlara yerleştirilmiştir.
- Karşılıklı nedensellik ve çoklu sebep-çoklu sonuç anlayışı öne çıkarılmıştır.
- Etkinlikler çoğaltılarak, öğrenci merkezli hale getirilmiştir.
- Çeşitli semboller kullanılarak programa açıklamalar kısmı eklenmiştir.
- Ölçme ve değerlendirmede sonuçlarla birlikte süreç de dikkate alınmıştır.
- Türkçeye duyarlılık, tüm derslerin ana becerisi haline getirilmiştir.

**2.10. İNGİLTERE, İTALYA, NORVEÇ, MACARİSTAN VE YUNANİSTAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDE İLKÖĞRETİM DERS YÜKLERİ İLE TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMİNDE İLKÖĞRETİM DERS YÜKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

|            | Eğitim Dili                 | Zorunlu eğitim yaşı | Eğitim gören nüfus | Sınıf mevcudu | Zorunlu eğitim yılı | Zorunlu eğitim kademeleri                                        |
|------------|-----------------------------|---------------------|--------------------|---------------|---------------------|------------------------------------------------------------------|
| İngiltere  | İngilizce                   | 5–11                | 5.178.200          | 30            | 6                   | Temel aşama 1<br>Temel aşama 2<br>Temel aşama 3<br>Temel aşama 4 |
| İtalya     | İtalyanca                   | 5–14                | 239.181            | 25            | 9                   | 1. Devre (6–8 yaş)<br>2. Devre (8–11 yaş)                        |
| Macaristan | Macarca                     | 5–18                | 4.036.000          | 30            | 13                  | 6 kademe                                                         |
| Norveç     | Bokmal<br>Nyronsk<br>Samice | 6-15                | 617.000            | 20            | 10                  | İlkokul<br>Ortaokul                                              |
| Türkiye    | Türkçe                      | 6-14                | 19.257.057         | 30            | 8                   | 1. kademe (1-5)<br>2. kademe (6-8)                               |
| Yunanistan | Yunanca                     | 6-15                | 1.135.151          | 15-30         | 10                  | 1. İlkokul (6-12)<br>2. Orta öğretim (12-15)                     |

**Şekil 2.12: Eğitimin genel görünüşü bakımından altı ülkenin karşılaştırılması.**

Şekil 2.12’de görüleceği gibi, ülkeler arasında şekil bakımından pek fazla bir farklılık yoktur. Sınıfların ortalama mevcudu bütün ülkelerde ortalama olarak 30’dur. Her ülkenin resmi eğitim dili kendi ana dilleri olmakla beraber, Norveç’te bir farklılık görülmektedir. Norveç’te resmi olan iki dil (Bokmal ve Nyronsk) ile beraber azınlık dili olarak ta Sami dili ile eğitim verilmektedir. Eğitime tabi nüfus açısından genel nüfustan kaynaklanan büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. Türkiye’nin öğrenci sayısı diğer tüm ülkelerin öğrenci sayılarından fazladır. İngiltere ve Macaristan dışında diğer ülkelerde zorunlu eğitim iki aşamadan meydana gelmektedir. İngiltere’de 4 temel aşama ve

Macaristan da ise 6 kademede zorunlu eğitim verilmektedir. İlköğretimin başlama çağı ise aynı olup 5–6 yaşlarında başlamaktadır. Okulların yıl içinde açık oldukları gün sayısı ülkelerin hepsinde de ortalama 180–185 gündür.

Okullarda okutulan temel dersler arasında büyük bir uyum görülmektedir. Aşağıdaki şekilde de görüleceği gibi dersler genellikle aynı olup, ufak farklılıklar da bulunmaktadır.

|                                            | <b>Türkiye</b>          | <b>İngiltere</b> | <b>İtalya</b>         | <b>Macaristan</b>     | <b>Norveç</b>              | <b>Yunanistan</b>     |
|--------------------------------------------|-------------------------|------------------|-----------------------|-----------------------|----------------------------|-----------------------|
| <b>Ana dil</b>                             | <b>Türkçe</b>           | <b>İngilizce</b> | <b>İtalyanca</b>      | <b>Macarca</b>        | <b>Norveççe</b>            | <b>Yunanca</b>        |
| <b>Matematik</b>                           | X                       | X                | X                     | X                     | X                          | X                     |
| <b>Bilim</b>                               | <b>Fen ve Teknoloji</b> | <b>Bilim</b>     | <b>Bilim</b>          | <b>İnsan ve Doğa</b>  | <b>Doğal bil. Ve Çevre</b> | <b>Bilim</b>          |
| <b>Dizayn ve teknoloji</b>                 |                         | X                |                       |                       |                            |                       |
| <b>Bilgi ve iletişim Teknolojisi (ICT)</b> |                         | X                |                       |                       |                            |                       |
| <b>Sosyal Bilgiler</b>                     | X                       |                  |                       | X                     |                            | X                     |
| <b>Tarih</b>                               |                         | X                | X                     |                       |                            | X                     |
| <b>Coğrafya</b>                            |                         | X                | X                     |                       |                            | X                     |
| <b>İnsan ve Toplum</b>                     |                         |                  |                       | X                     |                            |                       |
| <b>Din bilgisi</b>                         | X                       | X                | X                     | X                     | X                          | X                     |
| <b>Müzik</b>                               | X                       | X                | X                     | X                     | X                          | X                     |
| <b>Beden</b>                               | X                       | X                | X                     | X                     | X                          | X                     |
| <b>Sanatlar</b>                            | <b>Görsel Sanatlar</b>  |                  | <b>Güzel Sanatlar</b> | <b>Güzel Sanatlar</b> | <b>Sanat ve Beceri</b>     | <b>Güzel Sanatlar</b> |
| <b>Yabancı dil</b>                         | X                       | X                | X                     | X                     | X                          | X                     |
| <b>Olimpik kültür</b>                      |                         |                  |                       |                       |                            | X                     |
| <b>Okul hayatı</b>                         |                         |                  |                       |                       |                            | X                     |
| <b>Hayat Bilgisi</b>                       | X                       |                  |                       |                       |                            |                       |

Şekil 2.13: Ülkelerin Ders Yükleri

İlköğretim okullarında okutulan dersler arasında pek fazla bir fark göze çarpmaktadır. Ülkemizde Sosyal Bilgiler dersi aynı isimle Yunanistan ve Macaristan'da da okutulmakta; İngiltere ve İtalya'da tarih ve coğrafya dersleri olarak okutulmakta, Yunanistan'da hem sosyal bilimler hem de tarih ve coğrafya dersleri beraber okutulmaktadır. Matematik, yabancı dil, resim, beden ve müzik dersleri tüm ülkelerde ortak olarak okutulan dersler olarak görülmektedir. Ülkemizde daha önce Fen Bilgisi, yeni müfredat ile ismi "Fen ve Teknoloji" olarak değiştirilen ders ise diğer ülkelerde Bilim adı altında okutulmaktadır. Türkiye'de ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfta okutulmakta olan Hayat Bilgisi dersinin bir benzeri olarak Yunanistan'da Okul Hayatı adında bir ders okutulmakta, diğer ülkelerde böyle bir ders adı görememekteyiz. Sadece İngiltere'de okutulan dersler olarak Dizayn ve Teknoloji ile Bilgi ve İletişim Teknolojisi (ITC) dersleri; Macaristan'da İnsan ve Toplum dersi; Yunanistan'da ise Olimpik Kültür dersi okutulmaktadır. Bu saydığımız dersler sadece bu ülkelerde okutulmaktadır.

Haftalık ders saati bakımından Türkiye'de haftalık 30 saat ders görülmekte iken bu sayı İngiltere'de 21 saat 15 dakika; İtalya'da 27 saat; Norveç'te ortalama 30 saat; Yunanistan'da 1. ve 2. sınıflarda 25, 3. 4. ve 5. sınıflarda 30 saattir. Macaristan'da ise daha farklı bir uygulama bulunmaktadır. Öğlenden önce zorunlu olarak okullarda ders görülmekte, öğlenden sonraları ise ek çalışmalar için okullar tekrar açılmaktadır. Öğlenden önceleri haftalık 8 ile 14 saat arası ders görülmektedir. Öğlenden sonra da eğitim verildiği zaman haftalık olarak 16 saat ders işlenmiş olmaktadır.

Her bir ders için Türkiye'de 40 dakika zaman ayrılırken; İtalya'da 30 dakika; Norveç, Macaristan ve Yunanistan'da 45 dakika; İngiltere'de ise dersin özelliğine bağlı olarak 25, 30, 40, 45 ve 60 dakika zaman ayrılmaktadır.

Okullara öğrenci kayıtlarında ülkeler arasında benzerlikler vardır. İngiltere, İtalya, Türkiye, Macaristan, Yunanistan ve Norveç'te okullara öğrenci kaydedilirken, öğrencinin en yakın bulunduğu okul tercih edilir. Macaristan da buna ek olarak veli istediği okula öğrencisini kaydettirebilir. Bütün ülkelerde kayıt yaptıracak olan öğrenci, altı yaşını doldurmuş olmalı, ya da aynı yılın 31 Aralık tarihinde 6 yaşına girmiş olması gerekir. Özel okullar hariç, bütün devlet okullarında eğitim-öğretim ücretsizdir. Özel okullarda okumak isteyen öğrenciler belli bir ücret ödemek zorundadırlar.

Eğitim programlarına baktığımız zaman, Macaristan eğitim programının üç kaynağının olduğunu görmekteyiz. 1995 yılında oluşturulan Ulusal Ana Program (NCC), 2000 yılında kabul edilen Çerçeve Program (FC) ve eğitim kurumu seviyesinde işlev gören yerel program olmak üzere üç yapının olduğunu görmekteyiz. İngiltere’de eğitim programı tek bir tanedir. Programın hazırlanmasından Yeterlikler ve Programlar Dairesi (QCA) sorumludur. Yunanistan’da Pedagoji Enstitüsü tarafından yapılan eğitim programı, bakanlığın onayına sunulur. Norveç’te eğitim programlarının hazırlanmasından Norveç Eğitim Dairesi (The Norwegian Board of Education) sorumludur. Eğitim programı veya eğitim ile ilgili bütün kararları Eğitim Bakanlığı verir, bu direktifler ve tavsiyeler doğrultusunda da programın hazırlanması ve ülke genelinde uygulanmasından Eğitim Dairesi sorumludur. İtalya’da eğitim programları Halk Eğitimi Bakanlığı’nın sorumluluğundadır. Türkiye de ise eğitim programları Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yapılır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bütün okullarda uygulanır.

Genel amaçlara baktığımız zaman, temel olarak bireyleri gerçek yaşama hazırlama, bireyin kendi kapasitesi göz önüne alınarak gelişiminin sağlanması olarak belirlendiğini görmekteyiz. Bir üst eğitim kurumuna hazırlamak, bedensel, fiziksel ve bilişsel gelişimine katkıda bulunmak, sosyalleşmesini sağlamak gibi amaçlar da ortak olan amaçlar arasındadır. İngiltere’de ilköğretim okulları öğrencilere anadilde okuryazarlık, matematik okuryazarlığı ve bilimsel okuryazarlık kazandırmayı hedefler. İtalya milli eğitim sisteminde okula kayıt yaptıran öğrenciler, okul yılları süresince sahip oldukları yeteneklerinin geliştirilmesi, AB ülkeleri içinde kendilerini ifade edecek düzeyde bir yabancı dil öğrenmelerini, sosyal ilişkiler kurmalarını ve ileriki hayata hazırlanmalarını okul sağlamalıdır.

Temel olarak bütün ülkeler eğitim sistemleri ile birlikte, insana saygı, ileriki hayata hazırlanma; ana dilde, matematik ve bilimde okur-yazarlık, sosyal hayata uyum sağlama, akranlarıyla iyi ilişki içinde olma ve kendi kültürel değerlerine sahip çıkma ve saygı duymayı da aktarmayı hedef haline getirmiştir.

## 2. 11. İNGİLTERE İLKÖĞRETİM OKULLARINDA MATEMATİK DERSİ

Bu bölümde İngiltere ilköğretim okulları ile Türkiye'deki ilkokullarda zorunlu ders olarak okutulan matematik dersinin genel hedefleri, içeriği ve işlenişi karşılaştırılacaktır.

İngiltere'de zorunlu eğitim dört aşamadan oluşmaktadır. 1. aşama (Key 1) 5–7 yaş arası; 2. aşama (Key 2) 7–11, 3. aşama (Key 3) 11–14 ve dördüncü aşama ise 14–16 yaş arası öğrencileri kapsamaktadır. Türkiye'deki ilköğretimin birinci kademesine denk gelen aşama birinci ve ikinci aşamadır.

Matematik dersinde dört temel hedef vardır:

- Matematik kullanımı ve uygulanması
- Sayılar ve cebir
- Şekil, uzay ve ölçüler
- Verileri kullanma

Bu hedeflerin her biri kendi içerisinde sekiz seviyeye ayrılmaktadır. Seviyeler ilerledikçe öğrenciden beklenen performans değeri de artmaktadır. Seviyeler gittikçe zorlaşmaktadır. Her bir seviyede öğrencinin tipik olarak sergilemesi gereken çalışmalarını, performans tipi ve aralığını belirlemektedir.

Birinci temel hedefin sekiz seviyesi vardır. Bu seviyelerin her birisinde bir öğrencinin matematik dersinde kazanması beklenen hedef davranışlardır. Bu seviyelerde matematiğin sınıf aktiviteleriyle beraber bir bütünlük oluşturduğu, matematiği sınıftaki bazı diğer aktivitelerde kullanmaları gerekliliğine inanmaları, öğrencilerin günlük yaşamdaki problemleri fark etmeleri, bu problemlerin çözümü için yeterli bilgileri toplamalarını ve problem çözmeyi diğer alanlara da transfer etmeleri amaçlanmıştır.

Sayılar ve cebir alanı ile ilgili olan hedef ise sekiz alt hedef davranışı içermektedir. Bu alt hedeflerde sayıları sıralama, toplama, çıkarma, çarpma ve bölme

içeren problemler çözmeleri, ondalık sayılarla ilgili işlemler yapmak, basit eşitsizlikleri çözebilme, zor olan problemleri bile çözebilmeleri hedeflenir.

Şekil, uzay ve ölçüler ile ilgili hedefe baktığımız zaman, temel olarak iki ve üç boyutlu şekilleri tanımlama ve kullanma bilgi ve becerisini kazandırma, iki boyutlu şekiller içeren problemler çözerken Pisagor teoremini kullanmaları, uygun ve matematiksel benzerlikleri anlama ve kullanmaları beklenir.

Dördüncü hedef olan verileri kullanma, birinci anahtar aşamada kullanılmaz.

Yasal olarak belirtilen gerekliliklerin detayları, çalışma programları ve matematik öğrenimi için Ulusal Sayısal Yetenekler Stratejisi kurumu tarafından belirlenir. Bu kurum Key stage 1 için uygulanacak detayları şu şekilde sıralar;

- ❖ Benzer işlemlerde, en azından 10'a kadar olan rakamları kullanma ve hesap yapabilme,
- ❖ 1 ile 9 arasındaki rakamları tanıyabilme,
- ❖ Basit örnekler oluşturabilme ve bunları kullanabilme,
- ❖ İki grubu birbirine eklediği zaman toplama; birbirinden ayırdığı zaman da çıkarma işlemi yapacağını anlamaya başlar,
- ❖ Katı ve düzlemsel cisimlerin şekil ve ebatlarını tanımlar,
- ❖ Pozisyonları belirtmek için kelimeler kullanır,
- ❖ Pratiğe dönük matematiksel işlemler için basit matematiksel düşünceler kullanır (<http://www.nc.uk.net/nccontents/Ma-home.html>)

İlköğretim birinci kademe birinci devresinde ders kitaplarından alınan bu işlemler, ilköğretim matematik ders yükü hakkında kısaca bilgi verir:

$$36 + 7 = ? \quad 25 + 29 = ? \quad 74 + 8 = ? \quad 43 + 4 = ?$$

## 2.12. TÜRKİYE’DE MATEMATİK DERSİNİN AMAÇLARI

### 2.12. Öğrenme Alanları ve Amaçları

#### Sayılar

- Sayıları tanır, anlamlarını bilir ve kullanır.
- Basamak kavramını bilir ve kullanır.
- Sayılarla işlem yapar.
- Dört işlemi bilir ve problem çözmede kullanır.
- Tahmin eder ve zihinden işlem yapar.
- Kesirler, yüzdeler ve ondalık kesirler arasındaki ilişkileri bilir.
- Sayı örüntülerindeki sayılar arasındaki ilişkileri belirler ve bu ilişkileri problem durumlarına uygular.

#### Geometri

- Uzamsal (durum-yer, doğrultu-yön) ilişkilerle ilgili beceriler geliştirir ve kullanır.
- Geometrik cisim ve şekillerin özelliklerini bilir ve bunları problem çözümlerinde kullanır.
- Geometrik cisim ve şekiller arasındaki ilişkileri belirler ve çıkarımlarda bulunur.
- Geometrik araçları kullanır.
- Geometrik cisim ve şekillerden, yeni cisim ve şekiller elde eder, bunlarla süslemeler yapar.
- Geometrik cisim ve şekilleri oluşturur ve çizer.
- Simetriyi bilir ve kullanır.
- Şekillerle örüntüler oluşturur.

#### Ölçme

- Standart birimlerin kullanımının gerekliliğini anlar.
- Standart ve standart olmayan ölçme birimleriyle tahmin yapar ve ölçme yapar.
- Günlük yaşamda ölçmenin önemini takdir eder.

#### Veri

- Veri toplar, toplanan veriyi şema, grafik ve resimlerle temsil eder.
- Tabloları, şemaları, resim, şekil, sütun ve çizgi grafiklerini okur ve yorumlar.
- Olayların olma olasılıkları hakkında tahminlerde bulunur ve yorum yapar.

## BÖLÜM III

### 3. SONUÇ VE ÖNERİLER

#### 3.1. SONUÇ

Değişimler geçiren Türkiye son yarım asırdır Avrupa Birliği'ne üye olmak için çalışmaktadır. İlk başvurunun yapıldığı 1959 tarihinden bu yana çok inişli çıkışlı bir seyir izleyen Türkiye, nihayet 1999 Helsinki Zirvesinde resmi aday ülke olarak ilan edildi. 17 Aralık 2005 tarihinde müzakere tarihi alan Türkiye, şu an tarama sürecindedir. Tarama alt başlıklarından birisi olan Eğitim ve Kültür, ilk olarak ele alınacak konular arasındadır. Çünkü Avrupa Birliği eğitim ve kültür politikası ile Türkiye eğitim ve kültür politikası arasında fazla bir fark bulunmamaktadır.

İngiltere'ye baktığımız zaman, eğitimin zorunlu sekiz sene olup, parasız olduğunu görmekteyiz. Sınıflar ortalama 30 öğrenciden oluşmaktadır. Yıl boyunca 190 gün eğitim öğretim veren okullar, haftanın beş iş günü açıktırlar. Veli kendisine en yakın olan okula öğrencisini kaydetme hakkına sahiptir. Ders yükü olarak İngilizce, matematik ve bilim üç ana derslerdir. Bunun dışında; tasarım ve teknoloji, bilgi ve iletişim teknolojisi, tarih, coğrafya, sanat ve tasarım, müzik ve beden eğitimi gibi dersler de eklenebilir.

İtalya, yapısal bakımdan İngiltere ile benzer özelliklere sahiptir. Yıl boyunca eğitim ve öğretim 200 gün devam eder. Farklı olarak tek öğretmenli sınıflar yerine iki öğretmenli üç sınıf ya da üç öğretmenli dört sınıf şeklinde modüllerde ders verilmektedir. Sınıf mevcutları minimum 10, maksimum 25 arasında değişmektedir. Zorunlu dersler olarak İtalyanca, İngilizce, matematik, bilim, teknik eğitim ve ICT, tarih coğrafya, müzik, beden eğitimi, sanat ve çizim, Katolik inancı gibi dersler okutulmaktadır.

Macaristan zorunlu eğitim aşamaları arasında farklılık gösteren ülkelerden birisidir. Zorunlu eğitim kesintilidir. İlk aşamayı bitiren ister akademik okullarda, isterse de mesleki okullarda okuma hakkına sahiptir. Ortalama yirmi kişilik sınıflarda eğitim gören öğrenciler diğer ülkelerde olduğu gibi altı yaşında okula başlamaktadırlar.

Okullar yıl içinde 185 gün eğitime açıktır. Macaristan, başarılarından dolayı 2000 Comenius Kalite ödülü almıştır.

Norveç, diğer ülkelerle benzer özelliklere sahip olmasıyla göze çarpar. Çok fazla bir fark olmamakla beraber, bazı alanlarda farklılıklar da bulunmaktadır. Yıl içinde 190 gün açık olan okullarda, sınıflar öğrenci özelliklerine bağlı olarak ortalama 20 kişiliktir. Hristiyanlık bilgisi ve din ve ahlak eğitimi, Norveççe, matematik, sosyal bilgiler, sanat ve yetenek, İngilizce, müzik, beden eğitimi dersleri okutulmaktadır.

Komşu ülke olan Yunanistan'da, zorunlu eğitim iki aşamadan oluşmaktadır. 195 gün eğitim veren okullarda ortalama 30 kişilik sınıflar vardır.

Sonuç olarak ülkelerin eğitim sistemleri ile Türkiye milli eğitim sistemi karşılaştırıldığında mevzuat bakımından benzerlikler bulunmaktadır. 2005–2006 öğretim yılından itibaren Türkiye genelinde bütün ilköğretim okullarının birinci devresinde uygulamaya konulan yeni eğitim programının AB üye ülkelerinin eğitim programları ile örtüştüğünü görmekteyiz. Zaten eğitim programı hazırlanırken, İngiltere, İtalya gibi ülkelerin de içinde olduğu otuz kadar ülkenin eğitim sistemi incelenerek bu programın ortaya çıktığını görmekteyiz.

Programların hazırlanması ve uygulaması arasında fark bulunmamaktadır. AB ülkelerinde program geliştiren daireler mevcuttur. Türkiye'de ise bu görevi Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı yürütmektedir. Ölçme ve değerlendirme sisteminde de AB ülkeleri ile Türkiye arasında uyum söz konusudur.

### 3.2. ÖNERİLER

Kağıt üstünde her zaman için istenen programlar, istenen kanunlar çıkarılabilir. Önemli olan ise onların uygulanmasıdır. Türkiye eğitim sisteminde yapılan bu son değişiklikler büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Çünkü eğitim sistemimiz dünya standartlarının çok altında olduğu birçok uluslar arası değerlendirme ölçeği ile ortaya çıkmıştı. Ama önemli olan, programın sınıflarda uygulanmasıdır. Programın son halinden sonra öğretmenlere çok fazla bir tanıtımın yapılmaması, dolayısıyla da öğretmenlerin programa yabancı olmaları, programın uygulanmasında aksaklıklar ortaya çıkarabilir. Ciddi bir tanıtımdan sonra program uygulanmaya konulmalıydı.

Özellikle matematik dersinde yapılan değişiklikler çok olumlu değişikliklerdir. Mantık yürütme ve problem çözme temeline dayalı olan bu program, yeteri kadar uygulandığı takdirde, çok başarılı olabilir. Öğretmen unsuruna çok iş düşmektedir.

Yeni getirilen sistem, öğrenci merkezli bir sistem olup, bütün öğrencilerle teker teker ilgilenmeyi gerektirir. Bu da sınıf mevcudunun az olmasını gerektirir. Üye ülkelerde ortalama sınıf mevcudları 20, Türkiye’de ise bölgeler arası farklılıklar olmakla beraber sınıf mevcudu ortalama olarak 30-40 arasındadır. Yeni dersliklerin yapılması ile bu sorun giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak en kısa zaman içinde bu sayı 20 civarına çekilmelidir.

Öğretim materyali bakımından sınıflar daha da zenginleştirilmeli, bütün okullara ve her okullarda her sınıfa yeni eğitim sistemine göre ders işlenebilecek araç-gereçler bir an önce sağlanmalıdır.

## KAYNAKÇA

- Arı, Asım. “Ülkemizde İlköğretim Ders Yılıının Diğer Bazı Avrupa Ülkeleriyle Karşılaştırılması ve Farklı Uygulamalar”, Milli Eğitim Dergisi, Bahar 2005.  
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-ari.html>
- Anderson, Peter., Gowan, Perry. Çev.: Çakıroğlu, Ali. **Avrupa Sorunu “Avrupa Ne, Avrupalı Kim?”**. İstanbul: Aykırı Yayıncılık, 2005.
- Avrupa Birliği Tarihçesi. Aralık 17, 2005. [http://www.abhaber.com/belgeler/blg\\_00040.asp](http://www.abhaber.com/belgeler/blg_00040.asp)
- Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. **Eğitimde Diyalog Sokrates Bülteni**, 6. Ekim 2005, Ankara.
- Baykul, Yaşar. **İlköğretim Birinci Kademedeki Matematik Öğretimi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1998.
- Borgen, Jorunn. Spord. and Klæbo, Kristen **Emile – Project NORWAY**. Aralık 17, 2005 <http://www.emile.eu.org/papers/Emile-Norway.pdf>.
- Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar**. Ankara: Pegem-A, 2002.
- Bulaç, Ali. **Avrupa Birliği ve Türkiye**. İstanbul: Feza Gazetecilik AŞ, 2001.
- Core Curriculum for Primary, Secondary and Adult Education In Norway** (2005). Nisan 7, 2006. <http://www.ls.no>
- Demirel, Özcan. **Eğitimde Program Geliştirme ‘Kuramdan Uygulamaya’**. Ankara: Pegem-A Yayıncılık, 2004.
- \_\_\_\_\_. **Karşılaştırmalı Eğitim**. Ankara: Pegem-A, 2000.
- \_\_\_\_\_. **Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem- A, 2004.
- Education in Hungary** (2006). Kasım 26, 2005,  
<http://www.om.hu/main.php?folderID=137&articleID=2208&ctag=articlelist&iid=1>
- European Glossary on Education (Volume 2) Educational Institutions** (2006). Kasım 26, 2005, <http://www.eurydice.org>
- Erdoğan, İrfan. **Çağdaş Eğitim Sistemleri**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2001.
- Gözütok, Dilek. **Öğretmenliği Geliştiriyorum**. Ankara: Siyasal, 2004.
- Gülcan, Murat Gürkan. **AB ve Eğitim Süreci**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2005.
- Gürol, Mehmet. **Öğretimde Planlama, Uygulama, Değerlendirme**. Elazığ: Üniversite, 2004.
- Hakan, Ayhan. **İlkokul Programı ve Öğretim Yöntemleri**. Eskişehir: AÖF Yayınları, 1988.

<http://www.abhaber.gov.tr>

<http://www.euroeducation.net>

<http://www.eurydice.org/database>

<http://www.inca.org.uk>

<http://odin.dep.no>

<http://www.ssb.no>

<http://www.utdanningsdirektorat.no>

<http://www.qca.org.uk>

İlhan, Suat. **Avrupa Birliğine Neden Hayır?**. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2000.

Karip, Emin. **İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, 2005.

Kaya, Yahya Kemal. **İnsan Yetiştirme Düzenimiz Politika, Eğitim, Kalkınma**. Ankara: Nüve Matbaası, 1972.

**Key Events in Turkey-EU Relations** (2006) Nisan 12, 2006,

[http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey/eu\\_relations.htm](http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey/eu_relations.htm)

Kramer, Heinz. Çev.: Çimen, Ali. **Avrupa ve Amerika Karşısında Değişen Türkiye**. İstanbul: Timaş Yayınları, 2001.

Lannert, Judit. & Gábor, Halász. (2003). **Education in Hungary 2003**. Aralık 17, 2005, <http://www.oki.hu/publication.php?kod=Education2003>.

Métais, J. (2003). **International Trends in Primary Education**. Nisan 12, 2006

[http://www.inca.org.uk/pdf/thematic\\_study\\_9.pdf](http://www.inca.org.uk/pdf/thematic_study_9.pdf)

“Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” ,Tebliğler Dergisi, 2575; Ağustos 2005.

“Milli Eğitim Temel Kanunu” (1739 S. K), Resmi Gazete, 14574; Haziran 1973.

**Organization Of School Time İn Europe Primary End Secondary Education 2005-2006** (2006). Mayıs 10, 2006,

<http://www.eurydice.org/Documents/Time7/en/FrameSet.htm>

Öncül, Remzi. (2000). **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2000.

Özden, Yüksel. **Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Pegem-A Yayınları, 2003

**Primary And Lower Secondary Education in Hungary** (2005).

<http://www.norvegji.orgeducation/education/primary/primary.htm>

**Primary School in Greece** (2006). Mayıs 10, 2006 [www.pedia.gr/edu/1/dim.html](http://www.pedia.gr/edu/1/dim.html)

Sinanoğlu, Oktay. **Ne Yapmalı?**. İstanbul: Otopsi Yayınları, 2003.

**Programme Of Study** (2005). Kasım 26, 2005, <http://www.nc.uk.net/nc/contents/Ma-1-2-POS.html>

**Sokrates Başvuru Rehberi, Eğitim Alanında Topluluk Faaliyet Programı (2000–2006).** (2003). Ankara: Avrupa Toplulukları.

**Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe: Hungary 2003** (2005). Kasım 26, 2005, [www.eurydice.org](http://www.eurydice.org)

**Thematic Probe. Primary Education: An International Perspective Country Description: Hungary** (2005). Kasım 26, 2005, [http://www.inca.org.uk/pdf/probe\\_hungary.pdf](http://www.inca.org.uk/pdf/probe_hungary.pdf)

**Thematic Probe. Primary Education: An International Perspective Country Description: Italy** (2005). Kasım 26, 2005, [http://www.inca.org.uk/pdf/probe\\_italy.pdf](http://www.inca.org.uk/pdf/probe_italy.pdf)

Türkoğlu, Adil. (2005). “Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Faktörler.” Milli Eğitim Dergisi, Bahar 167, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-turkoglu.htm>

**PISA 2003 Technical Rapport** (2006). Mayıs 10, 2006, [www.oecd.org/dataoecd/49/60/35188570.pdf](http://www.oecd.org/dataoecd/49/60/35188570.pdf)

Ülger, İrfan Kaya. **Avrupa Birliği’nin ABC’si**. Ankara: Sinemis Yayınları, 2005.

Varış, Fatma. **Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”**. Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları, 1978.

Watkins, Amanda (2005). **Special Needs Education Thematic Key Words ‘Glossary of Term’**. Aralık 17, 2005, <http://www.european-agency.org>

Ek- 1

## ANAHTAR KELİMELELER

### İNGİLTERE

**Department of Education** (Eğitim Dairesi): Eğitimden sorumlu bölümdür. Aynı zamanda öğretmen yetiştirmekle de görevlidir. Eğitim Bakanı tarafından yönetilir.

**Department of Education and Skills (DfES)** (Eğitim ve Beceriler Dairesi): Eğitimi planlayan ve ülke geneline yaygınlaştıran, Hükümetin eğitimden sorumlu olan bölümüdür.

**Key Stage** (Temel Aşama): İngiltere’de zorunlu eğitim için hazırlanan eğitim programı KS1 (5- 7 yaş), KS2 (7- 11 yaş), KS3 (11–14 yaş arası) ve KS4 (14–16 yaş arası) olmak üzere dört temel aşamadan oluşmaktadır. İlkokula denk gelen aşamalar, ilk iki aşamadır.

**Local Education Authorities (LEAs)** (Yerel Eğitim İdareleri) : 1902 Eğitim Yasası ile ortaya çıkan, hem resmi hem de gönüllü ilk ve ortaokullardan sorumludurlar.

**National Curriculum** (Ulusal Eğitim Programı): Okul programının en önemli parçasıdır. Okullarda okutulacak olan dersler, hedef davranışlar ve süreç kısmını içerir. Tüm okullar bunu uygulamak zorundadır.

**Qualifications and Curriculum Authority (QCA)** (Yeterlikler ve Programlar İdaresi): Ulusal Eğitim Programının uygulanması ve değerlendirilmesinden sorumlu olan resmi kurumdur.

**The Elementary Education Act** (Temel Eğitim Kanunu) : 1870 yılında çıkarılan temel eğitim kanunudur.

### İTALYA

**Consiglio di circolo (Program Kurulu):** Eğitimin temel hedefleri, içerik, işleniş ve değerlendirme kriterlerini belirleyen kuruldur.

**Consiglio di interclasse (Sınıflararası Kurul):** İlköğretimde aynı sınıfı okutan öğretmenlerden ve her sınıftan bir velinin katılımı ile oluşturulan kuruldur.

**Collegio dei docenti (Öğretmenler Kurulu):** Bir ilköğretim okulundaki kalıcı ve geçici bütün öğretmenlerden oluşan, bir başöğretmen başkanlığındaki öğretmenler

kuruludur. Okuldaki bütün planlama, işleniş ve değerlendirme işlemlerini belirler, organize ve takip eder.

**Esame di Licenza Elementare (İlköğretim Lisans Sınavı):** İlköğretimin ilk beş sınıfından orta kısmına geçerken öğrencilerin geçmeleri gereken sınavdır.

**Modül:** 1990'dan beri öğretmenler tek bir sınıfa değil, üç öğretmenli iki sınıfa ya da üç öğretmenli dört sınıflarda ders vermektedirler. Üç öğretmenli iki sınıfa ya da üç öğretmenli dört sınıfa modül denir.

**National Institute for the Evaluation of the Educational System (Eğitim Sistemini Değerlendirme Ulusal Enstitüsü):** Öğrencilerin okul yılı sonunda ya da okul devreleri arası geçişlerde tabi oldukları sınavları hazırlayan kurumdur. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili her türlü faaliyetten sorumludur.

**Scuola Primaria:** İlköğretim okulu.

## MACARİSTAN

**Általános Iskola:** İlköğretim okulu. Macaristan'da 6-14 yaş arası çocuklar ilköğretim okuluna devam ederler.

**Kerettanterv (Frame Curriculum):** Temel Program çerçevesinde okulların kendi programlarını hazırlamalarına yardımcı olan Çerçeve Programıdır. Aynı okul tipleri için hazırlanan programdır.

**Local School Curricula (Yerel Okul Programı):** Daha özel manada okulların kendilerine has eğitim programlarıdır. Yerel Okul Programları bir sonraki eğitim yılı için ilerleme sürecini ve okullardaki ölçme ve değerlendirmeye esaslarını belirlemektedir.

**National Core Curriculum (NCC):** (Ulusal Temel Program) Merkezi eğitim programı. Ülke genelindeki bütün okullardaki program bütünlüğü NCC ile sağlanır.

**Oktatási Minisztérium:** Macaristan Eğitim Bakanlığı.

## NORVEÇ

**Barnetrinnet:** İlkokul

**Bokmål ve Nynorsk:** Norveç'te kullanılan resmi diller.

**Grunnskole:** İlköğretim okulu.

**Sami:** Norveç'te yaşayan azınlık bir millet. Kendi dilleri ile eğitim yapan, kendi okulları ve üniversiteleri vardır.

**Sami Eğitim Programı:** Sami konuşulan yörelerdeki okullarda kullanılan özel bir programdır. Temel amacı Sami kültürünü yaşatmak, bir sonraki nesle aktarmaktır.

**National Curriculum:** Zorunlu eğitim ile ilgili bütün amaçları ve prensiplerini belirleyen programdır.

## **YUNANİSTAN**

**Dimotiko scholeio:** İlköğretim okulu.

**Ministry of National Education and Religious Affairs:** Milli Eğitim ve Din İşleri Başkanlığı.